

Гене́за

Олександр Істер

НОВА УКРАЇНЬКА
ШКОЛА

МАТЕМАТИКА

ЧАСТИНА 1

3
клас

Олександр Істер

Математика

Підручник для **3** класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
ТОВ «Генеза»
2025

УДК 51(075.2)
І-89

Підручник створено відповідно до Типової освітньої програми
для 3 класу закладів загальної середньої освіти,
розробленої під керівництвом О. Я. Савченко.

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 07.01.2025 № 22;
№ 2.0254-2024 у Каталогі реєстрації грифів)

Переглянути електронний додаток
до підручника можна за посиланням
<https://cutt.ly/JryNBm1i> або QR-кодом

Істер О. С.

І-89 Математика : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. осві-
ти ; у 2-х ч. ; Ч. 1 / Олександр Істер. — Київ : Генеза,
2025. — 144 с. : іл.

ISBN 978-____-____-____-

ISBN 978-____-____-____- (Ч. 1)

УДК 51(075.2)

ISBN 978-____-____-____-

ISBN 978-____-____-____- (Ч. 1)

© Істер Олександр, 2025

© «Генеза», оригінал-макет,
2025

ЛЮБИЙ УЧНЮ! ЛЮБА УЧЕНИЦЕ!

Якщо хочеш досягнути
У житті своїм вершин,
Математику збагнути
Мусиш тонко, до глибин.
Калькулятор і комп'ютер,
Хто сьогодні їх не зна?
Та за пояс їх заткнути
Може світла голова.

Вмій ділити й віднімати,
Множить швидко й додавати.
А коли чогось не знаєш,
Час це вивчити ще маєш.
Не махай на все рукою,
Не лінуйся, а учись,
Бо чого навчишся в школі,
Знадобиться ще колись!

За Оленою Гуркалюк

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

– виконай усно

– пригадай

– вправа підвищеної складності

– «життєва» задача

– завдання рубрики «Україна – це ми!»

– домашнє завдання

– цікаві задачі – поміркуй, одначе

– порівняй

– устав відповідний знак

– «кругові» вирази

УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ ЗА 1–2 КЛАСИ

УСНА І ПИСЬМОВА НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ ПЕРШОЇ СОТНІ. ВИПАДКИ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З НУМЕРАЦІЄЮ ЧИСЕЛ. ВІДРІЗОК

- У** 1. 1) Яке число в лічбі слідує за числом 8? 43? 29? 98?
2) Яке число передує числу 51? 6? 80? 37?
3) Яке найбільше двоцифрове число ти знаєш? Яке число в лічбі слідує за цим числом? Скільки цифр воно має?

2. Запиши числа **23**, **81**, **39**, **45**, **7**, **37**, **25** у порядку спадання.

- 3.** Обчисли та розшифруй назву міста-героя на Київщині.

Ч $30 + 40$ **Б** $45 - 40$

А $29 - 9$ **У** $70 - 20$

5	50	70	20

- У** 4. $72 + 20$ $29 - 20 + 1$ $32 + 10$
 $37 - 30$ $84 - 80 + 2$ $73 - 10$

5. Випиши та обчисли спочатку вирази на додавання, а потім — на віднімання.

$40 + 20$ $50 - 30$ $73 + 10$ $47 - 5$
 $29 - 9$ $34 + 2$ $87 - 80$ $3 + 72$

6. Побудуй відрізок AB завдовжки 6 см та відрізок CD , коротший за відрізок AB на 2 см.

- 7.** Запиши числа **43**, **9**, **52**, **32**, **69**, **47**, **34**, **62** у порядку зростання.

8. Випиши та обчисли спочатку вирази на віднімання, а потім — на додавання.

$70 - 20$

$50 + 20$

$85 - 3$

$4 + 41$

$24 + 3$

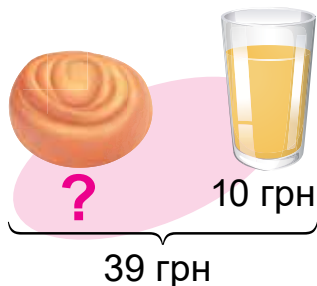
$38 - 30$

$39 + 10$

$47 - 7$

9. Булочка і склянка соку разом коштують 39 грн. Ціна склянки соку 10 грн. Скільки коштує булочка?

10. Скільки є двоцифрових чисел, у записі яких використовується хоча б один раз цифра 5? Запиши всі такі числа.

НАЗВИ ЧИСЕЛ ПРИ ДОДАВАННІ ТА ВІДНІМАННІ. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ БЕЗ ПЕРЕХОДУ ЧЕРЕЗ ДЕСЯТОК. ПЕРИМЕТР ТРИКУТНИКА

1. Назви компоненти та результат дії в рівностях.

$12 + 7 = 19$

$43 - 3 = 40$

$20 + 12 = 32$

$27 - 3 = 24$

2.

$27 - 5$	$43 + 4$	$23 + 12$	$47 - 23$
$37 + 20$	$43 - 30$	$52 + 7$	$39 - 30$

3. Обчисли та дізнайся назву всесвітньо відомого твору видатного українського композитора Миколи Леонтовича (починай з літери **Щ**).

Щ $37 - 12$

Е $25 + 13$

Д $38 - 8$

И $73 - 70$

К $3 + 34$

Р $30 + 43$

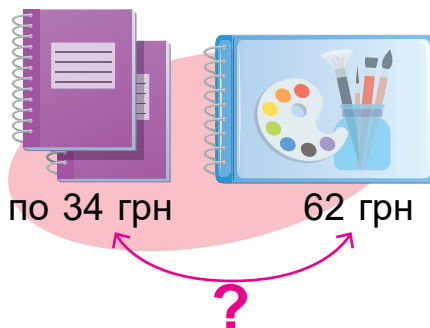

4. $43 + 12$ $75 - 21$
 $13 + 16$ $39 - 9$

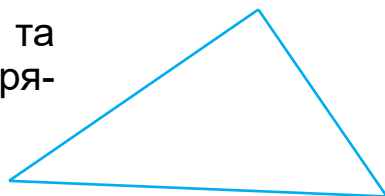
$23 + 15 - 18$ $40 + 37 - 57$
 $87 - 80 + 42$ $85 + 13 - 50$

5. Зошит коштує 34 грн, а альбом для малювання — 62 грн. Що дорожче: 2 зошити чи альбом для малювання? На скільки гривень?

6. Виміряй сторони трикутника та знайди його периметр. Знайди прямий кут у трикутника.

7. Периметр трикутника дорівнює 27 см, а дві його сторони дорівнюють 10 см і 12 см. Склади вираз для обчислення довжини третьої сторони та знайди його значення.

8. Обчисли та розташуй відповіді в порядку зростання.

$$37 + 21$$

$$59 - 9$$

$$57 - 12 + 23$$

$$45 - 23$$

$$40 + 27$$

$$57 + 12 - 23$$

9. Дві сторони трикутника дорівнюють по 7 см, а третя — 6 см. Знайди периметр трикутника.

10. 1) Учень виконав завдання з математики і мови за 50 хв, з них 30 хв було витрачено на математику. Скільки хвилин витратив учень на виконання завдань з мови?
2) *Проектна діяльність.* З'ясуй, скільки часу ти витратив/-ла сьогодні на приготування уроків з різних предметів.

11. Для аплікації Єва засушила листочки трьох кольорів: жовті, зелені, червоні. Усі з них, крім двох, — жовті, а всі, крім чотирьох, — зелені. Скільки всього листочків засушила Єва? Скільки з них жовті, скільки — зелені, скільки — червоні?

— ?, усі, крім двох

— ?, усі, крім чотирьох

— ?

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ ДЕСЯТОК У МЕЖАХ 20. СКЛАДАННЯ І РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

1. $30 + 7$ $42 - 2$ $14 + 3$ $36 - 5$
 $29 - 20$ $2 + 43$ $73 - 2$ $3 + 80$

2. Знайди суми. Запиши відповіді в порядку зростання.
 $9 + 7$ $8 + 3$ $4 + 8$ $9 + 8$ $8 + 5$ $7 + 8$

3. Знайди різниці. Запиши відповіді в порядку спадання.
 $12 - 5$ $17 - 9$ $11 - 6$ $12 - 9$ $13 - 7$ $17 - 8$

4. Ігор прибирав у кімнаті протягом 40 хв, а потім мив посуд 15 хв.

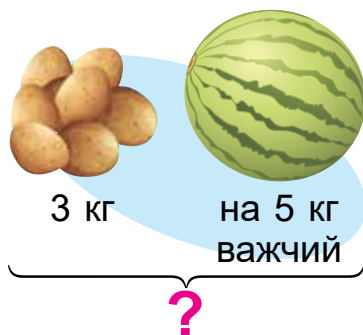
1) Постав запитання, щоб задача розв'язувалася додаванням. Розв'яжи.

2) Постав запитання, щоб задача розв'язувалася відніманням. Розв'яжи.

5. 1) Склади задачу за малюнком усно.

2) Склади план розв'язування задачі.

3) Розв'яжи задачу.

6. Випиши та обчисли спочатку вирази на додавання, а потім — на віднімання. Синім

кольором підкресли найбільшу відповідь, а зеленим — найменшу.

$8 + 5$

$14 - 5$

$9 + 9$

$13 - 9$

$13 - 4$

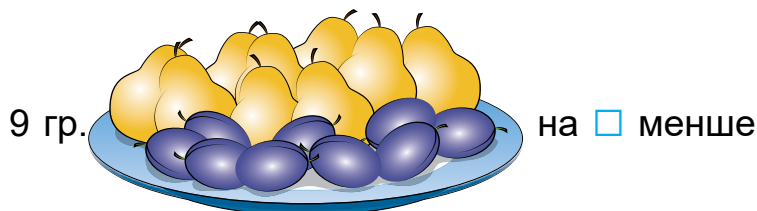
$5 + 6$

$12 - 7$

$7 + 4$

7. На тарілці 9 груш, а слив — на менше. Скільки всього фруктів на тарілці? Доповни задачу та розв'яжи її.

8. Дітям твого віку можна без шкоди для здоров'я переносити вантаж вагою не більше як 2 кг. Скільки третьокласників потрібно, щоб перенести в їдальню 12 кілограмових пакетів гречки?

9. Булочка на 3 грн дорожча за йогурт і на 5 грн дешевша за сік. Що коштує більше — йогурт чи сік? На скільки гривень більше?

ДОДАВАННЯ ВИДУ $24 + 6$. ВІДНІМАННЯ ВИДУ $30 - 6$.

ЗВ'ЯЗОК ДІЙ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

1. $37 + 3$
 $70 - 4$

$40 - 9$
 $84 + 6$

$42 + 8$
 $90 - 3$

2. Пригадай взаємозв'язок дій додавання і віднімання. Обчисли вирази у стовпчиках.

$20 + 9$	$30 + 4$	$90 + 5$	$70 + 6$
$29 - 9$	$34 - 30$	$95 - 5$	$76 - 70$
$29 - 20$	$34 - 4$	$95 - 90$	$76 - 6$

3. Обчисли та виконай перевірку.

$23 + 7$	$80 - 6$	$86 + 4$	$20 - 8$
$50 - 2$	$45 + 5$	$50 - 5$	$71 + 9$

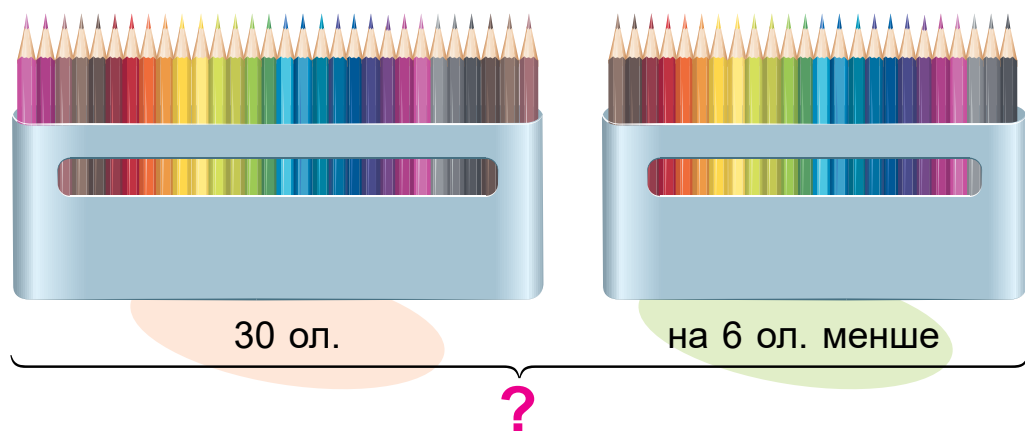
 4. Пригадай і продовж правило, що починається словами:

Щоб знайти невідомий доданок, треба...

5. Знайди невідомий доданок, використовуючи правило. Зроби перевірку.

$\blacktriangle + 9 = 15$ $7 + \blacksquare = 50$ $\bullet + 3 = 73$

6. В одній коробці 30 олівців, а в іншій — на 6 олівців менше. Скільки олівців у двох коробках разом?

 7. $40 - 7 \bigcirc 27 + 3$ $70 + 5 \bigcirc 80 - 4$
 $35 + 5 \bigcirc 90 - 50$ $50 - 20 \bigcirc 31 + 9$

 8. Знайди невідомий доданок. Зроби перевірку.

$4 + \star = 80$ $\spadesuit + 20 = 70$ $4 + \heartsuit = 11$

9. У Марійки в гаманці 3 монети по 10 грн і одна монета 5 грн. Наведи приклади трьох товарів із зазначенням ціни, які може купити дівчинка, і трьох товарів із зазначенням ціни, які вона не може купити.

10. У першій коробці цукерок на 8 більше, ніж у другій. 3 першої коробки переклали у другу 5 цукерок. Чи можеш ти сказати, у якій з коробок цукерок стало більше?

ДОДАВАННЯ ВИДУ $27 + 5$. ВІДНІМАННЯ ВИДУ $32 - 5$. ЗАДАЧІ НА РІЗНИЦЕВЕ ПОРІВНЯННЯ

1. $38 + 3$ $82 - 3$ $77 + 5$
 $40 - 7$ $84 + 6$ $73 - 5$

2. Обчисли. Значення деяких виразів спробуй знайти кількома способами.

$47 + 9$ $34 - 5$ $58 + 7$ $81 - 4$ $29 + 5$
 $51 - 6$ $79 + 4$ $32 - 9$ $78 + 3$ $41 - 8$

3. Пригадай і продовж правило, що починається словами:

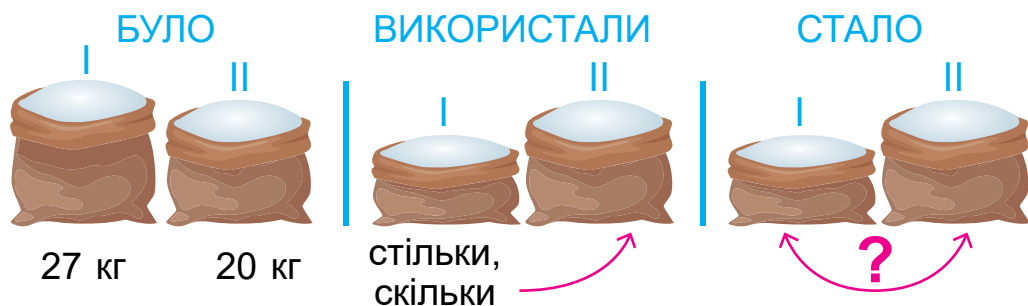
Щоб знайти невідоме зменшуване, треба...

4. Знайди невідоме зменшуване, використовуючи правило. Зроби перевірку.

▲ $- 4 = 39$ ■ $- 7 = 83$ ☆ $- 20 = 40$

5. Побудуй два відрізки: один завдовжки 1 дм 2 см, а інший — 7 см. Довжина якого з відрізків більша? На скільки?

- 6.** У першому мішку було 27 кг борошна, а в другому — 20 кг. З першого мішка використали стільки борошна, скільки його в другому. У якому мішку стало більше борошна? На скільки?

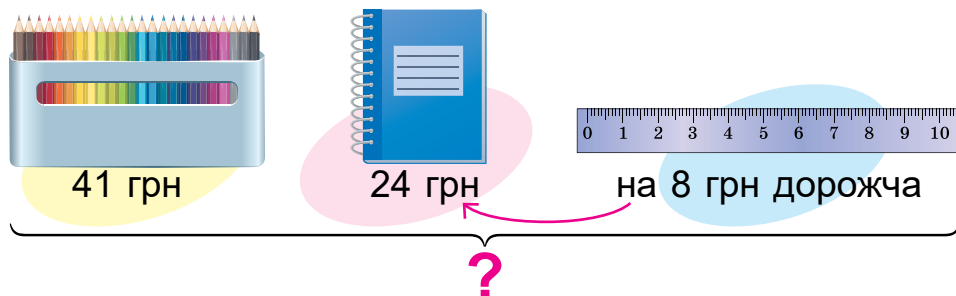

- 7.** Обчисли. Значення виразів першого стовпчика знайди двома способами.

$29 + 6$	$41 - 7$	$47 + 5$	$41 - 2$
$73 - 8$	$89 + 2$	$22 - 3$	$34 + 8$

- 8.** Знайди невідомий компонент та зроби перевірку.
- $\square + 4 = 80$ $\square - 7 = 29$ $9 + \square = 41$ $\square - 8 = 52$

- 9.** Купили набір олівців за 41 грн, зошит за 24 грн та лінійку, яка на 8 грн дорожча за зошит. Скільки заплатили за всю покупку?

- 10.** Поклади на стіл шматок мотузки. Тримай її за кінці і, не відпускаючи їх, спробуй зав'язати вузол.

БУКВЕНІ ТА ЧИСЛОВІ ВИРАЗИ. ОБЧИСЛЕННЯ БУКВЕНОГО ВИРАЗУ ІЗ ЗАДАНИМ ЗНАЧЕННЯМ БУКВИ. ПЕРИМЕТР МНОГОКУТНИКА

1. $37 - 10$ $42 + 5$ $80 - 4$
 $72 + 8$ $29 + 3$ $34 - 5$

2. Прочитай буквені вирази. Випиши числові вирази, обчисли.

$7 + a$ $82 + 8$ $x - 4 + 9$ $37 + 4 - 9$
 $73 - 9$ $9 - b$ $35 - 5 + 20$ $52 - 8 + 6$

3. Запиши буквені вирази:

7 збільшити на y ; сума чисел a і 11;
 різниця чисел 9 і b ; до 17 додати d ;
 18 зменшити на x ; від m відняти 5.

4. Знайди значення виразу $47 - x$, якщо $x = 10$; 7; 40.

5. Знайди значення виразу:

$b - 9$, якщо $b = 43$; $b = 49$; $b = 80$.
 $20 + x + 4$, якщо $x = 10$; $x = 8$; $x = 5$.

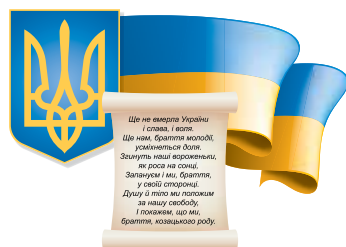
6. Знайди периметр:

- трикутника зі сторонами 4 см, 6 см і 7 см;
- п'ятикутника зі сторонами 10 дм, 10 дм, 10 дм, 9 дм і 5 дм.

7. Обчисли вирази при заданих значеннях букв. Знайди картки із цими значеннями. Із літер склади назву одного із символів нашої держави.

$a + 47$, якщо $a = 3$, $a = 8$;
 $27 - b$, якщо $b = 20$, $b = 8$.

Д	57	О	8	Р	7	Е	55	Н	6
Б	50	Г	19	А	54	М	56	П	18

8. Що більше: периметр чотирикутника зі сторонами 4 см, 4 см, 5 см і 3 см чи периметр трикутника зі сторонами 7 см, 6 см і 5 см? На скільки сантиметрів?

9. Фабрика за перший тиждень виготовила 6 безпілотників, а кожного наступного тижня виготовляла на 1 безпілотник більше, ніж попереднього. Скільки безпілотників було виготовлено за три тижні?

10. У шкільній їдальні є яблучний, вишневий та апельсиновий соки, пісочні та заварні тістечка. Скількома способами можна обрати один сік і одне тістечко?

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ РІЗНИМИ СПОСОБАМИ. ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ТРЕТЬОГО ДОДАНКА

1. $27 \text{ л} - 8 \text{ л}$ $30 \text{ кг} + 7 \text{ кг}$
 $1 \text{ дм} + 3 \text{ см}$ $1 \text{ м} - 4 \text{ дм}$

2. Обчисли значення кожного виразу зручним для тебе способом. Порівняй із способами інших дітей.

$23 + 38$ $51 - 17$ $45 + 15$ $80 - 19$
 $83 - 29$ $27 + 23$ $75 - 18$ $49 + 32$

3. Обчисли значення виразів та прочитай назву гори в Українських Карпатах.

Т $24 + 35$ **О** $91 - 38$
П $18 + 34$ **С** $18 + 39$
Р $76 - 25$ **Е** $83 - 29$

52	54	59	51	53	57
?	?	?	?	?	?

4. Пригадай і продовж правило, що починається словами:

Щоб знайти невідомий від'ємник, треба...

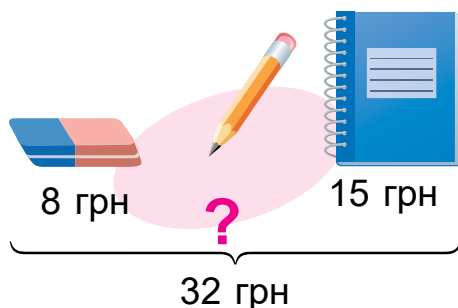
5. Знайди невідомий від'ємник, застосувавши правило. Зроби перевірку.

$$47 - \blacksquare = 12$$

$$53 - \spadesuit = 8$$

$$82 - \blacktriangle = 36$$

6. Гумка, зошит і олівець разом коштують 32 грн. Гумка коштує 8 грн, а зошит — 15 грн. Скільки коштує олівець? Порівняй свій розв'язок з розв'язком інших дітей.

7. $70 - 20 \bigcirc 29 + 18$ $29 \text{ м} + 14 \text{ м} \bigcirc 62 \text{ м} - 18 \text{ м}$
 $25 + 12 \bigcirc 45 - 7$ $87 \text{ год} - 19 \text{ год} \bigcirc 52 \text{ год} + 10 \text{ год}$
 $85 - 29 \bigcirc 29 + 27$ $67 \text{ кг} + 15 \text{ кг} \bigcirc 93 \text{ кг} - 5 \text{ кг}$

8. Знайди невідомий компонент дії та зроби перевірку.
 $\square + 18 = 47$ $39 - \square = 18$ $\square - 27 = 34$

9. Олесь мав 59 грн, а Оленка — 42 грн. Олесь купив 2 лизуни-жабки по 10 грн: собі й подрузі. У кого з дітей стало більше грошей? На скільки більше?

БУЛО

Олесь — 59 грн
 Оленка — 42 грн

КУПИВ

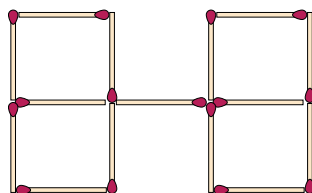

по 10 грн

СТАЛО

10. За малюнком здогадайся, як перекласти два сірники так, щоб отримати 5 квадратів, кожний з яких має сторону завдовжки в один сірник.

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ ДЕСЯТОК. ГРОШІ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ДВОМА СПОСОБАМИ

1. Які паперові гроші й розмінні монети ти знаєш?
2. Обчисли вираз $10 + 50 + b$, якщо $b = 9$; $b = 12$; $b = 35$.
3. Склади задачі за малюнками та розв'яжи їх.

Було —

 Дали —
 Стало — ?

Було —

 Витратили — 57 грн
 Залишилося — ?

4. Обчисли та дізнайся, у якому порядку туристи мандрували Україною (починай з Миргорода).

		Миргород $45 + 29$ 	Вінниця $15 + 77$ 	Звягель $26 + 41$
				
Коломия $67 - 52$ 	Ніжин $74 - 48$ 	Канів $92 - 47$ 		

5. У пекарні було 32 кг пшеничного борошна і 29 кг житнього борошна. За день витратили 15 кг пшеничного борошна. Скільки всього кілограмів борошна залишилося в пекарні?
 Розв'яжи задачу двома способами.

БУЛО

32 кг

29 кг

ВИТРАТИЛИ

15 кг пшеничного
борошна

ЗАЛИШИЛОСЯ
ВСЬОГО

?

6. Знайди значення виразів. Підкресли ті з них, у яких значення більші за 40, але менші від 60.

$$84 - 27$$

$$37 + 18$$

$$26 + 43 - 12$$

$$42 + 19$$

$$93 - 54$$

$$85 - 39 + 18$$

7. У Іринки було 24 грн, а у її братика Марка — 37 грн.

Дорослі дали Іринці ще 29 грн. Скільки стало грошей у дітей разом?

Розв'яжи задачу двома способами.

БУЛО

Іринка — 24 грн

Марко — 37 грн

ДАЛИ

29 грн

—

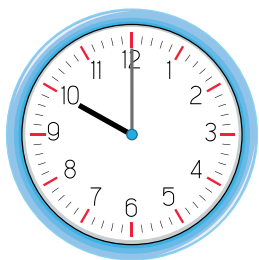
СТАЛО

} ?

8. Родина виїхала на авто з Києва до Харкова о 10 год ранку і була в дорозі 7 год. О котрій годині родина приїхала в Харків?

ВИЇХАЛИ ВРАНЦІ

7 год

ПРИЇХАЛИ

9. Обчисли суму. Спробуй знайти найзручніший спосіб.

$$2 + 4 + 6 + 8 + 10 + 12 + 14 + 16 + 18$$

ДІЯ МНОЖЕННЯ. НАЗВИ ЧИСЕЛ ПРИ МНОЖЕННІ. ТАБЛИЦЯ МНОЖЕННЯ ЧИСЕЛ 2 І 3

У 1. Назви компоненти та результат дії в кожній рівності.

$$2 \cdot 5 = 10 \quad 3 \cdot 7 = 21 \quad 8 \cdot 2 = 16 \quad 9 \cdot 3 = 27$$

У 2. $2 \cdot 4$ $3 \cdot 8$ $7 \cdot 2$ $8 \cdot 3$ $2 \cdot 9$ $3 \cdot 4$

3. 1) Випиши вирази, де додавання можна замінити множенням, та виконай цю заміну.

М $4 + 4 + 3$ **З** $3 + 3 + 3 + 3 + 3$ **О** $4 + 4 + 4$

Б $7 + 7$ **П** $4 + 5 + 6 + 7 + 8$ **Н** $7 + 8$

К $2 + 2 + 2$ **У** $2 + 2 + 3 + 2 + 2$ **А** $8 + 8$

2) Обчисли вписані вирази. Постав відповіді в порядку зростання та прочитай назву українського музичного інструмента.

Відповіді:

--	--	--	--	--

Слово:

?	?	?	?	?
---	---	---	---	---

4. Збільш кожне із чисел **8**, **5**, **9**, **4** спочатку удвічі, потім — утричі. Запиши відповідні рівності.

У 5. Закінчи правило.

Якщо у виразі без дужок є множення і додавання або віднімання, то спочатку виконують...

6. Зазнач порядок дій. Обчисли.

$$12 + 2 \cdot 7 \quad 9 \cdot 3 - 12 \quad 8 \cdot 2 + 11 \quad 23 - 3 \cdot 5$$

7. Запиши розв'язок задачі діями та виразом.

У Оленки є два набори кольорових олівців по 6 штук і 3 простих олівця. Скільки всього олівців у Оленки?

8. $2 \cdot 9 - 12$ $35 + 7 \cdot 3$ $27 - 4 \cdot 2$ $3 \cdot 8 + 25$

9. Іринка знайшла 5 грибів, а Олесь — у 2 рази більше. Скільки грибів знайшли діти разом?

10. Перед Марічкою в черзі супермаркету є 4 покупці. Обслуговування одного покупця триває близько 3 хв. Через який час підійде черга Марічки?

11. Сергійко засушив по 5 листочків жовтого, зеленого та червоного кольорів. Для аплікації йому потрібно 2 листочки (не обов'язково різних кольорів). Зазнач усі варіанти, які листочки він може взяти.

ПЕРЕСТАВНИЙ ЗАКОН ДОДАВАННЯ.

ПЕРЕСТАВНИЙ ЗАКОН МНОЖЕННЯ.

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СКЛАДЕНОЇ ЗАДАЧІ НА ДВІ ДІЇ

1. Сформулюй переставний закон додавання.

2. Сформулюй переставний закон множення.

3. Випиши парами вирази з однаковим значенням та обчисли.

$2 \cdot 7$

$12 + 39$

$45 + 23$

$3 \cdot 9$

$23 + 45$

$9 \cdot 3$

$39 + 12$

$7 \cdot 2$

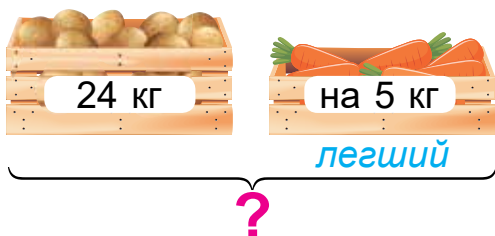
4. Розташуй суми в порядку зростання, не обчислюючи.

$21 + 23, 23 + 29, 31 + 23, 17 + 23, 23 + 23, 23 + 19$

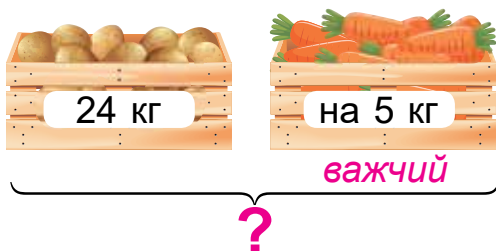

5. Порівняй задачі та розв'яжи їх.

Ящик з картоплею важить 24 кг, а ящик із морквою — на 5 кг *легший*. Яка вага двох ящиків разом?

Ящик з картоплею важить 24 кг, а ящик із морквою — на 5 кг *важчий*. Яка вага двох ящиків разом?

6. Порівняй (x — відмінне від нуля число).

$b + 7$ $\bigcirc$ $7 + b$ $a + 5 + 3$ $\bigcirc$ $5 + a + 4$ $x \cdot 3$ $\bigcirc$ $x \cdot 2$
 $9 + a$ $\bigcirc$ $a + 10$ $7 + c + 2$ $\bigcirc$ $c + 7 + 2$ $5 \cdot x$ $\bigcirc$ $x \cdot 5$

7. Випиши парами вирази з однаковим значенням та обчисли.

$$9 \cdot 2$$

$$45 + 10$$

$$57 + 18$$

$$3 \cdot 5$$

$$18 + 57$$

$$5 \cdot 3$$

$$10 + 45$$

$$2 \cdot 9$$

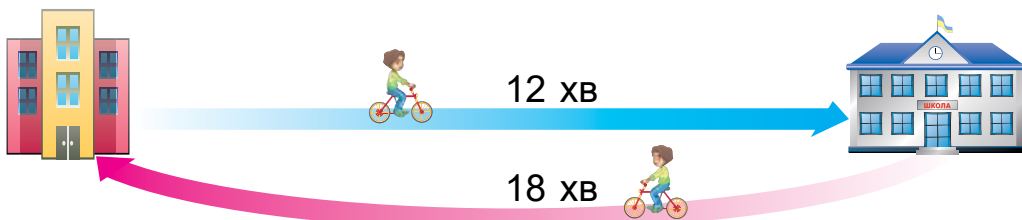
8. Розташуй добутки в порядку зростання, не обчислюючи.

$5 \cdot 3$, $3 \cdot 7$, $3 \cdot 2$, $9 \cdot 3$, $3 \cdot 8$, $3 \cdot 3$

9. Олесь їде до школи на велосипеді за 12 хв. Додому він повертається іншим шляхом і витрачає 18 хв.

- 1) Скільки всього часу Олесь витрачає на дорогу?
- 2) Скільки часу зекономить Олесь, якщо повертатиметься додому тією самою дорогою, якою їде до школи?

10. У брата й сестри було порівну слив. Брат дав сестрі 3 сливи. На скільки більше слив стало в сестри, ніж у брата?

МНОЖЕННЯ ЧИСЕЛ 0 І 1. МНОЖЕННЯ НА 0 І 1. СКЛАДАННЯ І РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

1. $17 \cdot 1$ $0 \cdot 19$ $1 \cdot 29$ $4 \cdot 0$ $15 \cdot 1$ $0 \cdot 8$

2. $7 \cdot 2$ $1 \cdot 15$ $3 \cdot 9$ $8 \cdot 1$ $2 \cdot 6$ $8 \cdot 3$
 $7 - 2$ $1 + 15$ $3 + 9$ $8 - 1$ $2 + 6$ $8 - 3$

3. $4 \cdot 0$ $1 \cdot 18$ $12 - 5 \cdot 0$ $14 + 8 \cdot 1$ $9 \cdot 0 + 13$
 $4 \cdot 1$ $0 \cdot 18$ $12 + 5 \cdot 0$ $14 + 8 \cdot 0$ $13 - 9 \cdot 0$

4. Запиши вирази і знайди їх значення:
 добуток чисел 8 і 0 збільшити на 5;
 42 зменшити на добуток чисел 37 і 1.

5. Обчисли та прочитай назву найбільшого вантажного літака у світі, який був вироблений в Україні (починай з **М**).

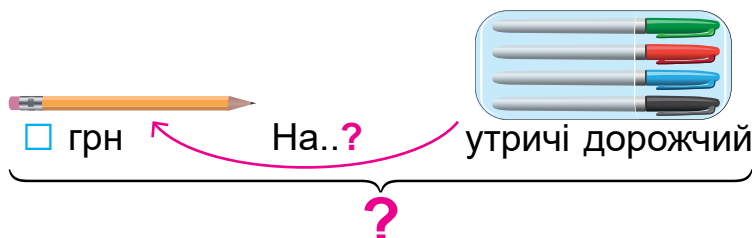
М $8 \cdot 2 + 1 \cdot 7$ **Я** $18 \cdot 1 - 2 \cdot 5$
І $11 \cdot 0 + 18$ **Р** $23 - 4 \cdot 3$

6. Чи може добуток двох чисел бути меншим, ніж один з множників? Наведи приклад.

7. Доповни задачу одноцифровим числом і розв'яжи її.
 Олівець коштує $\square$ грн, а набір ручок утричі дорожчий.

- 1) На скільки гривень набір ручок дорожчий за олівець?
- 2) Скільки треба заплатити за набір ручок і олівець?

8. $12 \cdot 0 \bigcirc 12 \cdot 1$
 $7 \cdot 2 \bigcirc 7 \cdot 1$

$14 \cdot 1 + 12 \bigcirc 14 \cdot 0 + 12$
 $29 - 15 \cdot 0 \bigcirc 29 - 15 \cdot 1$

9. Доповни задачу одноцифровим числом і розв'яжи її.

У бідоні 13 л молока, а в кастрюлі — на л менше. Скільки літрів молока в бідоні й кастрюлі разом?

13 л

на л менше

?

10. Заповни таблицю про час початку та закінчення кожного уроку, якщо навчання починається о 8 год ранку, уроки тривають по 40 хв, перерва між 3 та 4 уроками становить 20 хв, а решта перерв — по 10 хв.

Час уроку	Урок
	1. Українська мова
	2. Математика
	3. Я досліджую світ
	4. Іноземна мова
	5. Мистецтво

11. У саду росли яблуні та вишні. Весною вирубили 2 засохлі яблуні, а посадили 3 вишні й кілька слив. Скільки слив посадили, якщо в саду стало на 7 дерев більше, ніж було?

ДІЯ ДІЛЕННЯ. НАЗВИ ЧИСЕЛ ПРИ ДІЛЕННІ. ЗВ'ЯЗОК ДІЙ МНОЖЕННЯ Й ДІЛЕННЯ. ЗАДАЧІ НА МНОЖЕННЯ Й ДІЛЕННЯ

1. Назви компоненти та результат дії в кожній рівності.

$18 : 2 = 9$ $9 : 3 = 3$ $12 : 2 = 6$ $15 : 5 = 3$

У 2. Прочитай кожний з виразів двома способами.

$$7 + 2 \quad 8 \cdot 3 \quad 19 - 4 \quad 10 : 2$$

3. Запиши вирази:

різниця чисел 6 і 3;

добуток чисел 6 і 3;

сума чисел 6 і 3;

частка чисел 6 і 3.

4. Обчисли добутки та знайди частки за зразком. Що одержиш, якщо добуток поділиш на один з множників?

$$\underline{2 \cdot 7 = 14}$$

$$14 : 2 = 7$$

$$14 : 7 = 2$$

$$4 \cdot 3$$

$$3 \cdot 5$$

$$2 \cdot 9$$

$$8 \cdot 2$$

$$7 \cdot 3$$

$$2 \cdot 6$$

$$2 \cdot 4$$

$$6 \cdot 3$$

$$1 \cdot 8$$

$$5 \cdot 1$$

5. Порівняй задачі та розв'яжи їх.

Ручка коштує 6 грн, а олівець удвічі *дешевший*.
Яка ціна олівця?

Ручка коштує 6 грн, а маркер удвічі *дорожчий*.
Яка ціна маркера?

 6 грн

 ?, удвічі *дешевший*

 6 грн

 ?, удвічі *дорожчий*

6. Побудуй:

1) прямокутник зі сторонами 4 см і 2 см;

2) квадрат зі стороною 3 см.

Знайди периметр кожної фігури. Порівняй периметри.

 7. Запиши вирази та знайди їх значення:

добуток чисел 10 і 2;

різниця чисел 10 і 2;

частка чисел 10 і 2;

сума чисел 10 і 2.

 8. Обчисли добутки. До кожного виразу склади та обчисли по два вирази на ділення.

$$2 \cdot 5$$

$$3 \cdot 8$$

$$5 \cdot 1$$

$$3 \cdot 2$$

$$9 \cdot 3$$

$$1 \cdot 7$$

9. Набір олівців коштував 54 грн. Але під час розпродажу ціну було знижено на 12 грн. Скільки треба заплатити за два набори олівців під час розпродажу?

10. Склади всі можливі двоцифрові числа за допомогою цифр **4, 7, 9** і **0** (цифри в записі чисел не повторюються). Скільки є таких чисел?

ТАБЛИЦІ ДІЛЕННЯ НА 2 І 3. ЗНАХОДЖЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ЧИСЛОВИХ ВИРАЗІВ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

1. $3 \cdot 9$ $12 : 2$ $15 : 3$ $10 \cdot 2$ $18 : 3$ $8 : 2$

2. Зменш:

у 2 рази кожне із чисел 10, 4, 6, 18;

у 3 рази кожне із чисел 12, 9, 21, 27.

3. Закінчи правило.

**Якщо у виразі без дужок є ділення
і додавання або віднімання, то спочатку
виконують...**

4. Обчисли і дізнайся назву найдавнішого міста в Україні. З'ясує, у якій області воно розташоване (починає з літери **К**).

К $16 : 2 + 7$

І $16 + 30 : 3$

Я $26 - 2 \cdot 5$

Л $23 - 14 : 2$

І $15 + 24 : 3$

5. Учень мав 45 грн. За 24 грн він купив лінійку, а на решту грошей придбав 3 однакових олівці. Яка ціна одного олівця?

6. Пригадай і закінчи правило:

Щоб знайти невідомий множник, треба...

7. Знайди невідомий множник, використовуючи правило. Зроби перевірку.

$$\blacktriangle \cdot 2 = 10$$

$$\blacksquare \cdot 3 = 27$$

$$2 \cdot \bullet = 18$$

8. $15 - 10 : 2$ $\bigcirc$ $3 \cdot 3 + 2$ $12 : 2 - 6$ $\bigcirc$ $21 - 7 \cdot 3$
 $18 : 3 + 17$ $\bigcirc$ $24 - 4 : 2$ $14 + 30 : 3$ $\bigcirc$ $24 : 3 + 17$

9. Знайди невідомий множник. Виконай перевірку.

$$2 \cdot \heartsuit = 6$$

$$\spadesuit \cdot 3 = 12$$

$$2 \cdot \star = 18$$

10. У Олеся було 18 грн. За половину цих грошей він придбав пляшку води.

БУЛО
18 грн

ПРИДБАВ
за половину

ЗАЛИШИЛОСЯ
?

1) Скільки коштує пляшка води?

2) Скільки грошей залишилося в Олеся?

Зроби висновки.

11. У двох кошиках лежало по 8 яблук. З першого кошика взяли кілька яблук, а з другого — стільки яблук, скільки залишилося в першому. Чи зможеш сказати, скільки яблук залишилось у двох кошиках разом?

I

БУЛО

II

УЗЯЛИ

ЗАЛИШИЛОСЯ

по 8 ябл.

I — кілька ябл.

II — стільки, скільки залишилося в I

ДІЛЕННЯ НА 1. ДІЛЕННЯ РІВНИХ ЧИСЕЛ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

У 1. $8 : 8$ $7 : 1$ $7 : 7$ $19 : 1$ $1 : 1$ $5 : 5$

У 2. Єва записала правило: $a : a = 1$. Чи для будь-якого a воно виконується? Для якого a воно не виконується?

У 3. Обчисли. Підстав букви замість чисел та прочитай ім'я й прізвище українського політичного, державного і військового діяча.

И $75 - 36 : 1$

Л $35 : 1 + 35 : 35$

О $42 : 1 - 7$

К $34 : 1 - 34 : 34$

Р $38 - 32 : 32$

П $29 : 29 + 37$

38	39	36	39	38
----	----	----	----	----

35	37	36	39	33
----	----	----	----	----

4. У банці 2 л молока, а в бідоні — у 8 разів більше. На скільки більше літрів молока в бідоні, ніж у банці?

У 5. Пригадай і продовж правило, яке починається словами:

Щоб знайти невідоме ділене, треба...

6. Знайди невідоме ділене, використовуючи правило. Зроби перевірку.

▲ : 2 = 7

● : 3 = 8

■ : 2 = 10

Д 7. $12 : 1$ $2 : 2$ $7 : 7$ $23 : 1 + 23$ $37 - 37 : 1$
 $12 : 1$ $2 : 2$ $7 + 7$ $23 : 23 + 1$ $1 - 37 : 37$

 8. Знайди невідоме ділене, виконай перевірку.

 : 2 = 9

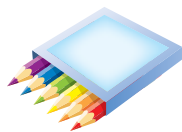
 : 3 = 6

 : 3 = 10

 9. Марічка має дві купюри по 20 грн, одну — 50 грн і монету 10 грн.

Якими грошима має розрахуватися дівчинка, щоб отримати якнайменшу здачу, якщо придбає:

1) за 37 грн;

2) за 58 грн?

Яку здачу в кожному разі вона отримає?

10. З двох квадратів зі стороною 3 см склали прямокутник. Знайди периметр квадрата, складеного із двох таких прямокутників.

ДІЛЕННЯ ЧИСЛА 0. НЕМОЖЛИВІСТЬ ДІЛЕННЯ НА 0. ПОРЯДОК ДІЙ У ВИРАЗАХ З ДУЖКАМИ

 1. $0 : 12$ $0 \cdot 15$ $7 \cdot 0$ $0 : 13 + 5$
 $0 + 12$ $0 : 15$ $7 - 0$ $0 \cdot 13 + 5$

 2. Прочитай ті вирази, значення яких знайти неможливо.

$7 : 7$ $7 : 0$ $7 : 1$ $12 + 0$ $12 : 0$ $12 \cdot 0$

3. Запиши порядок виконання дій у кожному виразі та обчисли.

$(27 - 21) : 2$ $12 : (23 - 11) + 17$ $29 - (7 + 2) \cdot 2$
 $8 \cdot (25 - 22)$ $14 - (41 - 29) : 3$ $(27 + 39) \cdot 0 + 13$

 4. Пригадай і продовж правило, яке починається словами:

Щоб знайти невідомий дільник, треба...

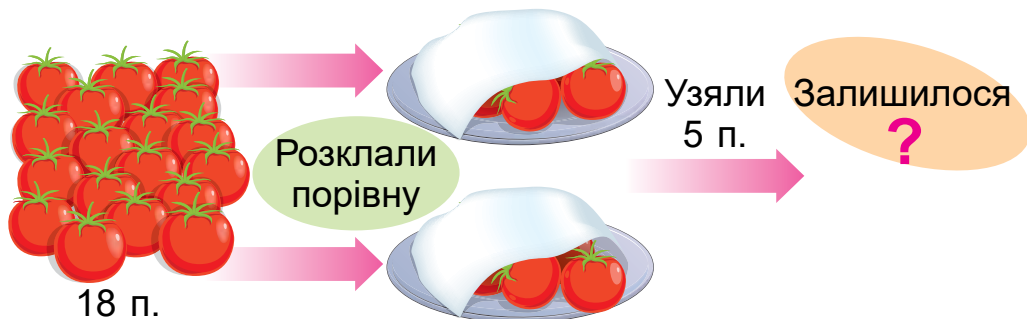
5. Знайди невідомий дільник, використовуючи правило. Зроби перевірку.

$$15 : \star = 3$$

$$12 : \spadesuit = 2$$

$$18 : \heartsuit = 1$$

6. 18 помідорів розклали порівну на 2 тарілки. З однієї тарілки взяли 5 помідорів для приготування салату. Скільки помідорів на ній залишилося?

7. Яким числом треба замінити a , щоб рівність була правильною?

$$a \cdot 7 = a : 7$$

$$a : a = a : 1$$

$$a : 5 = a : 9$$

8. $12 + 5 \cdot 3$ $15 - (22 - 16) : 2$
 $(9 - 4) \cdot 3$ $27 : (32 - 29)$

9. Знайди невідомий компонент та зроби перевірку.

$$\square \cdot 3 = 18$$

$$14 : \square = 2$$

$$\square : 7 = 3$$

10. У бабусі є деяка кількість слив, які вона може розкласти на рівні купки, як по 2 сливи, так і по 3 сливи. Скільки слив у бабусі, якщо їх більше за 8, але менше від 17?

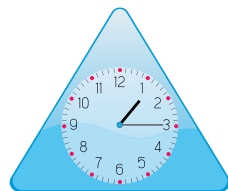
11. Якщо Микита вивчить ще 4 назви тварин англійською, то знатиме на 2 назви більше, ніж Аня. Хто зараз знає більше назв тварин: Микита чи Аня? На скільки більше?

ГОДИНА, ДОБА, ТИЖДЕНЬ. ВИЗНАЧЕННЯ ЧАСУ ЗА ГОДИННИКОМ. ЗАДАЧІ НА КРАТНЕ ПОРІВНЯННЯ ЧИСЕЛ

1. 1 доба = год 1 тиждень = діб 1 год = хв

2. Назви всі дні тижня, починаючи з понеділка.

3. Який час показує кожний годинник?

4. Який час покаже кожен з годинників попередньої вправи через 2 год? через 10 хв?

5. Закінчи речення.

Щоб дізнатися, у скільки разів одне число більше або менше за інше, треба...

6. У скільки разів:

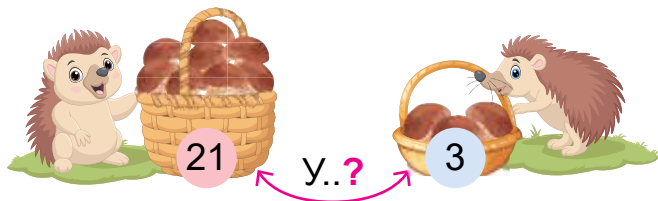
18 більше за 2;

9 більше за 3;

2 менше від 20;

3 менше від 15?

7. Склади задачу за схемою та розв'яжи її.

8. Який час покаже кожен з годинників вправи 3 через 3 год? через 5 хв?

9. У скільки разів:

24 більше за 3;

8 більше за 2;

3 менше від 6;

2 менше від 16?

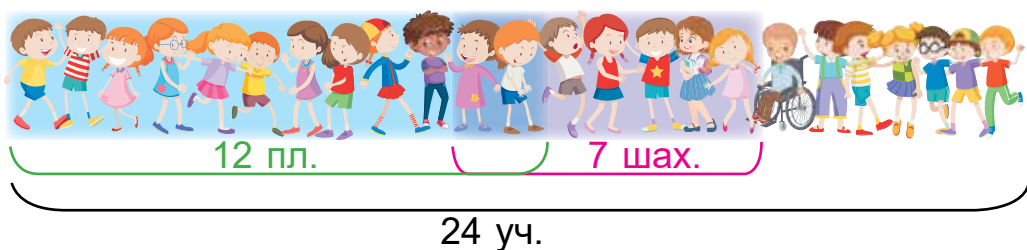
10. У Марка 6 монет по 2 грн, а в Кіри — 18 монет по 50 копійок. У кого з дітей більше грошей? На скільки?

На..?

11. У класі 24 учні. 3 них 12 займаються плаванням, а 7 — шахами. Серед плавців є двоє шахістів. Скільки учнів не займаються ні шахами, ні плаванням?

ДІЇ З ІМЕНОВАНИМИ ЧИСЛАМИ. ЗАДАЧІ НА РІЗНИЦЕВЕ І КРАТНЕ ПОРІВНЯННЯ ВЕЛИЧИН

1. $12 \text{ см} + 27 \text{ см}$ $39 \text{ хв} - 17 \text{ хв}$ $5 \text{ год} \cdot 2$
 $45 \text{ мм} - 12 \text{ мм}$ $31 \text{ дм} + 49 \text{ дм}$ $12 \text{ кг} : 3$

2. Скільки:

міліметрів в 1 см;
сантиметрів в 1 м;

сантиметрів в 1 дм;
хвилин в 1 год?

3. $12 \text{ см} : 2 \bigcirc 1 \text{ дм}$ $1 \text{ год} \bigcirc 10 \text{ хв} \cdot 3$
 $47 \text{ мм} - 19 \text{ мм} \bigcirc 3 \text{ см}$ $3 \text{ дм} \bigcirc 23 \text{ см} + 8 \text{ см}$

4. $8 \text{ см} \cdot 3 + 29 \text{ см}$ $18 \text{ дм} : 2 - 7 \text{ дм}$
 $(12 \text{ кг} - 7 \text{ кг}) \cdot 2$ $25 \text{ мм} - 8 \text{ мм} \cdot 2$
 $35 \text{ л} + 27 \text{ л} : 3$ $(24 \text{ мм} - 6 \text{ мм}) : 3$

5. Розглянь короткі записи задач про кількість яблук у кошику й на тарілці. Склади та розв'яжи задачі. Порівняй.

К. — 10 ябл.
Т. — 2 ябл. На..?

Задача на різницеве порівняння величин

К. — 10 ябл.
Т. — 2 ябл. у..?

Задача на кратне порівняння величин

6. В їдальні рулет коштує 27 грн, а склянка соку утричі дешевша.

1) Скільки треба заплатити за рулет і склянку соку разом?

2) На скільки рулет дорожчий за склянку соку?

27 грн

утричі
дешевша

7. 43 мм + 28 мм

7 см · 2 – 9 см

(25 год – 17 год) : 2

27 хв : 3 – 5 хв

1 год – 49 хв

36 мм + 9 мм · 3

8. Пакет піску для птахів коштує 18 грн, а драбинка — 6 грн.

1) На скільки гривень пісок дорожчий за драбинку?

2) У скільки разів пісок дорожчий за драбинку?

3) Скільки треба заплатити за пакет піску і 3 драбинки?

18 грн

6 грн

На..?

у..?

9. Від дому до школи пішки Іринка йде 8 хв. Уроки починаються о 8 год 30 хв, а Іринка хоче прийти до школи за 15 хв до початку уроку. О котрій годині дівчинка має вийти з дому?

10. Хочеш дізнатися рік заснування Києва? Кількість одиниць року заснування Києва більша за одиницю. Кількість сотень — у 2 рази більша за кількість одиниць, а кількість десятків — у 2 рази більша за кількість сотень.

Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь. Фрагмент з «Повісті врем'яних літ» ченця Нестора Літописця

Перевір свої досягнення

1. $27 : 3$ $43 - 29 + 57$ $66 + 3 \cdot 8$
 $7 \cdot 2$ $(57 - 39) : 2$ $62 - (17 + 21)$

2. Обчисли вираз $(a - 19) \cdot 3$, якщо $a = 26$; $a = 23$.

3. $27 \text{ хв} + 40 \text{ хв} \bigcirc 1 \text{ год}$ $73 \text{ мм} - 59 \text{ мм} \bigcirc 2 \text{ см}$
 $5 \text{ см} \cdot 2 \bigcirc 1 \text{ дм}$ $24 \text{ дм} : 3 + 1 \text{ дм} \bigcirc 1 \text{ м}$

4. 1) Виміряй довжину відрізка AB .
Запиши її.

2) Побудуй відрізок CD , довший за відрізок AB на 3 см.

5. У пекарні було 73 кг борошна. За день використали 57 кг, а решту розсипали порівну у 2 пакети. Скільки кілограмів борошна в одному пакеті?

БУЛО

ВИКОРИСТАЛИ
ЗА ДЕНЬ

РЕШТА

Розсипали
порівну

ТАБЛИЧНЕ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ

Навчальний проєкт «Історія виникнення чисел»

1. Дізнайся з доступних тобі джерел інформації історію виникнення чисел.
2. Яка була лічба в первісних народів?
3. Як давні люди зображували та записували числа?
4. Як називається нумерація, яку ми використовуємо дотепер?
5. Підготуй невелике повідомлення.

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ЧИСЛА 2 ТА НА ЧИСЛО 2. ТАБЛИЦІ ДІЛЕННЯ НА 2. ПАРНІ ТА НЕПАРНІ ЧИСЛА. ПОЛОВИНА

У 1. $7 \cdot 2$ $18 : 2$ $2 \cdot 10$ $10 : 2$ $8 \cdot 2$ $8 : 2$

У 2. Знайди половину від числа **6**, **14**, **2**, **4**.

З 3. Обчисли та дізнайся назву дерева.

Р $6 \cdot 2 + 9 \cdot 2$ **А** $(81 - 77) \cdot 2 + 25$

В $29 + 5 \cdot 2$ **Б** $37 - 16 : 2$

Е $41 - (37 - 25) : 2$

39	35	30	29	33
?	?	?	?	?

Доповни прислів'я.

Без ... й калини нема України.

З 4. В учениці було 33 грн. 15 грн вона витратила на поїздку в маршрутці, а на решту придбала два однакових зошити. Яка ціна одного зошита?

Числа, які діляться на 2, називають **парними**.
Числа, які не діляться на 2, називають **непарними**.

5. Із чисел **15, 18, 9, 7, 14, 10, 3, 0, 6, 11** випиши спочатку парні, а потім — непарні.

7 6. Знайди невідомий компонент дії та зроби перевірку.
 $23 + \square = 41$ $\square - 38 = 51$ $72 - \square = 34$

🏠 7. Запиши вирази та знайди їх значення.

Добуток чисел 7 і 2 збільшити на 19.

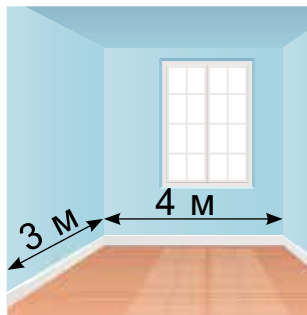
Число 29 зменшити на частку чисел 18 і 2.

До числа 37 додати частку чисел 20 і 2.

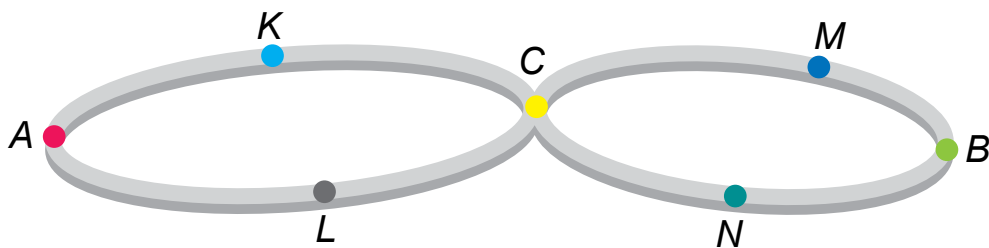
Від числа 47 відняти добуток чисел 2 і 5.

🏠 8. Запиши деякі три парних числа і деякі три непарних числа.

📄 9. Кімната прямокутної форми має довжину 4 м, а ширину — 3 м. Батьки хочуть купити плінтус для обладнання цієї кімнати. Вони дали завдання дітям розрахувати кількість метрів плінтусу. Павлусь і Марійка вирішили, що для цього треба знайти периметр прямокутника. Чи погоджуєшся ти із цим? Допоможи дітям визначити, скільки метрів плінтусу потрібно.

🎲 10. На схемі показано, як можна проїхати з міста А в місто В.

Запиши всі можливі маршрути за зразком: *AKCMB*.

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ЧИСЛА 3 ТА НА ЧИСЛО 3. ТАБЛИЦЯ ДІЛЕННЯ НА 3. ТРЕТИНА

У 1. $9 \cdot 3$ $15 : 3$ $3 \cdot 8$ $12 : 3$ $21 : 3$ $2 \cdot 3$

У 2. Знайди третину від числа 24, 9, 27, 6.

3. Запиши вирази та знайди їх значення.

Добуток чисел 7 і 3 збільшити на 29.

39 зменшити на частку чисел 18 і 3.

До частки чисел 6 і 3 додати 89.

Від добутку чисел 5 і 3 відняти 9.

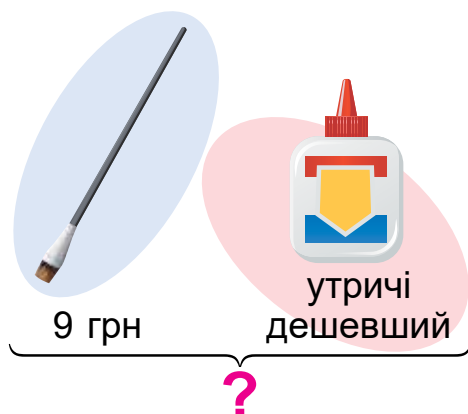
4. $9 \text{ кг} \cdot 3 + 24 \text{ кг} \bigcirc 52 \text{ кг}$ $(32 - 26) \cdot 3 \bigcirc 29 - 3 \cdot 3$
 $15 \text{ л} : 3 + 2 \text{ л} \bigcirc 6 \text{ л}$ $9 : 3 + 23 \bigcirc 30 : 3 + 5 \cdot 3$

5. Порівняй задачі та розв'яжи їх.

Пензлик коштує 9 грн, а кольоровий папір утричі дорожчий. Скільки треба заплатити за пензлик і папір разом?

Пензлик коштує 9 грн, а клей утричі дешевший. Скільки треба заплатити за пензлик і клей разом?

6. Які два числа, кожне з яких відмінне від 1, треба помножити, щоб отримати 12? 14? 15? 18? Запиши всі можливі рівності.

7. Дві сторони трикутника дорівнюють по 12 см, а третя — на 9 см довша за кожну з них. Знайди периметр трикутника.

8. Обчисли. Запиши вирази в порядку зростання значень.

$$29 + 8 \cdot 3$$

$$30 : 3 + 6 \cdot 3$$

$$58 - 12 : 3$$

$$30 - (45 - 42) : 3$$

9. У кошику було 18 яблук. Третину використали для приготування пирога. Скільки яблук залишилося в кошику?

БУЛО

18 ябл.

ВИКОРИСТАЛИ

третину

ЗАЛИШИЛОСЯ

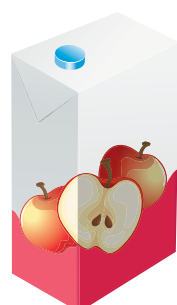

?

10. Яблучний сік продають у дво-літрових і літрових пакетах. Покупець хоче придбати 13 л соку так, щоб кількість пакетів була найменша. Як це зробити?

1 л

2 л

11. Маса каністри з бензином 20 кг. Якщо каністру заповнено наполовину, її маса 11 кг. Яка маса порожньої каністри?

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 4

1. $6 \cdot 3$ $1 \cdot 6$ $6 \cdot 2$ $6 : 6$ $6 : 2$ $6 : 3$

2. Прочитай і пригадай таблиці множення числа 4 та ділення на 4. *Важливо повторювати їх якомога частіше!*

3. Обчисли, використовуючи таблиці.

$$8 \cdot 4 - 17 \qquad 12 : 4 + 37$$

$$29 + 16 : 4 \qquad 71 - 4 \cdot 9$$

$$4 \cdot (25 - 19) \qquad 28 : (32 - 28)$$

$$4 \cdot 1 = 4$$

$$4 \cdot 2 = 8$$

$$4 \cdot 3 = 12$$

$$4 \cdot 4 = 16$$

$$4 \cdot 5 = 20$$

$$4 \cdot 6 = 24$$

$$4 \cdot 7 = 28$$

$$4 \cdot 8 = 32$$

$$4 \cdot 9 = 36$$

$$4 \cdot 10 = 40$$

$$4 : 4 = 1$$

$$8 : 4 = 2$$

$$12 : 4 = 3$$

$$16 : 4 = 4$$

$$20 : 4 = 5$$

$$24 : 4 = 6$$

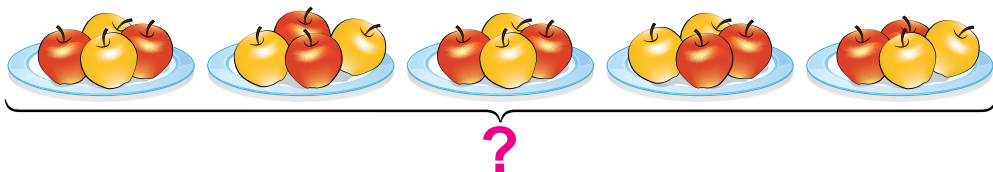
$$28 : 4 = 7$$

$$32 : 4 = 8$$

$$36 : 4 = 9$$

$$40 : 4 = 10$$

4. На 5 тарілках було по 4 яблука. Скільки всього яблук було на цих тарілках?

5. Віршоване привітання на 24 рядки розподілили по 4 рядки між дітьми. Скільки дітей отримало по 4 рядки?

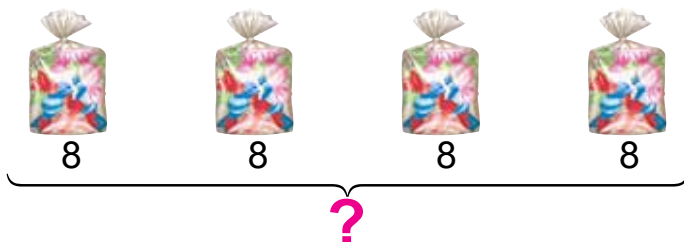
6. Побудуй: 1) прямокутник зі сторонами 3 см і 5 см;
2) квадрат зі стороною 25 мм.

$$7. \quad \begin{array}{lll} 53 - 7 \cdot 4 & 59 + 32 : 4 & (73 - 37) : 4 \\ 40 : 4 + 29 & 4 \cdot 4 - 12 & (29 - 19) \cdot 4 \end{array}$$

8. У пакеті 8 цукерок. Скільки цукерок у 4 таких пакетах?

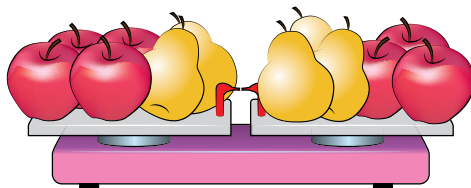

9. Шоколадка коштує 30 грн, але під час акції ціну знизили до 25 грн. Скільки грошей можна зекономити, купивши 3 такі шоколадки під час акції?

10. На одній шальці терезів 4 однакових яблука і 2 однакові груші. На іншій — по 3 таких самих яблука й такі самі груші. Що важче: яблуко чи груша?

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 4. ВИКОРИСТАННЯ ТАБЛИЦЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І ЗНАХОДЖЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

- 1.** Збільш у 4 рази кожне число 5, 7, 10, 4.
- 2.** Зменш у 4 рази кожне число 16, 28, 12, 40.

3. «Розшифруй» і «зашифруй».

1) Щоб прочитати зашифроване слово, за допомогою ключа заміни число добутком. Наприклад: $15 = 3 \cdot 5$. На перетині рядка й стовпця знайди букву **Г**.

Ключ до шифру

•	3	5	6	7	9
3	У	Г	С	П	Б
4	Е	Т	А	Р	М

Розшифруємо слово: 15, 12, 28, 27.

$15 = 3 \cdot 5$ — це **Г**; $12 = 4 \cdot 3$ — це **Е**;

$28 = 4 \cdot 7$ — це **Р**; $27 = 3 \cdot 9$ — це **Б**.

Отримане слово: **ГЕРБ**.

Розшифруй:

36, 12, 20, 28; 28, 12, 27, 9, 18;

27, 28, 24, 20; 18, 36, 9, 15, 24;

21, 12, 18; 28, 24, 15, 9.

2) використовуючи той самий шифр, зашифруй слова:

ПАС, СУП, МЕТА, СПАМ, ГРУПА.

 4. Оріся в комп'ютерному клубі роздрукувала файл, який містив 8 сторінок. Ціна за друк однієї сторінки — 4 грн. Яку решту отримає дівчинка з купюри у 50 грн?

 5. Знайди значення сум. До кожного виразу склади та обчисли по два вирази на знаходження різниці.

17 + 21 30 + 60 29 + 46 78 + 12

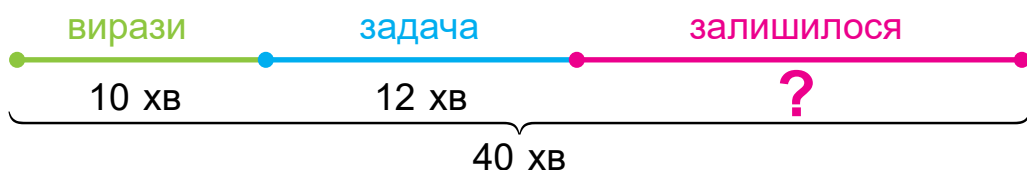
 6. $40 : 4 + 72$ $46 - 24 : 4$ $74 - 4 \cdot 7$
 $36 - 4 \cdot 8$ $(82 - 73) \cdot 4$ $4 \cdot 5 + 54$

 7. Сергій мав 48 грн. Батьки дали йому ще 4 монети по 5 грн. Скільки грошей стало в хлопця?

 МАВ **ДАЛИ** **СТАЛО**

48 грн ?

 8. Урок триває 40 хв. Спочатку діти 10 хв обчислювали вирази, а потім 12 хв розв'язували задачу. Скільки часу уроку залишилося після цього?

 9. Перестав одну цифру так, щоб рівність стала правильною. Знайди два способи.

$$35 - 23 = 3$$

ОБЕРНЕНА ЗАДАЧА

 1. $24 : 4$ $42 + 13$ $5 \cdot 4 + 30$ $29 - 18 : 2$
 $7 \cdot 3$ $39 - 24$ $21 : 3 - 7$ $32 + 4 \cdot 5$

2. Обчисли та дізнайся назву одного з народних символів України.

Н $43 + (27 - 19) : 4$

У $43 - 20 : 4 + 13$

К $57 - (11 + 7) : 2$

И $9 \cdot 3 + 42 - 23$

Ш $(32 : 4 + 2) \cdot 4$ **Р** $7 \cdot 4 + 13$

41	51	40	45	46	48
?	?	?	?	?	?

3. Прочитай задачі. Що в них спільне й що — відмінне? Розглянь схеми і розв'яжи задачі.

1) У класі 12 хлопців і 7 дівчат. Скільки всього дітей у класі?

1)

2) У класі 19 дітей. 3 них 12 — хлопці. Скільки у класі дівчат?

2)

3) У класі 19 дітей. 3 них 7 — дівчата. Скільки в класі хлопців?

3)

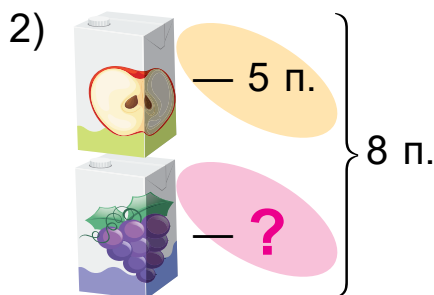
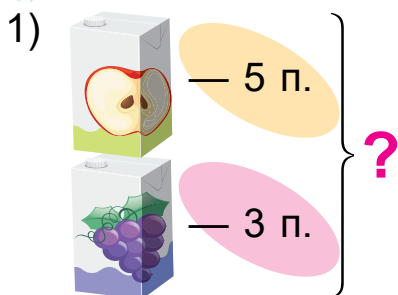
Кожна із задач 2) і 3) є оберненою до задачі 1).

Обернена задача до даної — задача, у якій описано той самий сюжет, містяться ті самі числа та зв'язки між ними, що й у даній задачі. Проте розв'язок першої задачі, яку називають **прямою**, стає заданим числом оберненої задачі, а одне із заданих чисел прямої задачі стає шуканим в оберненій.

4. Прочитай задачі. Розглянь їх короткий запис. Що в них спільне й що — відмінне? Розв'яжи задачі усно. Чи можна сказати, що друга задача — обернена до першої?

1) Купили 5 пакетів яблучного соку і 3 — виноградного. Скільки всього пакетів соку купили?

2) Купили 8 пакетів соку, з них 5 — яблучного, а решта — виноградного. Скільки пакетів виноградного соку купили?

Склади ще одну задачу, обернену до першої. Зроби її короткий запис та розв'яжи усно.

5. Знайди невідомий компонент дії та зроби перевірку.

$$4 \cdot \square = 24$$

$$15 : \square = 3$$

$$\square : 2 = 9$$

6.

$18 : 2 + 13$	$29 + (61 - 25) : 4$	$25 + 4 \cdot 9$
$13 - 18 : 3$	$4 \cdot (27 - 21) - 15$	$8 \cdot 4 - 25$

7. Прочитай задачі. Розглянь їх короткий запис. Розв'яжи задачі. Чи можна вважати, що друга задача — обернена до першої?

1) У Марти було 20 грн, батьки дали їй ще 12 грн. Скільки грошей стало в дівчинки?

2) Коли батьки дали Марті 12 грн, у неї стало 32 грн. Скільки грошей було у дівчинки?

1) Було — 20 грн
Дали — 12 грн
Стало — ?

2) Було — ?
Дали — 12 грн
Стало — 32 грн

Склади ще одну задачу, обернену до першої. Зроби її короткий запис.

8. У класі 15 дітей. Учитель хоче розподілити їх у команди з однаковою кількістю гравців (у кожній команді більше ніж одна дитина). Як це можна зробити? Наведи два способи.

9. Яке число є зайвим у ряді? Поясни, чому воно зайве.

14 15 8 16 12

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 5

У 1. $8 \cdot 4$ $8 \cdot 1$ $8 : 8$ $8 \cdot 2$ $8 : 2$ $8 : 4$

2. Прочитай і пригадай таблицю множення числа 5 і таблицю ділення на 5.
Важливо повторювати ці таблиці якомога частіше!

$5 \cdot 1 = 5$
$5 \cdot 2 = 10$
$5 \cdot 3 = 15$
$5 \cdot 4 = 20$
$5 \cdot 5 = 25$
$5 \cdot 6 = 30$
$5 \cdot 7 = 35$
$5 \cdot 8 = 40$
$5 \cdot 9 = 45$
$5 \cdot 10 = 50$

$5 : 5 = 1$
$10 : 5 = 2$
$15 : 5 = 3$
$20 : 5 = 4$
$25 : 5 = 5$
$30 : 5 = 6$
$35 : 5 = 7$
$40 : 5 = 8$
$45 : 5 = 9$
$50 : 5 = 10$

3. $9 \cdot 5 + 19$ $(29 - 14) : 5$
 $57 - 5 \cdot 8$ $45 : 5 + 11$
 $5 \cdot 4 - 18$ $62 - 40 : 5$

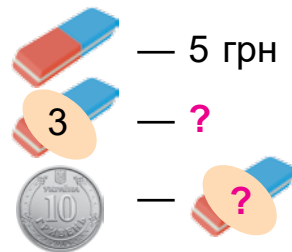
4. Запиши вирази і знайди їх значення:

добуток чисел 5 і 6 зменшити на 17;
до числа 39 додати частку чисел 25 і 5.

5. Гумка коштує 5 грн.

1) Скільки треба заплатити за 3 такі гумки?

2) Скільки гумок можна купити на 10 грн?

6. Знайди периметр прямокутника, що має сторони:

1) 5 см і 7 см; 2) 10 см і 2 дм.

7. $27 - 5 \cdot 2$ $62 - 35 : 5$ $(72 - 67) \cdot 7$
 $45 : 5 + 78$ $5 \cdot 5 + 68$ $20 : (31 - 26)$

8. У вільний час Оленка витратила на догляд за квітами 40 хв, а на спілкування з подругою — у 5 разів менше. Скільки всього тривав вільний час дівчинки?

9. Фірма розмістила в соціальній мережі оголошення про надання послуг. Першого дня до неї звернулося 24 клієнти, третина з яких дізналася про послуги з оголошення. Знайди кількість цих клієнтів.

10. Онук на 52 роки молодша від дідуса. А дідусь на 27 років старший за її батька. На скільки років батько старший за донечку?

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 5. ВИКОРИСТАННЯ ТАБЛИЦЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І ЗНАХОДЖЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

1. Збільш на 5 і у 5 разів кожне із чисел: **4, 7, 3, 10**.
Запиши відповідні рівності.

2. Зменш на 5 і у 5 разів кожне із чисел: **15, 45, 40, 35**. Запиши відповідні рівності.

3. Прочитай прізвище видатного українського вченого в галузі медицини (починай з **А**).

А $29 + 5 \cdot 6 + 11$	О $26 + 8 \cdot 5 - 19$
С $(47 + 17 - 59) \cdot 8$	В $48 - 5 \cdot 5 + 6$
М $(70 - 60) : 5 + 24$	О $40 - 30 : 5 + 14$

4. Розв'яжи задачу діями. Зауваж: це задача на 3 дії. Господиня мала 4 пакети борошна по 5 кг і 6 пакетів — по 2 кг. Скільки всього кілограмів борошна вона мала?

Спробуй розв'язати задачу виразом.

5. Випиши номери фігур, що мають прямі кути.

1

2

3

4

5

6. $25 \text{ л} : 5 + 18 \text{ л}$
 $7 \text{ кг} \cdot 5 - 12 \text{ кг}$
 $1 \text{ дм } 5 \text{ см} : 5$

$(8 \cdot 5 - 37) \cdot 2$
 $25 : 5 + 5 \cdot 7$
 $50 : (9 \cdot 5 - 40)$

7. Для клумби купили 5 пакетиків насіння петунії по 9 грн і 3 пакетики насіння флоксів по 7 грн. Яка вартість покупки?

8. На шкільному ярмарку Олесь і Аліна заробили 98 грн. 3 них 50 грн вони віддали у благодійний фонд. Скільки грошей залишилося в дітей?

5 п.
по 9 грн

3 п.
по 7 грн

?

9. Було 8 аркушів паперу. Деякі з них розрізали на 3 частини, після чого стало 14 аркушів. Скільки аркушів розрізали?

ОБЕРНЕНА ЗАДАЧА. СКЛАДАННЯ І РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ОБЕРНЕНИХ ЗАДАЧ ДО ДАНОЇ

1. $12 + 27$ $40 + 20 + 25$ $24 : 4 + 5$ $9 \cdot 5 - 40$
 $35 - 13$ $70 - 30 + 12$ $7 \cdot 5 + 11$ $32 : 4 + 12$

2. Знайди значення виразу:

$a : 5 + 43$, якщо $a = 20$; $a = 45$; $a = 15$;

$b \cdot 4 + b \cdot 5$, якщо $b = 3$; $b = 9$; $b = 7$.

3. Прочитай задачі. Розглянь їх короткий запис. Розв'яжи усно. Що в них спільне і що — відмінне? Чи можна сказати, що кожна із задач 2) і 3) є оберненою до задачі 1)?

1) Олесь мав 90 грн. На подарунок матусі він витратив 70 грн. Скільки грошей залишилося в Олеся?

2) Олесь мав 90 грн. Коли він придбав подарунок матусі, у нього залишилося 20 грн. Скільки коштував подарунок?

3) Олесь купив подарунок матусі за 70 грн, після чого в нього ще залишилося 20 грн. Скільки грошей мав Олесь?

1) Було — 90 грн
Витратив — 70 грн
Залишилося — ?

2) Було — 90 грн
Витратив — ?
Залишилося — 20 грн

3) Було — ?
Витратив — 70 грн
Залишилося — 20 грн

Обернених задач можна скласти стільки, скільки є числових даних у прямій задачі.

4. Розв'яжи задачу. Усно склади до неї дві обернені. Марко і Марічка зіграли 18 партій у настільний теніс. Марко виграв 8 партій. Скільки партій виграла Марічка?

ЗІГРАЛИ

18 п.

ВИГРАВ

8 п.

ВИГРАЛА

?

5. Подай числа як суми розрядних доданків.

67 72 83 28 31 45

6. Знайди значення виразу:

$a \cdot 5 - a \cdot 3$, якщо $a = 7$; $a = 9$; $a = 4$;

$b : 5 + d - 8$, якщо $b = 35$; $d = 17$.

7. Розв'яжи. Склади дві обернені задачі. Мінерал для папужок коштує 8 грн, а напувалка — 10 грн. Скільки треба заплатити за мінерал і напувалку разом?

8. До притулку тварин волонтери завезли 12 собак і 17 котів. З них протягом місяця нові господарі забрали 18 тварин. Скільки тварин ще чекають на господарів?

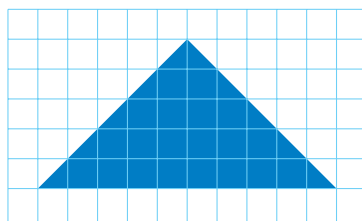
ПРИВЕЗЛИ

ЗАБРАЛИ

ЗАЛИШИЛОСЯ

9. Побудуй такий трикутник на окремому аркуші паперу та виріж його. Як трикутник розрізати на дві частини, щоб з них можна було скласти квадрат?

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ. ВИБІР ЧИСЛОВИХ ДАНИХ, НЕОБХІДНИХ І ДОСТАТНИХ ДЛЯ ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ ЗАДАЧІ

1. $7 \cdot 3$ $9 \cdot 2 + 8$ $20 : 4$ $7 \cdot 3 - 20$
 $25 : 5$ $10 - 36 : 4$ $9 \cdot 5$ $6 + 14 : 2$

2. Прочитай назву одного із символів нашої державності.

З $8 \cdot 4 + 9 \cdot 3$ **У** $24 : 4 + 5 \cdot 4$ **Т** $57 - 6 \cdot 4 + 18$
Б $47 + (23 - 8) : 3$ **И** $(8 \cdot 2 + 24) : 5$ **Р** $3 \cdot (13 - 30 : 5)$

51	21	8	59	26	52
?	?	?	?	?	?

3. Учень мав 12 грн. Третину з них він витратив.

- 1) Скільки грошей витратив учень?
- 2) Скільки грошей у нього залишилося?
- 3) У скільки разів більше грошей залишилося, ніж він витратив?

Заміни в умові «12 грн» на «15 грн» та на «18 грн». Досліди усно, чи отримаєш той самий висновок у задачі 3).

4. Дай відповіді на запитання за таблицею. Які дані для цього потрібні?

1) Скільки всього дітей у третіх класах?

2) У якому класі більше дітей: 4-А чи 4-Б? На скільки?

3) На уроці математики у 3-Б класі були присутні 23 учні. Скільки дітей були відсутні?

4) У 4-А клас прийшло 2 нових учні. Скільки дітей стало?

Клас	Кількість дітей
3-А	27
3-Б	25
4-А	28
4-Б	22

Учні 4-Б класу пішли в театр. Які дані потрібні, щоб дізнатися, скільки дітей цього класу не пішло в театр?

5. У п'ятикутника всі сторони дорівнюють по 7 см. Знайди периметр п'ятикутника.

6. $8 \text{ см} + 16 \text{ см} : 4 \bigcirc 1 \text{ дм}$ $53 \text{ дм} - 4 \text{ дм} \cdot 8 \bigcirc 2 \text{ м}$
 $5 \text{ хв} \cdot 7 + 25 \text{ хв} \bigcirc 1 \text{ год}$ $45 \text{ мм} : 5 + 18 \text{ мм} \bigcirc 3 \text{ см}$

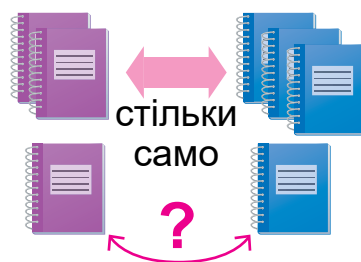
7. Дай відповіді на запитання за таблицею до вправи 4. Які дані для цього потрібні?

1) Скільки всього дітей у четвертих класах?

2) У якому класі менше дітей: 3-А чи 3-Б? На скільки?

3) На уроці фізкультури у 3-Б класі були відсутні 4 учні. Учитель розподілив дітей на 3 рівні команди. Скільки дітей в одній команді?

8. 2 зошити в клітинку коштують стільки само, скільки 3 зошити в лінійку. З'ясуй на прикладі, що дорожче: зошит у клітинку чи в лінійку?

9. У класі 15 парт, за кожною з яких може сидіти одна або дві дитини. У класі 24 дитини. Учитель хоче посадити їх так, щоб усі парты були зайняті. За скількома партами сидітиме по одній дитині?

ТАБЛИЦЯ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 6

1. $7 \cdot 3$ $24 : 4$ $15 : 15$ $17 : 1$ $8 \cdot 1$ $4 \cdot 5$

2. Прочитай і пригадай таблицю множення числа 6 і таблицю ділення на 6. *Важливо повторювати ці таблиці якомога частіше!*

$6 \cdot 1 = 6$

$6 \cdot 2 = 12$

$6 \cdot 3 = 18$

$6 \cdot 4 = 24$

$6 \cdot 5 = 30$

$6 \cdot 6 = 36$

$6 \cdot 7 = 42$

$6 \cdot 8 = 48$

$6 \cdot 9 = 54$

$6 \cdot 10 = 60$

$6 : 6 = 1$

$12 : 6 = 2$

$18 : 6 = 3$

$24 : 6 = 4$

$30 : 6 = 5$

$36 : 6 = 6$

$42 : 6 = 7$

$48 : 6 = 8$

$54 : 6 = 9$

$60 : 6 = 10$

3. $(17 + 37) : 6$ $(23 - 18) \cdot 6$
 $62 - 6 \cdot 8$ $30 : 6 + 68$
 $7 \cdot 6 + 29$ $11 - 24 : 6$

4. Знайди невідомий компонент дії, виконай перевірку: $\square \cdot 6 = 48$; $\square : 9 = 6$; $18 : \square = 6$.

5. Склади дві задачі із числами 42 і 6 та запитаннями: «На скільки?..» та «У скільки разів?..».

6. Обчисли вираз $85 - (a \cdot 5 + a : 2)$, якщо $a = 4$; 8; 6.

7. $32 - 42 : 6$ $30 - 4 \cdot 6$ $6 \cdot 3 + 42$
 $60 : 6 + 22$ $36 : 6 + 24$ $(25 - 19) \cdot 6$

8. Побудуй два відрізки: один завдовжки 1 дм 2 см, а інший — 6 см. У скільки разів перший відрізок довший за другий?

9. Подивись на годинник. Запиши, котра зараз година. Котра година буде через 20 хв? 2 год?

10. У баскетбольному матчі Оля, Наталка й Петрик набрали разом 18 очок. Причому Оля набрала стільки само очок, скільки Наталка й Петрик разом. Чи можеш визначити, скільки очок набрала Оля? Наталка? Петрик?

НАБРАЛИ РАЗОМ

18 оч.

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 6. ВИКОРИСТАННЯ ТАБЛИЦЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І ЗНАХОДЖЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

 1. Пригадай правила, знайди невідомий компонент дії.

$$\square + 7 = 12$$

$$6 \cdot \square = 12$$

$$\square : 3 = 6$$

$$14 - \square = 4$$

$$18 : \square = 6$$

$$\square - 5 = 15$$

2. Запиши вирази та обчисли їх:

добуток чисел 6 і 8 збільшити на 12;

частку чисел 42 і 6 зменшити на 5;

від числа 78 відняти добуток чисел 5 і 6;

до числа 32 додати частку чисел 36 і 6.

 3. Порівняй задачі із спільною умовою. Розв'яжи їх окремими діями та виразом.

Першого дня магазин спортивних товарів продав 17 самокатів і 7 велосипедів, а другого — 6 скейтбордів.

На скільки більше електротранспорту продали першого дня, ніж другого?

У скільки разів більше продали електротранспорту першого дня, ніж другого?

 4. Устав одноцифрове число, щоб рівність або нерівність була правильною. У яких записах є кілька відповідей?

$$24 \text{ см} : 6 + 36 \text{ см} = \square \text{ дм} \cdot 2$$

$$7 \text{ мм} \cdot 6 + 36 \text{ мм} > \square \text{ см} \cdot 3$$

$$68 \text{ хв} - 48 \text{ хв} : 6 = \square \text{ год} : 6$$

$$3 \text{ дм} \cdot 6 - 8 \text{ дм} < \square \text{ м} : 3$$

 5. 1) Побудуй ламану, що складається з трьох ланок завдовжки 3 см, 5 см і 4 см.

2) Проведи кольоровим олівцем четверту ланку, щоб ламана стала замкненою.

6. Знайди невідомий компонент дії. Виконай перевірку.

$$\square \cdot 6 = 18$$

$$\square : 6 = 8$$

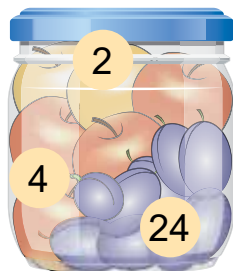
$$30 : \square = 6$$

7. Для приготування компоту взяли 24 сливи, 4 червоних яблука і 2 жовтих.

1) На скільки більше взяли слив, ніж яблук?

2) У скільки разів більше взяли слив, ніж яблук?

8. Брат старший за сестру на 2 роки. Братові зараз 9 років. Скільки років буде сестрі, коли братові буде 12 років? Чи є в задачі зайве дане?

9. У саду росли яблуні й сливи, причому яблунь удвічі більше, ніж слив. Усіх дерев у саду менше, ніж 10. Наведи варіанти, скільки в саду може бути яблунь і скільки — слив.

ПЕРЕВІРКА ПРАВИЛЬНОСТІ РОЗВ'ЯЗКУ ЗАДАЧІ ЗА ДОПОМОГОЮ ОБЕРНЕНОЇ ЗАДАЧІ

1. Обчисли вирази на додавання. До кожного з них склади та обчисли по два вирази на віднімання.

$$20 + 30$$

$$15 + 3$$

$$38 + 2$$

$$29 + 5$$

2. Олесь і Оксанка розв'язали задачу.

У коробці 10 цукерок із чорного шоколаду і 8 — із білого. Скільки всього цукерок у коробці?

Розв'язання: $10 + 8 = 18$ (ц.).

Відповідь: 18 ц.

Далі діти склали обернену задачу та розв'язали її.

У коробці 18 цукерок, 10 з яких із чорного шоколаду, а решта — із білого. Скільки цукерок із білого шоколаду в коробці?

Розв'язання: $18 - 10 = 8$ (ц.).

Відповідь: 8 ц.

Діти дійшли висновку:

Розв'язавши обернену задачу, можна перевірити правильність розв'язання прямої задачі.

Поясни, як вони дійшли такого висновку.

3. У букеті 13 квіток, 5 з них — троянди, а решта айстри. Скільки в букеті айстр?

Розв'яжи задачу. Склади до неї обернену, яка розв'язується дією додавання. Розв'яжи й перевір правильність розв'язку прямої.

4. Обчисли значення виразів $a \cdot 6 + 13$ та $42 - 10 : a$, якщо $a = 5$.

5. 79 кг $\bigcirc$ 1 ц

9 ц $\bigcirc$ 6 ц

72 кг + 28 кг $\bigcirc$ 1 ц

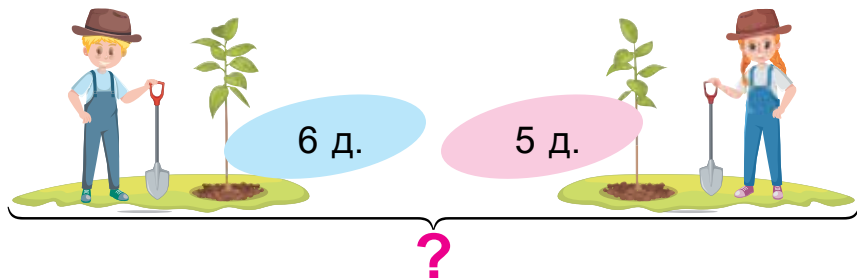
1 ц $\bigcirc$ 97 кг

5 ц $\bigcirc$ 6 ц

1 ц $\bigcirc$ 39 кг + 60 кг

6. Марко обкопав 6 дерев, а Олеся — 5 дерев. Скільки дерев діти обкопали разом?

Розв'яжи задачу,клади до неї одну з двох можливих обернених. Розв'яжи й перевір правильність розв'язку прямої.

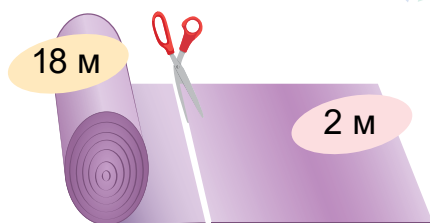
7. Обчисли значення виразів $71 - b \cdot 4$ та $12 : b + 39$, якщо $b = 6$.

8. Назар вирішив купити дві порції морозива. У магазині він з'ясував, що одне з них подорожчало на 3 грн, а інше — подешевшало на 5 грн. Більше чи менше треба буде заплатити за все морозиво порівняно із запланованою сумою грошей? На скільки гривень?

9. Від сувою тканини завдовжки 18 м кравчиня щодня, починаючи з понеділка, відрізає по 2 м. Якого дня вона зробить останній розріз?

ОДИНИЦІ ВИМІРЮВАННЯ ЧАСУ. ТИЖДЕНЬ. ДОБА, ГОДИНА, ХВИЛИНА, СЕКУНДА. ВИЗНАЧЕННЯ ЧАСУ ЗА ГОДИННИКОМ

На годинниках зі стрілками мала стрілка — **годинна**. Вона долає шлях від однієї великої риски до іншої за 1 годину. Велика стрілка — **хвилинна**. Вона долає шлях від однієї малої риски до іншої за 1 хвилину.

На деяких годинниках буває ще **секундна** стрілка. Вона описує повне коло годинника за 1 хвилину. Пригадай, скільки годин у *добі*, хвилин — у *годині*, а також як визначити час за годинником. Ще однією одиницею вимірювання часу є **секунда** (с).

1 тиждень = 7 діб

1 год = 60 хв

1 доба = 24 год

1 хв = 60 с

1. Який день тижня сьогодні? Який був учора? Який буде післязавтра?

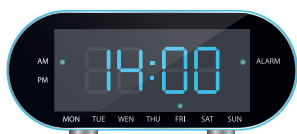

2. Щоб подолати шлях від Києва до наукової станції «Академік Вернадський» в Антарктиці, українська експедиція була в дорозі 1 тиждень і 4 дні. Скільки днів була в дорозі експедиція?

Логотип
станції

3. Котру годину показує кожний годинник?

4. Запиши час механічних годинників у 24-годинному форматі *до полудня й після полудня* за зразком.

До полудня **8:20**

Після полудня **20:20**

5. Доповни задачу одноцифровим числом та розв'яжи її. Порівняй із задачами друзів/подруг.

Тістечко коштує 42 грн, а склянка соку — на грн дешевша. Скільки треба заплатити за тістечко і склянку соку разом?

6. Яким днем тижня в цьому місяці було (чи буде) 2 число? 17 число? 25 число? 8 число?

7. За вправою **5** запиши час, який у 24-годинному форматі *до полудня й після полудня* покажуть: перші два годинники — через 2 год; останні два годинники — через 15 хв.

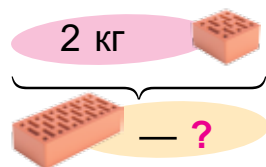
8. У Лондоні 10 год ранку, коли в Києві — 12 год дня. Котра година в Києві, коли в Лондоні — 2 год дня?

12 год — 10 год
? — 2 год дня

9. Цеглина важить 2 кг і ще пів цеглини. Яка маса цеглини?

ВИМІРЮВАННЯ І ПОРІВНЯННЯ ОДИНИЦЬ ЧАСУ. ЗАДАЧІ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ НА ВИЗНАЧЕННЯ ТРИВАЛОСТІ ПОДІЇ, ЧАСУ ЇЇ ПОЧАТКУ Й ЗАКІНЧЕННЯ

1. Скільки діб у тижні? годин у добі? хвилин у годині? секунд у хвилині?

2. 1 год 12 хв = хв
1 хв 25 с = с
68 хв = год хв
75 с = хв с

2 доби 12 год = год
1 тиждень 5 діб = діб
25 год = доба год
19 діб = тижні діб

3. Розташуй величини в порядку зростання та прочитай прізвище українського співака, Героя України.

М	Е	Я	У
62 хв	1 год	48 с	85 хв

Ч	К	Р
1 год 20 хв	1 год 30 хв	25 хв

4. Друзі почали грати в шахи о 15 год 30 хв, а закінчили о 16 год 20 хв. Скільки часу тривала гра?

5. Марко прийшов додому зі школи о 15 год. 45 хв він відпочивав і обідав, а потім 25 хв готував домашнє завдання з математики. О котрій годині він закінчив приготування домашнього завдання з математики?

ПРИЙШОВ
ДОДОМУ

ВІДПОЧИВАВ
І ОБІДАВ

ГОТУВАВ
УРОКИ

ЗАКІНЧИВ

О 15 год

45 хв

25 хв

7. 6. У кошику було 24 яблука. Коли для приготування компоту взяли деяку кількість яблук, у кошику залишилося 18 яблук. Скільки яблук узяти для компоту?

БУЛО

УЗЯЛИ

ЗАЛИШИЛОСЯ

24 ябл.

18 ябл.

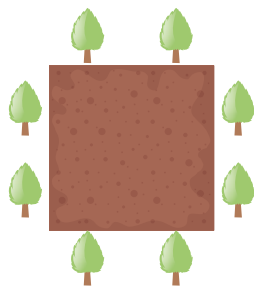
Розв'яжи задачу та склади до неї дві обернені (усно).

7. $37 \text{ хв} + 15 \text{ хв} \bigcirc 1 \text{ год}$ $18 \text{ хв} : 2 + 51 \text{ хв} \bigcirc 1 \text{ год}$
 $42 \text{ с} + 28 \text{ с} \bigcirc 1 \text{ хв}$ $9 \text{ с} \cdot 5 + 13 \text{ с} \bigcirc 1 \text{ хв}$

8. Благодійний ярмарок тривав 2 год 30 хв і закінчився о 14 год 50 хв. Коли ярмарок розпочався?

9. Орест ішов пішки в гості до бабусі 15 хв, а вертався додому на велосипеді 6 хв. Скільки часу зекономив би хлопчик, якби до бабусі також їхав на велосипеді?

10. Навколо квадратної ділянки землі планували посадити 8 дерев так, щоб на кожній стороні квадрата було по 2 дерева. Проте потім здогадалися, що ті самі 8 дерев можна посадити інакше: так, що на кожній стороні квадрата буде по 3 дерева. Як це зробити?

ВИКОРИСТАННЯ ТАБЛИЦЬ МНОЖЕННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І ЗНАХОДЖЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

1. $42 : 6$ $5 \cdot 9$ $30 : 6 + 7$
 $12 - 6 \cdot 2$ $(26 - 20) \cdot 7$ $23 : 23$

2. Знайди невідомий компонент дії. Виконай перевірку.

$$\square \cdot 6 = 24$$

$$\square : 4 = 7$$

$$30 : \square = 5$$

3. Запиши вирази і знайди їх значення:

до добутку чисел 4 і 9 додати 12;

число 48 зменшити на частку чисел 20 і 4;

частку чисел 45 і 5 збільшити на 17;

від добутку чисел 5 і 8 відняти 7.

4. Побудуй ламану, дві ланки якої дорівнюють по 3 см 6 мм, а третя — у 4 рази коротша за кожну з двох перших.

5. Остап мав 46 грн. Батьки дали йому ще 7 монет по 5 грн. Чи зможе хлопчик купити за гроші, які має, пенал, що коштує 80 грн? А книжку, що коштує 95 грн?

6. Скільки днів пройшло від 15 квітня (не рахуючи цей день) до 7 червня?

7. $18 \text{ см} + 20 \text{ см} : 5 \bigcirc 2 \text{ дм}$ $60 \text{ дм} - 8 \text{ дм} \cdot 5 \bigcirc 2 \text{ м}$
 $6 \text{ хв} \cdot 3 + 40 \text{ хв} \bigcirc 1 \text{ год}$ $8 \text{ с} \cdot 7 - 12 \text{ с} \bigcirc 1 \text{ хв}$

8. Виготовили 57 л яблучного соку. Частину соку розлили у 9 п'ятилітрових банок. Скільки літрів соку залишилося нерозлитим?

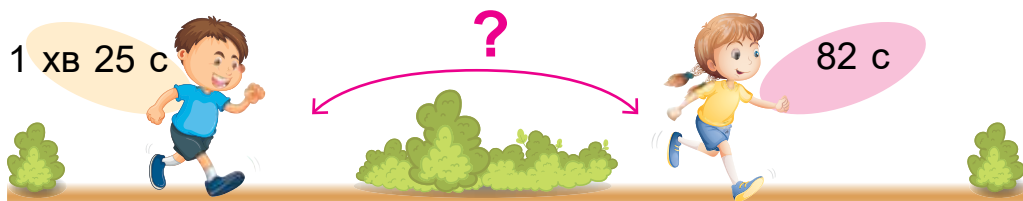
ВИГОТОВИЛИ

РОЗЛИЛИ

ЗАЛИШИЛОСЯ

9. Микита пробігає деяку дистанцію за 1 хв 25 с, а Оленка — за 82 с. Хто з дітей пробігає її швидше?

10. У першій пачці на 16 зошитів більше, ніж у другій. Скільки зошитів з першої пачки треба перекласти у другу, щоб у першій пачці стало на 10 зошитів більше, ніж у другій?

Перевір свої досягнення

1. Знайди невідомий компонент дії. Виконай перевірку.

$$5 \cdot \square = 45$$

$$\square : 4 = 8$$

2. Запиши вираз і знайди його значення:

від числа 23 відняти частку чисел 48 і 6;

добуток чисел 6 і 7 збільшити на 34.

3. 12 дм – 24 дм : 6 ○ 1 м

35 хв + 7 хв · 4 ○ 1 год

4. Побудуй два відрізки: один завдовжки 1 дм 2 см, а другий — утричі коротший. На скільки сантиметрів другий відрізок коротший за перший?

5. У пекарні було 62 кг борошна. Частину борошна розсипали у 9 пакетів по 5 кг, а з решти — випекли коровай до Свята врожаю. Скільки борошна витратили на коровай?

БУЛО

РОЗСИПАЛИ

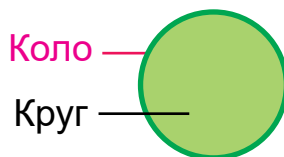

ВИТРАТИЛИ

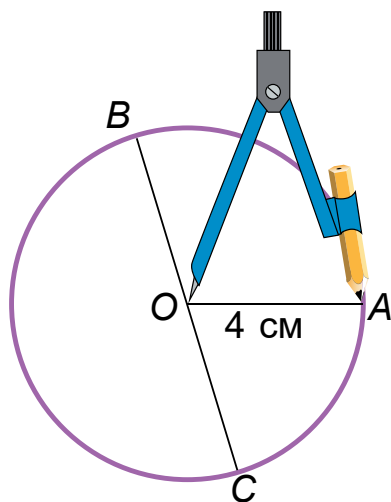
КОЛО. КРУГ

Щоб накреслити коло, можна обвести по контуру предмет круглої форми (кришку, монету, обідок тарілки тощо).

Креслити коло зручно за допомогою циркуля. Установимо розгин циркуля 4 см. Поставимо вістря циркуля нерухомо на папір та зробимо ним повний оберт. Тоді грифель циркуля опише замкнену криву — **коло**.

Точку O , у якій нерухомо перебувало вістря циркуля, називають **центром кола**. Усі точки, що лежать на колі, розташовані на однаковій відстані від центра кола. Відрізок OA — **радіус кола**.

Усі радіуси кола рівні між собою.

Радіус кола задають розгином циркуля.

Відрізок CB — **діаметр кола**.

**Усі діаметри кола рівні між собою.
Діаметр кола удвічі більший
за його радіус.**

У 1. Знайди діаметр кола, якщо його радіус дорівнює:

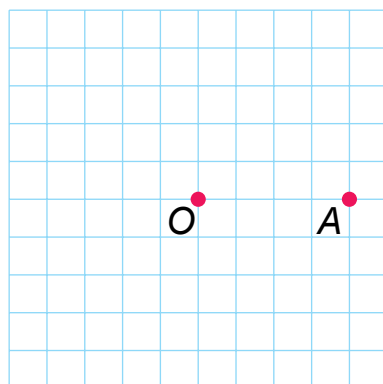
- 1) 2 см; 2) 7 см;
- 3) 3 дм; 4) 1 м.

У 2. Знайди радіус кола, якщо його діаметр дорівнює:

- 1) 8 см; 2) 20 см;
- 3) 4 дм; 4) 2 м.

3. Познач точки O та A в зошиті, як показано на малюнку.

- 1) Побудуй коло із центром у точці O і радіусом OA .
- 2) Вимірйай довжину радіуса OA .
- 3) Проведи діаметр MN кола та вимірйай його довжину.
- 4) Чи підтвердився висновок, що діаметр удвічі більший за радіус?

4. Побудуй коло:

- 1) радіус якого дорівнює 3 см;
- 2) діаметр якого дорівнює 1 дм.

7 5. Обчисли. Склади та обчисли вирази, що показують взаємозв'язок множення і ділення. Дій за зразком.

$$\underline{3 \cdot 7 = 21}$$

$$21 : 3 = 7$$

$$21 : 7 = 3$$

$$9 \cdot 5$$

$$4 \cdot 6$$

$$3 \cdot 8$$

$$5 \cdot 3$$

$$\underline{48 : 6 = 8}$$

$$48 : 8 = 6$$

$$8 \cdot 6 = 48$$

$$42 : 6$$

$$35 : 5$$

$$20 : 4$$

$$24 : 3$$

6. Знайди:

- 1) діаметр кола, якщо його радіус дорівнює 8 см;
- 2) радіус кола, якщо його діаметр дорівнює 12 см.

7. Побудуй коло, у якого:

- 1) радіус дорівнює 4 см;
- 2) діаметр дорівнює 6 см.

8. У комп'ютерний клас завезли 24 нових комп'ютери. Учитель інформатики щогодини встановлює операційну систему (ОС) на 3 комп'ютери. За який час він встановить ОС на всі нові комп'ютери?

ЗАВЕЗЛИ

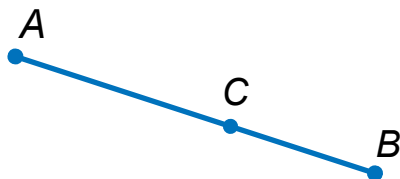
ЗА 1 ГОД

ЗАГАЛЬНИЙ ЧАС — ?

9. На малюнку зображено відрізок AB . Точка C розбиває його на два відрізки так, що $AC = 3$ см, $CB = 2$ см. Знайди довжину відрізка AB за допомогою обчислень. Перевір правильність обчислення вимірюванням.

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 7

1. $12 : 1$ $12 \cdot 1$ $0 : 7$ $0 \cdot 7$ $0 \cdot 0$ $1 \cdot 1$

2. Прочитай і пригадай таблицю множення числа 7 і таблицю ділення на 7. *Важливо повторювати ці таблиці якомога частіше!*

3. $7 \cdot 5 - 18$ $(36 - 29) \cdot 7$
 $(23 + 40) : 7$ $56 : 7 + 49$
 $25 + 7 \cdot 9$ $41 - 21 : 7$

$7 \cdot 1 = 7$
$7 \cdot 2 = 14$
$7 \cdot 3 = 21$
$7 \cdot 4 = 28$
$7 \cdot 5 = 35$
$7 \cdot 6 = 42$
$7 \cdot 7 = 49$
$7 \cdot 8 = 56$
$7 \cdot 9 = 63$
$7 \cdot 10 = 70$

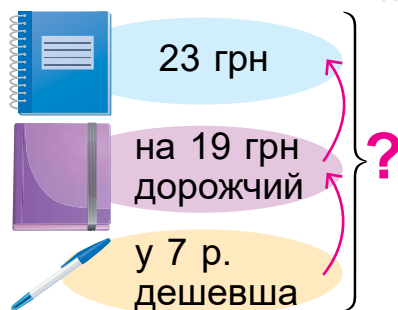
$7 : 7 = 1$
$14 : 7 = 2$
$21 : 7 = 3$
$28 : 7 = 4$
$35 : 7 = 5$
$42 : 7 = 6$
$49 : 7 = 7$
$56 : 7 = 8$
$63 : 7 = 9$
$70 : 7 = 10$

4. Спиши парами картки з рівними значеннями та обчисли. Який закон застосуєш?

$7 \cdot 10$	$4 \cdot 7$	$7 \cdot 6$	$3 \cdot 7$	$8 \cdot 7$
$6 \cdot 7$	$7 \cdot 3$	$10 \cdot 7$	$7 \cdot 8$	$7 \cdot 4$

5. Зошит коштує 23 грн, блокнот — на 19 грн дорожчий за зошит, а ручка — у 7 разів дешевша за блокнот.

- 1) Яка ціна блокнота?
- 2) Яка ціна ручки?
- 3) Скільки коштують 3 ручки?
- 4) Скільки треба заплатити за зошит, блокнот і ручку разом?

6. Сторони трикутника дорівнюють 5 см, 14 см і 15 см.

- 1) На скільки сантиметрів найдовша сторона довша за найкоротшу?
- 2) У скільки разів найдовша сторона довша за найкоротшу?

7. Яке слово ти прочитав/-ла?

- О $28 : 7 + 15$ Н $33 + 7 \cdot 9$
І $35 - 14 : 7$ С $(19 - 14) \cdot 7$
Ь $(96 - 26) : 7 + 18$

8. Купили 35 кг картоплі, цибулі — у 7 разів менше, ніж картоплі, а помідорів — на 16 кг більше, ніж цибулі.

- 1) Скільки кілограмів цибулі купили?
- 2) Скільки кілограмів помідорів купили?
- 3) Скільки всього кілограмів овочів купили?

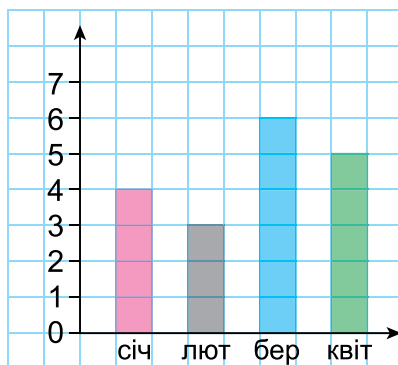
9. На *стовпчастій діаграмі* подано кількість бронемобілей, відремонтованих майстернею по місяцях.

1) Скільки бронемобілей було відремонтовано в січні?

2) Якого місяця було відремонтовано найбільше бронемобілей?

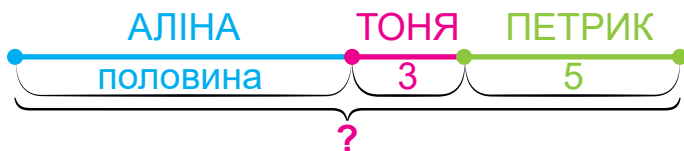
Якого — найменше? Придумай

запитання за діаграмою. Обмінюйтеся ними в парах.

10. Аліна, Тоня і Петрик ловили рибу. Аліна впіймала половину всіх риб, Тоня — 3 риби, а Петрик — 5 риб. Скільки всього риб упіймали діти?

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 7. ВИКОРИСТАННЯ ТАБЛИЦЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І ЗНАХОДЖЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

У 1. Збільш на 7 та у 7 разів числа **8, 10, 5, 9**.

У 2. Зменш на 7 та у 7 разів числа **35, 70, 42, 14**.

- ≥ 3.** $28 \text{ кг} : 7 + 45 \text{ кг} \bigcirc 50 \text{ кг}$
 $26 \text{ см} - 42 \text{ см} : 7 \bigcirc 16 \text{ дм} - 2 \text{ дм} \cdot 7$
 $95 \text{ хв} - 5 \text{ хв} \cdot 7 \bigcirc 1 \text{ год}$
 $56 \text{ хв} : 7 - 7 \text{ хв} \bigcirc 6 \text{ с} \cdot 7 + 20 \text{ с}$

4. Прочитай прізвище першої олімпійської чемпіонки незалежної України.

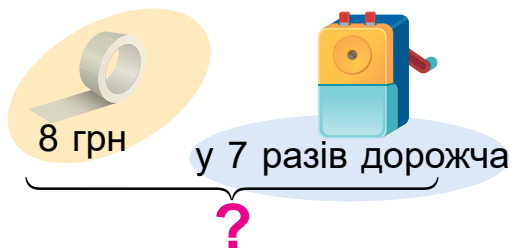
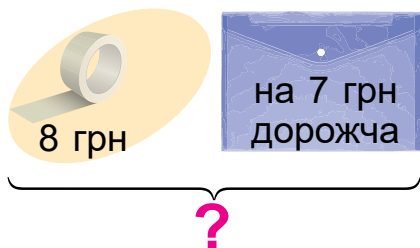
- Б** $56 + 3 \cdot 7 + 8$ **Ю** $(21 + 4 \cdot 7) : 7$
Л $7 + 63 : 7 + 40$ **А** $85 - 21 : 7 - 61$

5. Прочитай і порівняй задачі. Розв'яжи їх.

Скотч коштує 8 грн, а папка на кнопці — на 7 грн дорожча. Скільки треба заплатити за скотч і папку разом?

Скотч коштує 8 грн, а стругачка — у 7 разів дорожча. Скільки треба заплатити за скотч і стругачку разом?

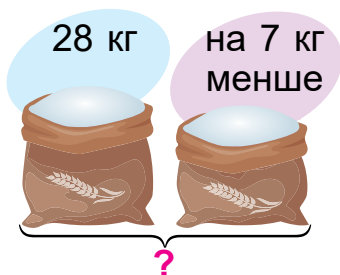
7. Випиши ті числа, для яких можна знайти половину числа, та знайди її.

7, 10, 5, 9, 8, 12, 16, 19

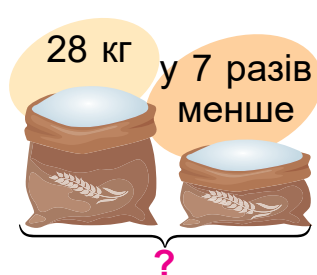
8. $(39 + 31) : 7 + 24$ $(69 - 9 \cdot 7) \cdot 7$
 $(58 - 53) \cdot 7 - 35$ $(27 - 42 : 7) : 7$

9. Прочитай і порівняй задачі. Розв'яжи їх.

В одному мішку 28 кг борошна, а в іншому — на 7 кг менше. Скільки кілограмів борошна в обох мішках?

В одному мішку 28 кг борошна, а в іншому — у 7 разів менше. Скільки кілограмів борошна в обох мішках?

10. 26 липня Сашко з родиною приїхав на відпочинок до Одеси. Відпочинок тривав 12 днів. До якого числа відпочивала родина?

11. Сторона квадрата дорівнює 4 см. Побудуй прямокутник, який має такий самий периметр, що й квадрат.

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ НА РІЗНИЦЕВЕ І КРАТНЕ ПОРІВНЯННЯ

1. Яке число заховалося за геометричною фігурою? Пригадай правила та віднови записи.

● $\cdot 4 = 28$

◆ $+ 14 = 25$

40 $-$ ▲ $= 30$

■ $: 5 = 3$

■ $- 12 = 43$

36 $: \star = 4$

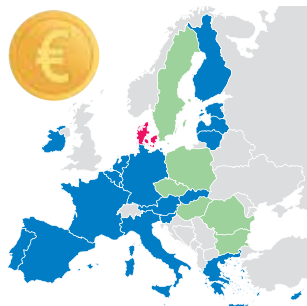
2. Обчисли. Розташуй відповіді в порядку зростання та дізнайся назву єдиної грошової одиниці в багатьох країнах Європи. З'ясуй, які це країни.

P $(48 : 6 - 1) \cdot 3$

B $6 \cdot 9 - 5 \cdot 7$

O $(72 - 27) : 5 + 18$

Є $72 - 20 : 4 - 53$

?	?	?	?
---	---	---	---

3. Склади вирази та обчисли їх значення:

до числа 56 додай частку чисел 24 і 3;

добуток чисел 5 і 9 зменш на 28;

від добутку чисел 8 і 3 відними добуток чисел 9 і 2;

до частки чисел 27 і 3 додай частку чисел 18 і 2.

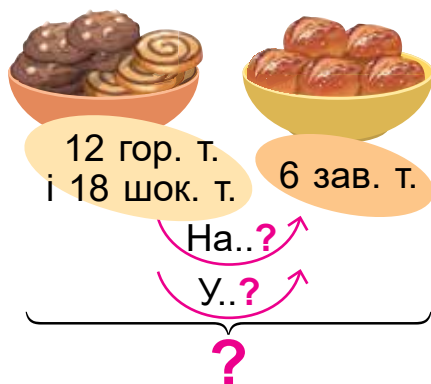
4. В одній вазі 12 горіхових тістечок і 18 шоколадних, а в іншій — 6 заварних.

1) Скільки всього тістечок у двох вазах разом?

2) На скільки більше тістечок у першій вазі, ніж у другій?

3) У скільки разів більше тістечок у першій вазі, ніж у другій?

Спробуй розв'язати всі три задачі виразами.

5. Устав числа, відмінні від 1, щоб утворилися правильні рівності. У якій рівності можливі два розв'язки (не враховуючи перестановки множників)?

$\square \cdot \square = 56$

$\square \cdot \square = 25$

$\square \cdot \square = 28$

$\square \cdot \square = 21$

$\square \cdot \square = 18$

$\square \cdot \square = 45$

7. Випиши ті числа, для яких можна знайти третину, та знайди її: **24, 17, 18, 21, 19, 7, 6, 10.**

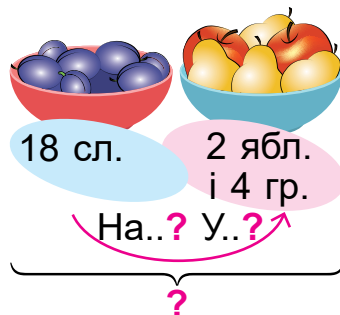
8. Знайди невідомий компонент дії. Виконай перевірку.
♥ : 7 = 5 6 · ■ = 30 24 : ▲ = 3

9. В одній вазі 18 слив, а в іншій — 2 яблука й 4 груші.

1) Скільки всього фруктів у цих вазах?

2) На скільки більше фруктів у першій вазі, ніж у другій?

3) У скільки разів більше фруктів у першій вазі, ніж у другій?

10. Футбольний матч починається о 19:00. Олесь хоче прийти на стадіон за 20 хв до початку матчу. Дорога від дому до стадіону займає 15 хв. О котрій годині Олесь має вийти з дому?

11. Господиня принесла на базар для продажу 15 кабачків і розклала їх на 5 купок так, що в усіх купках різна кількість кабачків. Як вона це зробила? Чи змогла б вона так само розкласти 14 кабачків?

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ НА РІЗНИЦЕВЕ І КРАТНЕ ПОРІВНЯННЯ

1. Придумай задачі з числами 24 і 8 із запитаннями
«Скільки разом..?»,
«На скільки..?»,
«У скільки разів..?».

2. Обчисли значення виразу:

$a \cdot 7 + a \cdot 3$, якщо $a = 5$; $a = 4$; $a = 8$.

$b : 4 - b : 6$, якщо $b = 24$; $b = 36$; $b = 12$.

3. Спочатку збільш кожне із чисел **2, 5, 4** у 4 рази, а потім отримане число збільш на 4.

4. Спочатку збільш кожне із чисел **2, 5, 4** на 4, а потім отримане число збільш у 4 рази.

5. Порівняй задачі з різними умовами, два запитання яких однакові, а треті — різні.

Зошит коштує 8 грн,
а блокнот — у 5 разів
дорожчий.

Зошит коштує 8 грн,
а блокнот — на 32 грн
дорожчий.

1) Яка ціна блокнота?

2) Скільки коштують зошит і блокнот разом?

3) На скільки гривень
зошит дешевший за
блокнот?

3) У скільки разів зошит
дешевший за блокнот?

6. Побудуй:

1) коло, радіус якого 3 см;

2) круг, радіус якого 25 мм.

7. Обчисли значення виразу:

$a \cdot 5 + 12 : a$, якщо $a = 3$; $a = 6$; $a = 4$.

$3 \cdot b - b : 2$, якщо $b = 6$; $b = 8$; $b = 10$.

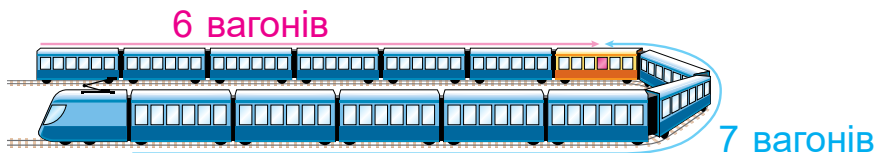

8. На скільки й у скільки разів одне число в кожній парі більше за інше?

24 і 8 30 і 3 32 і 4 45 і 5

9. Пасажир поїзда визирнув у вікно вагона і побачив, що попереду 7 вагонів, а позаду — 6. Скільки всього вагонів у поїзді?

10. Перестав літери так, щоб отримати відомі тобі слова:

АУСМ РЗАВІ ВДАКТАР БОДОТКУ

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 8

У 1. $2 \cdot 8$ $7 \cdot 8$ $5 \cdot 8$ $3 \cdot 8$ $4 \cdot 8$ $6 \cdot 8$

2. Прочитай і пригадай таблицю множення числа 8 і ділення на 8. *Важливо повторювати їх якомога частіше!*

$8 \cdot 1 = 8$
$8 \cdot 2 = 16$
$8 \cdot 3 = 24$
$8 \cdot 4 = 32$
$8 \cdot 5 = 40$
$8 \cdot 6 = 48$
$8 \cdot 7 = 56$
$8 \cdot 8 = 64$
$8 \cdot 9 = 72$
$8 \cdot 10 = 80$

$8 : 8 = 1$
$16 : 8 = 2$
$24 : 8 = 3$
$32 : 8 = 4$
$40 : 8 = 5$
$48 : 8 = 6$
$56 : 8 = 7$
$64 : 8 = 8$
$72 : 8 = 9$
$80 : 8 = 10$

3. $7 \cdot 8 + 13$
 $72 : 8 - 5$
 $29 + 32 : 8$
 $(12 - 64 : 8) \cdot 8$
 $40 : 8 + 8 \cdot 10$
 $24 : (56 - 6 \cdot 8)$

4. Дві сторони трикутника дорівнюють по 16 см, а третя — у 8 разів коротша за кожну з перших двох. Знайди периметр трикутника.

5. Іринка витратила 16 хв на виконання домашнього завдання з математики, а з англійської — на 9 хв менше. Далі дівчинка шукала в інтернеті інформацію для створення проєкту. На це було витрачено у 8 разів більше часу, ніж на повторення вірша.

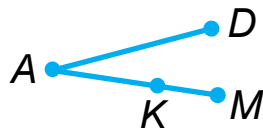
МАТЕМАТИКА **АНГЛ.** **ПОШУК В ІНТЕРНЕТІ**

16 хв. $\leftarrow$ на 9 хв. менше $\leftarrow$ у 8 р. більше

- 1) Скільки часу витрачено на завдання з англійської?
- 2) Скільки часу тривав пошук інформації в інтернеті?
- 3) Скільки всього часу витрачено на приготування уроків?

У **6.** Запиши назви всіх відрізків, що на малюнку.

 7. Обчисли та дізнайся назву улюбленої пори року дітлахів (починай з букви в рамці).

 $42 + 8 \cdot 6 - 29$

 $48 : 8 + 2 \cdot 8$

 $22 + 5 \cdot 8 - 20$

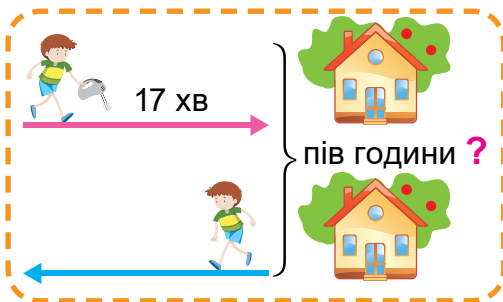
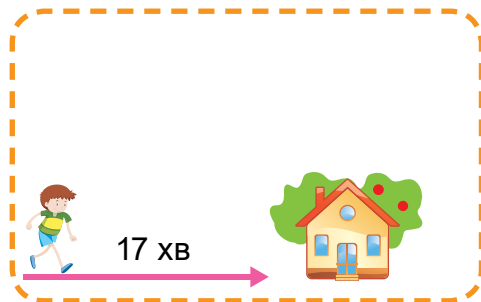
 $(61 - 37) : 8 + 45$

 8. Гумка коштує 3 грн, а зошит — у 8 разів дорожчий.

- 1) Скільки коштує зошит?
2) Скільки гривень треба заплатити за 2 гумки й один зошит?
3) Що дорожче — зошит чи 5 гумок? На скільки гривень?

 9. Олегу треба 17 хв, щоб дійти до бабусиної домівки. Чи встигне він за пів години віднести туди міксер і повернутися назад?

 10. Скільки різних двоцифрових чисел можна скласти з цифр **3, 5, 6** і **0**, якщо в кожному із чисел цифри можуть повторюватися? Запиши ці числа.

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 8. ВИКОРИСТАННЯ ТАБЛИЦЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І ЗНАХОДЖЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

 1. Олесь збільшив число 3 спочатку удвічі, а потім отримане число — у 4 рази. А Олена збільшила число 3 у 8 разів. Чи отримали діти однакові відповіді? Спробуй згадатися, чому так вийшло.

2. Зменш кожне із чисел **64, 80, 32, 24, 48** спочатку на **8**, а потім — у **8** разів. Запиши рівності.

3. Обчисли, розташуй величини в порядку зростання та прочитай назву річки. Що ти про неї знаєш.

?	?	?	?	?
---	---	---	---	---

Й $8 \cdot (23 \text{ см} - 19 \text{ см})$

У $58 \text{ дм} - 7 \text{ дм} \cdot 8$

А $13 \text{ дм} - 80 \text{ дм} : 8$

Н $(7 \text{ см} \cdot 3 - 18 \text{ см}) \cdot 8$

Д $24 \text{ см} : 8 + 15 \text{ см}$

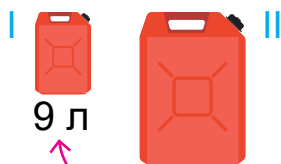
4. У баку було 85 л бензину. Першого разу з баку взяли 9 л, а другого — у 8 разів більше. Скільки літрів бензину залишалось в баку?

БУЛО

85 л

УЗЯЛИ

9 л

у 8 р. більше

ЗАЛИШИЛОСЯ

5. В Аліси є 90 грн.

- 1) Скільки одиниць кожного товару вона зможе купити?
- 2) Наведи кілька пар товарів, які вона зможе купити.
- 3) А що купиш на ці гроші ти?

38 грн

79 грн

42 грн

30 грн

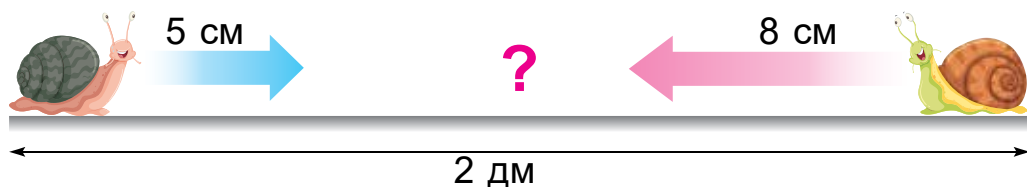
6. Збільш кожне із чисел **9, 7, 5, 10, 4** спочатку на **8**, а потім у **8** разів. Запиши відповідні рівності.

7. У пекарні було 92 кг борошна. 48 кг узяли для приготування хліба, а для виготовлення тістечок — у 8 разів менше. Скільки кілограмів борошна залишилося в пекарні?

8. Равлики перебувають на відстані 2 дм один від одного і рухаються назустріч. Один проповз 5 см, інший — 8 см. Чи зустрілися равлики?

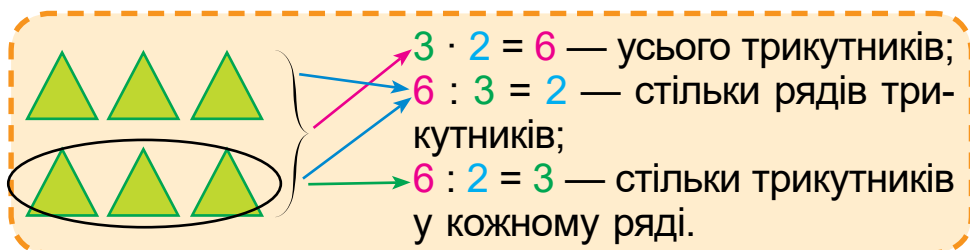
9. У грі було 10 запитань. За кожную правильну відповідь учасник отримував 2 бали, а за кожную неправильну відповідь 1 бал знімали. Скільки правильних відповідей дав Ромчик, якщо набрав 14 балів?

ОБЕРНЕНА ЗАДАЧА.

ПОБУДОВА ТА ВИМІРЮВАННЯ ВІДРІЗКІВ

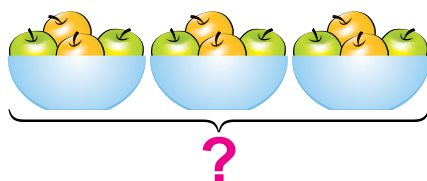

1. Розглянь схему. Прокоментуй її та пригадай зв'язок між множенням і діленням.

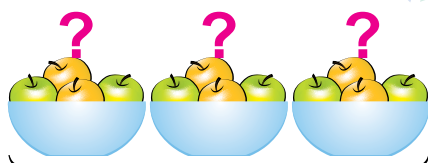
2. Прочитай задачі. Розв'яжи усно. Що в них спільне й відмінне? Чи можна вважати, що кожна із задач 2) і 3) є оберненою до задачі 1)?

1) На кожную з 3 тарілок поклали по 4 яблука. Скільки всього яблук?

2) 12 яблук розклали порівну на 3 тарілки. Скільки яблук на кожній тарілці?

3) 12 яблук розклали на тарілки так, що на кожній тарілці по 4 яблука. Скільки тарілок знадобилося?

12 ябл.

12 ябл.

Тарілок – ?

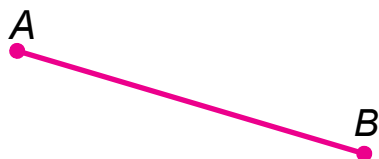
3. Розв'яжи задачу. Усно склади до неї дві обернені та розв'яжи. Придбали 4 ручки по 9 грн. Скільки грошей заплатили?

4. 1) Виміряй довжину відрізка AB . Запиши результат вимірювання.

2) Побудуй відрізок CD , коротший за AB на 3 см, і відрізок MN , удвічі довший за AB .

3) На скільки сантиметрів довжина відрізка MN більша за довжину відрізка CD ?

4) У скільки разів відрізок CD коротший за відрізок MN ?

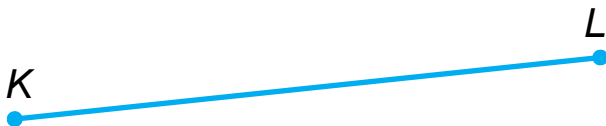
5. Зазнач порядок дій та знайди значення виразів.

$$52 - 8 \cdot 5 \quad 82 - (56 : 7 + 42) \quad 25 + (39 - 48 : 8)$$

$$52 + 8 \cdot 5 \quad 8 \cdot 9 - 5 \cdot 8 \quad 79 - (52 - 72 : 8)$$

6. 1) Виміряй довжину відрізка KL . Запиши результат вимірювання.

2) Побудуй відрізок AB , удвічі коротший за KL , та відрізок CD , на 4 см довший за KL .

3) На скільки сантиметрів довжина відрізка AB менша за довжину відрізка CD ?

4) У скільки разів відрізок CD довший за відрізок AB ?

7. Розв'яжи задачу. Усно склади до неї дві обернені та розв'яжи.

У класі 3 ряди парт. У кожному ряді сидить по 8 дітей. Скільки всього дітей у класі?

8. Шаховий турнір розпочався 27 вересня, а закінчився 10 жовтня. Скільки днів тривав турнір?

9. Знайди закономірність, за якою складено ряд чисел, та запиши наступних три числа.

33, 41, 36, 44, 39, □, □, □

ОБЕРНЕНА ЗАДАЧА. ПЕРИМЕТР МНОГОКУТНИКА

1. Склади рівності за зразком та обчисли.

$$\frac{18 : 3 = 6}{18 : 6 = 3}$$

$$3 \cdot 6 = 18$$

$$14 : 2$$

$$56 : 7$$

$$30 : 6$$

$$24 : 8$$

$$17 : 1$$

$$25 : 25$$

2. Прочитай задачі. Розв'яжи усно. Що в них спільне й відмінне? Чи можна вважати, що кожна із задач 2) і 3) є оберненою до задачі 1)?

1) 32 туристи розмістились порівну у 8 наметах. Скільки туристів в одному наметі?

2) 32 туристи розмістились порівну в наметах — по 4 туристи в одному наметі. Скільки наметів було?

3) Туристи розмістились у 8 наметах, по 4 туристи в кожному. Скільки було туристів?

3. Розв'яжи задачу. Усно склади до неї дві обернені та розв'яжи.

35 кг бананів розклали порівну в 7 однакових ящиків. Скільки кілограмів бананів в одному ящику?

4. У шестикутника чотири сторони по 5 см, п'ята — на 2 см довша за кожну з них, а шоста — утричі довша за п'яту. Знайди периметр шестикутника.

77* 5. Знайди невідомий компонент дії. Виконай перевірку.

● : 5 = 9

◆ - 14 = 30

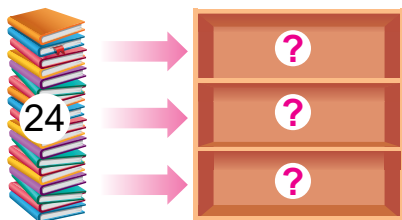
21 + ▲ = 35

4 · ■ = 32

20 : ☆ = 5

27 - ■ = 19

6. Розв'яжи задачу. Усно склади до неї дві обернені та розв'яжи. 24 книжки розмістили порівну на 3 полицях. Скільки книжок на одній полиці?

7. У чотирикутника дві сторони дорівнюють по 8 см, третя — на 3 см коротша за кожну з них, а четверта — удвічі довша за третю. Знайди периметр чотирикутника.

8. З одного дерева Марко і Даринка зібрали 12 яблук, а з іншого — 15 яблук. Із третини яблук спекли пиріг.

1) Скільки яблук залишилося?

2) На скільки таких пирогів ще вистачить залишку яблук?

9. Розшифруй слова. Яке слово зайве? Поясни.

ІСЬОН

АСВНЕ

УБК

ОІЛТ

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 9

У 1. Назви компоненти дій у кожній рівності.

8 : 4 = 2

25 + 7 = 32

8 · 3 = 24

19 - 9 = 10

2. Прочитай і пригадай таблицю множення числа 9 і таблицю ділення на 9. *Важливо повторювати їх якомога частіше!*

9 · 1 = 9

9 · 2 = 18

9 · 3 = 27

9 · 4 = 36

9 · 5 = 45

9 · 6 = 54

9 · 7 = 63

9 · 8 = 72

9 · 9 = 81

9 · 10 = 90

9 : 9 = 1

18 : 9 = 2

27 : 9 = 3

36 : 9 = 4

45 : 9 = 5

54 : 9 = 6

63 : 9 = 7

72 : 9 = 8

81 : 9 = 9

90 : 9 = 10

3. 72 кг : 9 + 18 кг

50 л - 4 л · 9

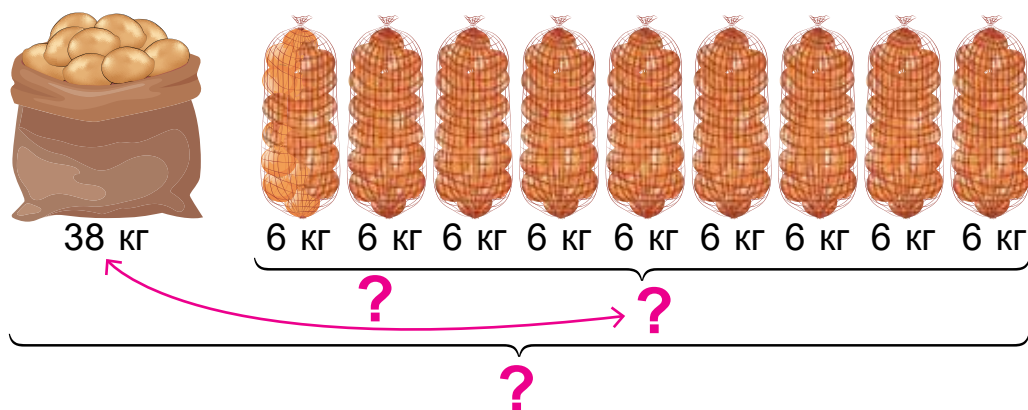
28 см + 5 см · 9

(24 см - 6 см) : 9

18 мм + 45 мм : 9

(18 мм + 45 мм) : 9

4. У їдальню привезли мішок картоплі масою 38 кг і 9 сіток цибулі по 6 кг.

- 1) Чого привезли більше — картоплі чи цибулі? На скільки кілограмів?
- 2) Скільки кілограмів картоплі й цибулі разом привезли?

5. Які з нерівностей будуть правильними, якщо замість пропуску поставити число 32?

$$\begin{array}{lll} \square : 4 > 7 & \square + 44 < 70 & (\square - 28) \cdot 5 > 19 \\ 57 - \square < 24 & \square - 12 > 15 & (8 + \square) : 10 < 3 \end{array}$$

6. $(9 \cdot 4 + 36) : 9 \bigcirc 9 \cdot (29 - 23) - 47$
 $9 \cdot 7 + 38 : 38 \bigcirc 9 \cdot 3 + 38 : 1$
 $(10 - 18 : 9) \cdot 9 \bigcirc 9 \cdot 9 - 27 : 9$
 $45 : 9 + 4 \cdot 1 \bigcirc 54 : 9 + 4 \cdot 0$

7. За тиждень майстерня відремонтувала 52 телефони. Кожного з 5 робочих днів ремонтували по 9 планшетів.

- 1) Чого майстерня відремонтувала більше — телефонів чи планшетів? На скільки?
- 2) Скільки всього телефонів і планшетів відремонтувала майстерня?

8. Учень прочитав книжку за три дні. Першого дня він прочитав 18 сторінок, а кожного наступного читав на 3 сторінки більше, ніж попереднього. Скільки сторінок у книжці?

9. Розташуй 6 точок на чотирьох прямих так, щоб на кожній прямій було по 3 точки.

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 9. ВИКОРИСТАННЯ ТАБЛИЦЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І ЗНАХОДЖЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

1. Збільш кожне із чисел **8, 5, 4, 10, 9** спочатку на **9**, а потім — у **9** разів. Запиши відповідні рівності.

2. Знайди значення виразу $a : 3 - a : 9$, якщо $a = 18$; $a = 27$; $a = 9$.

3. Прочитай назву символу влади козацького ватажка України у 16–17 століттях.

Б $(36 + 9 \cdot 3) : 9$

Л $(57 - 3) : 9 + 47$

А $53 + (24 - 15) \cdot 2$

В $71 + 72 : 9 - 15$

У $7 \cdot 9 + 18 - 24$

А $(64 - 58) \cdot 9 - 18$

4. 45 кг борошна розсипали порівну в 9 пакетів. З одного пакета взяли 2 кг борошна для приготування ватрушок. Скільки кілограмів борошна в ньому залишилося?

5. Спрогнозуй результат порівняння двох виразів до обчислень. Перевір своє припущення, обчисливши. Спробуй зробити висновки.

$9 \cdot 8 - 5$ $\bigcirc$ $9 \cdot 8 - 3$ $72 : 9$ $\bigcirc$ $63 : 9$ $36 : 9$ $\bigcirc$ $36 : 4$

6. Побудуй трикутник, у якого одна сторона дорівнює 3 см, а інша — 2 см.

1) Виміряй довжину третьої сторони в міліметрах.

2) Знайди периметр трикутника в міліметрах.

7. Зменш кожне із чисел **36, 27, 90, 45, 81** спочатку на **9**, а потім — у **9** разів. Запиши відповідні рівності.

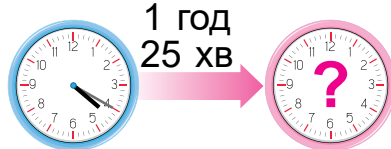
8. Родина приготувала 34 л яблучного соку. Розлили сік у 9 трілітрових банок. Скільки літрів соку лишилося?

9. Волейбольний матч почався о 16 год 20 хв і тривав 1 год 25 хв. Коли закінчився матч?

ПОЧАТОК ЗАКІНЧЕННЯ

10. 6 гумок коштують стільки само, як 2 олівці. З'ясуй на прикладах, у скільки разів олівець дорожчий за гумку.

ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ЧЕТВЕРТОГО ПРОПОРЦІЙНОГО ЗВЕДЕННЯ ДО ОДИНИЦІ. ПЕРЕТВОРЕННЯ ОДИНИЦЬ ВИМІРЮВАННЯ ДОВЖИНИ

1. Обчисли стовпчиками.

$20 : 4$	$36 : 4$	$42 : 7$	$80 : 10$	$45 : 9$
$5 \cdot 7$	$9 \cdot 3$	$6 \cdot 9$	$8 \cdot 5$	$5 \cdot 3$

2. Розглянь новий тип задач.

Задача. У 3 однакових коробках 24 олівці. Скільки олівців у 2 таких коробках?

Ми не можемо одразу відповісти на запитання задачі, адже не знаємо, скільки олівців в одній коробці. Але з умови відомо, що у 3 однакових коробках 24 олівці. Тому в одній коробці буде: $24 : 3 = 8$ (ол.). Якщо в одній коробці 8 олівців, то у 2 коробках: $8 \cdot 2 = 16$ (ол.).

Оскільки першою дією ми дізналися, скільки олівців було в одній коробці, такі задачі називають **задачами на зведення до одиниці**.

У розв'язуванні такого типу задач допомагає короткий запис.

3 кор. — 24 ол.
2 кор. — ?

3. Зроби короткий запис та розв'яжи задачу.
У 4 бідони розлили порівну 24 л молока. Скільки молока у 3 таких бідонах?

 4. Пригадай міри довжини та співвідношення між ними.
1 см = мм 1 дм = см 1 м = дм = см

5. 50 см = мм 9 дм = см
7 см = мм 70 см = дм
82 мм = см мм 9 дм 3 см = см
4 см 5 мм = мм 95 см = дм см

4 м = дм
80 дм = м
5 м 2 дм = дм
18 дм = м дм

 6. Випиши спочатку парні числа, а потім — непарні.

8, 17, 10, 12, 15, 19, 6, 7, 11

 7. 42 см = дм см 7 м 4 дм = дм
2 дм 5 см = см 27 дм = м дм
92 мм = см мм
5 см 9 мм = мм

 8. Зроби короткий запис та розв'яжи задачу.
30 кг борошна порівну розсипали у 6 пакетів. Скільки кілограмів борошна у 2 таких пакетах?

 9. Ручка коштує 8 грн, а лінійка — стільки, скільки 3 ручки. Покупець купив дві лінійки. Яку решту він отримав з купюри 50 грн?

 10. За умовною ламаною прочитай українське народне прислів'я (починай з букви у жовтій клітинці). Ламана не повинна перетинатися сама із собою і заходити в одну клітинку двічі.

Х	А	Ь	.
У	Т	Т	А
Р	И	Д	Ж
У	К	Е	Р

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 10

- У 1.** Мишко та Марічка множили число 10 на 2 і 5, замінюючи множення додаванням.

$$10 \cdot 2 = 10 + 10 = 20$$
$$10 \cdot 5 = 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = 50$$

Діти дійшли висновку. Чи погоджуєшся ти ним?

Щоб 10 помножити на число, треба до запису цього числа приписати праворуч один нуль.

- 2.** Використовуючи отримане правило та переставний закон множення, склади таблиці множення числа 10 та на число 10.

- 3.** Мишко та Марічка продовжили своє дослідження. Вони міркували так.

$$\text{Оскільки } 10 \cdot 2 = 20, \text{ то } 20 : 10 = 2;$$
$$10 \cdot 5 = 50, \text{ то } 50 : 10 = 5.$$

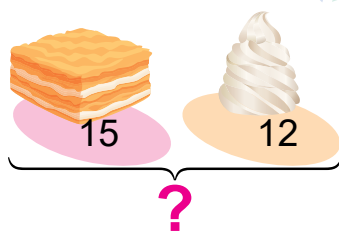
Діти дійшли висновку. Чи погоджуєшся ти з ним?

Щоб поділити число на 10, треба в записі цього числа відкинути праворуч один нуль.

- 4.** Використовуючи отримане правило та/або таблицю множення числа 10, склади таблицю ділення на 10.

- 5.** $7 \cdot 10 - 35$ $(10 \cdot 6 - 53) \cdot 10$ $3 \text{ дм} \cdot 10 + 20 \text{ дм} : 10$
 $17 + 90 : 10$ $(28 - 80 : 10) : 10$ $50 \text{ хв} : 10 + 5 \text{ хв} \cdot 10$

77 **6.** Кондитерська продала 15 тістечок наполеон і 12 тістечок безе. Скільки всього тістечок цих двох видів продали? Розв'яжи задачу та склади до неї дві обернені (усно).

7. Випиши картки парами. Обчисли.

$10 \cdot 7$	$8 \cdot 10$	$5 \cdot 10$	$3 \cdot 10$	$10 \cdot 4$	$10 \cdot 6$
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

$10 \cdot 8$	$10 \cdot 3$	$4 \cdot 10$	$6 \cdot 10$	$7 \cdot 10$	$10 \cdot 5$
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

8. Учень мав 6 монет по 10 грн і одну — 5 грн. Чи вистачить йому цих грошей, щоб придбати комп'ютерний килимок за 63 грн? У разі ствердної відповіді зазнач, скільки грошей у нього залишиться.

9. Діти класу виготовили 4 лепбуки про осінь і 7 — про зиму. На кожен лепбук про осінь ішло 3 аркуші паперу, а про зиму — 2 аркуші. Скільки всього аркушів паперу використали? Спробуй розв'язати задачу виразом.

4 л. — по 3 арк.

10. Коли з 3-А до 3-Б класу перейшло 2 дітей, то у 3-Б стало на 4 дитини більше, ніж у 3-А. У якому з класів — 3-А чи 3-Б — було більше дітей до цього?

7 л. — по 2 арк.

Усього арк. — ?

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ ІЗ ЧИСЛОМ 10. ВИКОРИСТАННЯ ТАБЛИЦЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ І ЗНАХОДЖЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

У 1. Обчисли значення виразу $a \cdot 10 + 12$, якщо $a = 7$;
 $a = 5$; $a = 8$.

2. Знайди невідомий компонент дії. Зроби перевірку.

▲ $\cdot 10 = 80$

■ $: 10 = 4$

72 $: \bullet = 9$

3. Запиши вирази та обчисли їх значення.

Різницю чисел 29 і 19 збільшили утричі.

Добуток чисел 7 і 10 зменшили на 32.

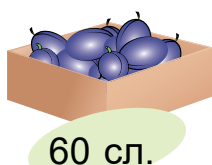
Частку чисел 60 і 10 зменшили удвічі.

Суму чисел 25 і 16 збільшили на добуток чисел 10 і 3.

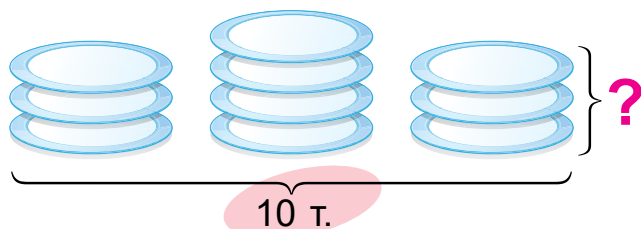
4. Першого дня родина виготовила 12 л яблучного соку, а другого — 18 л. Увесь сік порівну розлили в 10 банок. Скільки літрів соку в одній банці?

5. На 10 тарілок розклали порівну 60 слив. Скільки слив на трьох тарілках?

БУЛО

РОЗКЛАЛИ ПОРІВНУ

77 6. Довжини двох сторін трикутника дорівнюють 15 см і 18 см, а його периметр — 50 см. Знайти довжину третьої сторони трикутника.

🏠 7. Запиши вирази та обчисли їх значення.

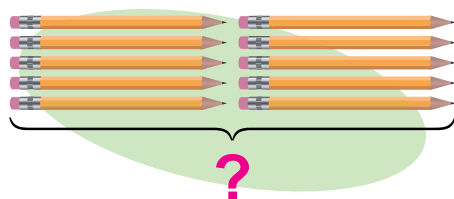
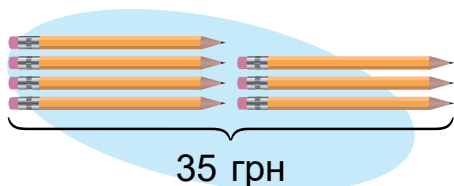
Частку чисел 90 і 10 зменшити утричі.

Добуток чисел 10 і 4 збільшити на 37.

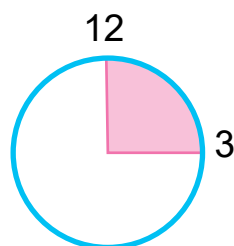
Різницю чисел 79 і 69 збільшити удвічі.
Суму чисел 12 і 9 зменшити на частку чисел 80 і 10.

8. 7 олівців коштують 35 грн. Скільки треба заплатити за 10 таких олівців?

9. На встановлення операційної системи (ОС) на комп'ютер інженер витрачає 15 хв. За який час він встановить ОС на 2 комп'ютери? На 4 комп'ютери?

10. Аліна і Марко грали в шахи. Половина партій закінчилися внічию, а третину виграла Аліна. Хто переміг у матчі? (З'ясуй на прикладах.)

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ НА СПОСІБ ЗВЕДЕННЯ ДО ОДИНИЦІ (ДРУГИЙ ВИД)

1. Обчисли стовпчиками.

24 : 6	35 : 5	12 : 4	18 : 3	70 : 10
12 : 4	42 : 7	30 : 3	24 : 6	63 : 7

2. Порівняй задачі з однаковими умовами, але різними запитаннями. Порівняй короткі записи. Розв'яжи задачі.

На 5 однакових машини завантажили
35 центнерів піску.

Скільки центнерів піску
можна вивезти на 8 таких
машинах?

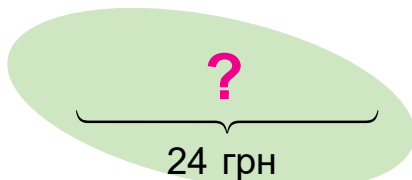
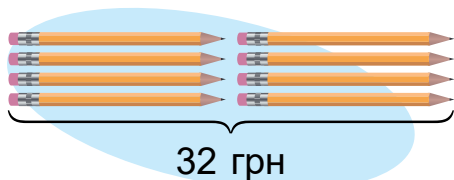
5 м. — 35 ц
8 м. — ?

Скільки треба таких ма-
шин, щоб вивезти 42 ц
піску?

5 м. — 35 ц
? — 42 ц

3. Зроби короткий запис та розв'яжи задачу.

8 однакових олівців коштують 32 грн. Скільки таких олівців можна купити на 24 грн?

4. Обчисли, прочитай та встав двічі слово, яке пропущено у висловленні. Дізнайся, хто автор цього висловлення та чим відома ця людина.

... — *то серце народу: гине* ... — *гине народ.*

В $40 : 10 + 5 \cdot 10$

А $6 \cdot 10 - 50 : 10$

О $(9 \cdot 10 - 84) \cdot 7$

М $(15 - 70 : 10) \cdot 8$

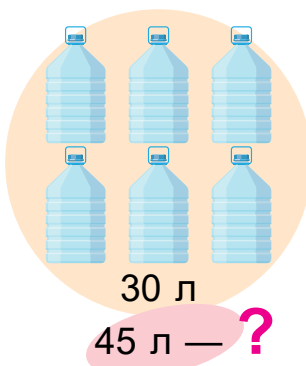
64	42	54	55
?	?	?	?

5. Радіус одного кола 5 см, а діаметр іншого — 8 см. Порівняй радіуси цих кіл, діаметри цих кіл.

6. $46 - 60 : 10$ $\bigcirc$ $70 - 3 \cdot 10$
 $30 : 10 + 32$ $\bigcirc$ $7 \cdot 10 - 35$
 $52 - (8 \cdot 10 - 45)$ $\bigcirc$ $31 - (80 : 10 + 5)$
 $91 - (78 + 90 : 10)$ $\bigcirc$ $20 - (57 - 4 \cdot 10)$

7. Зроби короткий запис і розв'яжи задачу.

6 однакових бутлів вміщають 30 л води. Скільки бутлів треба, щоб розлити 45 л води?

8. Марко запланував за 7 днів канікул розв'язати 20 задач. Перші 5 днів він розв'язував по 3 задачі. Скільки

задач йому залишилося розв'язати? Як ти пропонуєш розподілити цю роботу на два дні канікул, що залишилися?

9. У дитсадку є 9 велосипедів — двоколісних і триколісних. У всіх велосипедів 19 коліс. Скільки в дитсадку двоколісних велосипедів і скільки — триколісних?

ТАБЛИЦІ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ. ДІЇ З ІМЕНОВАНИМИ ЧИСЛАМИ

1. «Розшифруй» і «зашифруй».

Розшифруй: 24, 54, 56;

40, 27, 45;

45, 36, 48;

40, 36, 27, 48, 32;

56, 54, 48, 32, 63.

Зашифруй: **МАК**, **КУПА**, **СУМКА**,
ТАНОК.

Ключ до шифру

•	3	4	5	6	7
8	К	А	П	М	Т
9	Е	О	С	У	Н

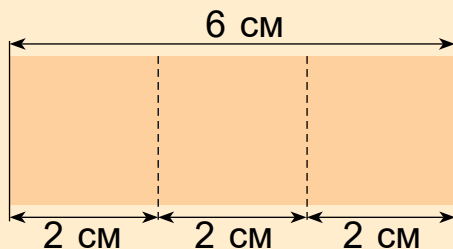
Смужку паперу завдовжки 6 см Марко розрізав на частини по 2 см. Скільки частин він отримав?

$6 \text{ см} : 2 \text{ см} = 3 \text{ (ч.)}$

Запам'ятай!

При діленні іменованих чисел на іменоване отримаємо неіменоване число.

Наприклад: $24 \text{ хв} : 4 \text{ хв} = 6$; $27 \text{ м} : 9 \text{ м} = 3$.

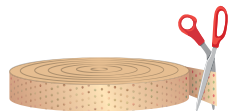

2. $70 \text{ см} : 10 \text{ см}$ $25 \text{ кг} : 5 \text{ кг}$ $28 \text{ с} : 4 \text{ с}$ $18 \text{ дм} : 6 \text{ дм}$
 $70 \text{ см} : 10$ $25 \text{ кг} : 5$ $28 \text{ с} : 4$ $18 \text{ дм} : 6$

3. 36 м стрічки розрізали на шматки по 4 м для обшивання килимків. 5 килимків обшили. Скільки таких килимків ще можна обшити?

БУЛО

36 м

РОЗРІЗАЛИ

по 4 м

ОБШИЛИ

5 к.

ЗАЛИШОК

?

4. $42 \text{ хв} - 15 \text{ хв}$ $5 \text{ л} \cdot 9$ $18 \text{ кг} : 3$ $24 \text{ ц} : 6 \text{ ц}$
 $29 \text{ с} + 17 \text{ с}$ $6 \text{ м} \cdot 8$ $18 \text{ кг} : 3 \text{ кг}$ $24 \text{ ц} : 6$

5. 1) Чи може сума чисел бути більшою за їхній добуток?
 2) Чи може частка двох чисел бути більшою за їхню різницю?
 Наведи приклади.

6. У їдальні за кожним із 6 столів сидить по четверо дітей. Скільки всього дітей у їдальні?
 Розв'яжи задачу та склади до неї дві обернені (усно).

7. $29 \text{ м} + 47 \text{ м}$ $32 \text{ кг} : 4$ $5 \text{ хв} \cdot 9$ $28 \text{ см} : 7 \text{ см}$
 $52 \text{ л} - 14 \text{ л}$ $32 \text{ кг} : 4 \text{ кг}$ $7 \text{ с} \cdot 10$ $28 \text{ см} : 7$

8. 24 кг гречки розсипали в пакети по 4 кг. 5 із цих пакетів використали. Скільки пакетів з гречкою залишилося?

9. Учитель фізкультури помітив, що може поділити дітей класу на 6 команд так, що в усіх буде однакова кількість дітей. Скільки дітей у класі, якщо їх більше за 20, але менше від 30?

10. Постав знаки арифметичних дій і дужки, щоб записи стали правильними.

$9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 = 2$ $9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 = 11$

$9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 = 82$ $9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 = 3$

$9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 = 19$ $9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 \bigcirc 9 = 99$

Перевір свої досягнення

1. $9 \cdot 8 - 13$ $63 : 7 + 9$ $24 + 5 \cdot 9$ $72 - 70 : 10$

2. Виконай дії з іменованими числами.

$24 \text{ хв} + 29 \text{ хв}$ $5 \text{ м} \cdot 7$ $40 \text{ л} : 8 \text{ л}$

$37 \text{ с} - 29 \text{ с}$ $49 \text{ кг} : 7$ $40 \text{ л} : 8$

3. 1) На скільки

18 більше за 9;

2) У скільки разів

8 менше від 32?

4. Діаметр кола дорівнює 6 см. Знайди радіус кола та побудуй його за допомогою циркуля.

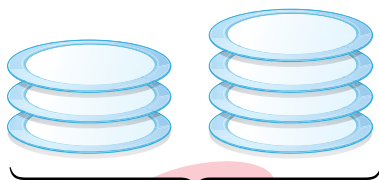
5. 42 банани розклали порівну на 7 тарілок. Скільки бананів на 4 таких тарілках?

БУЛО

42 б.

РОЗКЛАЛИ ПОРІВНУ

7 т.

НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ ТИСЯЧІ. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ В МЕЖАХ 1000

Навчальний проєкт «Часові пояси»

1. Дізнайся з інтернету про часові пояси. Для чого їх придумали?
2. У якому часовому поясі перебуває Україна?
3. З'ясуй, яка різниця часу в Україні з країною Європи (на вибір), Японією, деякими містами США.
4. Підготуй задачу на основі реальних даних, пов'язану із часовими поясами, різницею в часі.
5. Пофантазуй, як використати цю інформацію під час подорожей.

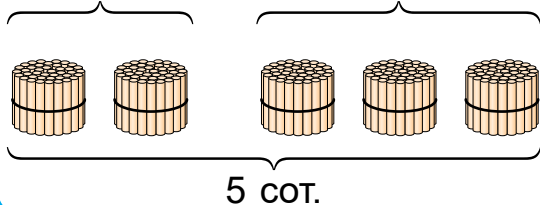
ЛІЧБА СОТНЯМИ

Розглянь вирази та малюнки під ними в кожній рамці. Поясни, як додають і віднімають сотні.

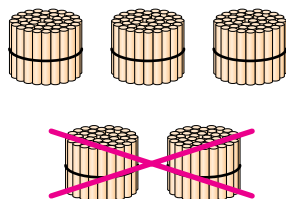
$$2 \text{ сот.} + 3 \text{ сот.} = 5 \text{ сот.}$$

2 сот.

3 сот.

$$5 \text{ сот.} - 2 \text{ сот.} = 3 \text{ сот.}$$

Сотні додають і віднімають так само, як одиниці.

1. $7 \text{ сот.} + 2 \text{ сот.}$ $8 \text{ сот.} - 2 \text{ сот.}$ $6 \text{ сот.} + 1 \text{ сот.} - 2 \text{ сот.}$
 $5 \text{ сот.} - 4 \text{ сот.}$ $4 \text{ сот.} + 1 \text{ сот.}$ $9 \text{ сот.} - 4 \text{ сот.} + 1 \text{ сот.}$

2. 8 сот. – 3 сот. ○ 4 сот. + 1 сот.
 5 сот. + 4 сот. ○ 7 сот. + 2 сот.
 9 сот. – 8 сот. ○ 5 сот. – 4 сот.
 3 сот. + 1 сот. ○ 8 сот. – 5 сот.

3. На Олімпіаді у змаганнях з легкої атлетики брало участь 8 сот. спортсменів, а з водних видів спорту — 2 сот. На скільки сотень більше спортсменів брало участь у змаганнях з легкої атлетики, ніж із водних видів спорту?

ЛЕГКА АТЛЕТИКА

8 сот.

ВОДНІ ВИДИ СПОРТУ

2 сот.

?

4. Придумай задачу, яка розв'язується тим самим виразом, що й попередня.

5. 8 однакових бідонів вміщують 40 л молока. Скільки літрів молока вміщують 5 таких бідонів?

6. На скільки:

8 сот. більше за 5 сот.;

7 сот. більше за 4 сот.;

6 сот. менше від 9 сот.;

1 сот. менше від 7 сот.?

7. Першого тижня кав'ярня продала 3 сот. чашок кави, а другого — 4 сот.

I тиждень

3 сот.

II тиждень

4 сот.

?

1) Скільки сотень чашок кави продала кав'ярня за два тижні?

2) На скільки сотень чашок більше продали другого тижня, ніж першого?

8. Районний чемпіонат з баскетболу розпочався 25 травня, а завершився 12 червня.

Скільки днів тривав чемпіонат?

Початок
25 травня

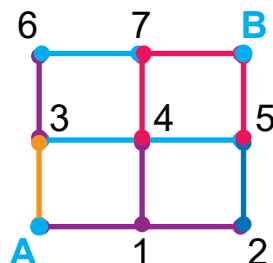

Фінал 12 червня

9. Скількома способами можна пройти від **A** до **B**, рухаючись відрізками зліва направо і знизу вгору?

Запиши маршрути, використовуючи цифри на малюнку. Наприклад: **A147B**.

НАЗВИ КРУГЛИХ СОТЕНЬ.

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ КРУГЛИХ СОТЕНЬ

Запам'ятай назви круглих сотень.

	1 сот. = 100	Сто
	2 сот. = 200	Двісті
	3 сот. = 300	Триста
	4 сот. = 400	Чотириста
	5 сот. = 500	П'ятсот
	6 сот. = 600	Шістсот
	7 сот. = 700	Сімсот
	8 сот. = 800	Вісімсот
	9 сот. = 900	Дев'ятсот
	10 сот. = 1000	Тисяча

У 1. Полічи: 1) від 100 до 1000 сотнями; 2) від 1000 до 100 сотнями.

2. Обчисли за зразком.

$$\underline{300 + 200 = 500}$$

3 сот. + 2 сот. = 5 сот., або 500

$$\underline{900 - 700 = 200}$$

9 сот. - 7 сот. = 2 сот., або 200

900 - 500	500 + 300	400 + 300 - 200
800 - 100	200 + 700	700 - 600 + 100

3. У баку було 500 л води. Спочатку туди долили 200 л, а потім 400 л використали для поливу городу. Скільки літрів води залишилося в баку?

★ 4. Установи закономірність і продовж кожен ряд на 3 числа.

100, 300, 200, 400, 300, ..., ..., ...

900, 600, 800, 500, 700, ..., ..., ...

🇺🇦 5. Знайди значення виразів та прочитай прізвище української поетеси та громадської діячки, яку називають «другою Лесею Українкою».

71	41	61	81	51	21
?	?	?	?	?	?

I $72 + 54 : 6$

A $(42 : 7 - 3) \cdot 7$

T $7 \cdot 8 + 15$

Г $8 \cdot 3 + 9 \cdot 3$

Л $(73 - 69) \cdot 9 + 25$

E $29 - 40 : 8 + 17$

🏠 6. $200 + 300 \bigcirc 600$ $500 + 200 \bigcirc 700 - 500 + 400$
 $900 - 200 \bigcirc 600$ $800 - 300 \bigcirc 300 + 400 - 200$

7. Книжка коштує 200 грн, а мишка на 100 грн дорожча. Скільки треба заплатити за книжку і мишку?

8. Кішка з'їдає два пакетики корму за день. На скільки днів їй вистачить 10 пакетиків? Скільки таких пакетиків їй треба на тиждень?

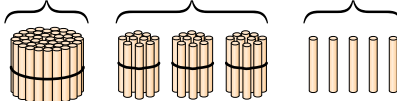

9. Петрик купив лінійку за 9 грн і сказав Олесі, що витратив половину грошей, які мав. Скільки грошей мав хлопчик?

УТВОРЕННЯ, ЧИТАННЯ І ЗАПИС ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 1000. ВІДТВОРЕННЯ ПОСЛІДОВНОСТІ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 1000

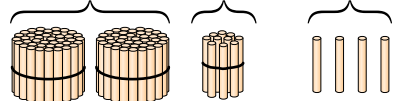
Розглянь малюнок і записи під ним у кожній рамці. Поясни, як утворюються числа із сотень, десятків та окремих одиниць.

1 сот. 3 дес. 5 од.

Сто тридцять п'ять

2 сот. 1 дес. 4 од.

Двісті чотирнадцять

1. 1) Прочитай числа кожного розряду.

Сотні (III розряд)	Десятки (II розряд)	Одиниці (I розряд)
сто	<u>десять</u>	один
двісті	двадцять	два
триста	тридцять	три
<u>чотириста</u>	сорок	чотири
п'ятсот	п'ятдесят	<u>п'ять</u>
<u>шістсот</u>	<u>шістдесят</u>	шість
сімсот	сімдесят	сім
<u>вісімсот</u>	вісімдесят	<u>вісім</u>
дев'ятсот	дев'яносто	дев'ять

2) назви трицифрові числа, які в таблиці підкреслено:

_____, _____, ~~~~~.

3) назви п'ять чисел, що утворені двома розрядними числами, які не підкреслено в таблиці.

У 2. Прочитай числа в таблиці.

Сотні	Десятки	Одиниці
2	8	1
4	0	5
7	0	0
5	9	2
1	4	0
2	7	5

3. Прочитай числа. Для кожного числа запиши попереднє і наступне за ним числа. Використовуй зразок.

271, <u>272</u> , 273	427	280	600	370
	113	304	752	549

4. Запиши число, яке складається з:

- 1) 2 сот., 2 дес. і 3 од.;
- 2) 5 сот. і 7 дес.;
- 3) 9 сот. і 5 од.;
- 4) 8 сот., 9 дес. і 3 од.

5. Запиши цифрами число:

- 1) *двісті тринадцять*;
- 2) *триста двадцять три*;
- 3) *сімсот*;
- 4) *п'ятсот тридцять*.

7* 6. Розв'яжи задачі. Яка з них є задачею на різницеве порівняння, а яка — на кратне порівняння?

- 1) У саду росло 24 яблуні, а слив — утричі менше. На скільки менше росло слив, ніж яблунь?
- 2) У саду росло 24 яблуні, а груш — на 18 менше. У скільки разів більше росло яблунь, ніж груш?

7. Запиши цифрами число:

- 1) *сімсот тридцять два*; 2) *сто сорок*;
3) *вісімсот п'ятнадцять*; 4) *дев'ятсот*.

8. Для кожного числа запиши попереднє і наступне за ним числа за зразком вправи **3**.

529

730

601

398

420

500

9. Потяг Львів–Херсон мав прибути о 8 год 50 хв, але оголосили, що він запізнюється на 25 хв. О котрій годині прибуде потяг?

10. Аліса купила книжку «50 найкращих салатів», а Антон — «38 салатів світу», проте виявилось, що в цих книжках є 14 однакових рецептів. Скільки різних салатів зможуть приготувати друзі?

ЗАПИС І ЧИТАННЯ ТРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ. ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ РОЗРЯДНОГО СКЛАДУ

За таблицю поясни, як записують трицифрові числа.

Сотні	Десятки	Одиниці	Сотні	Десятки	Одиниці
2	3	5	2	0	5
Двісті тридцять п'ять			Двісті п'ять		

Сотні	Десятки	Одиниці	Сотні	Десятки	Одиниці
2	3	0	2	0	0
Двісті тридцять			Двісті		

У 1. Поясни, чим схожі й відмінні числа в кожному стовпчику.

502	732	497	603	952
52	723	947	604	752

У 2. На якому місці в числі, відлічуючи справа наліво, пишуть одиниці, десятки, сотні?

Одиниці називають **одиницями I розряду**
і пишуть на **першому** місці справа.

Десятки називають **одиницями II розряду**
і пишуть на **другому** місці справа.

Сотні називають **одиницями III розряду**
і пишуть на **третьому** місці справа.

У 3. Що означає цифра 0 у записі чисел вправи 1?

Нуль у записі числа означає **відсутність** одиниць певного розряду. Наприклад, у числі 3**0**8 цифра **0** стоїть на другому місці справа й означає **відсутність одиниць II розряду**, тобто **десятків**.

4. 1) Прочитай числа.

325 508 729 488 200 410

2) Випиши число/числа, яке/які:

містять 8 од. I розряду;

не містять одиниць II розряду;

містить 5 од. III розряду;

містить 4 од. III розряду і 8 од. II розряду.

3) Досліди так само, як у 2), решту чисел, підготуй запитання. Обмінюйтеся ними в парах.

У 5. 8 однакових пакетів містять 24 кг цукру. Скільки треба пакетів, щоб вмістити 18 кг цукру?

6. Запиши по два числа, які містять:
2 од. III розряду; 5 од. II розряду; 7 од. I розряду.

7. Накресли в зошиті таблицю. Запиши в таблицю число, яке містить:

- 1) 5 од. III розряду;
- 2) 4 од. III розряду і 2 од. II розряду;
- 3) 1 од. III розряду і 9 од. I розряду;
- 4) 8 од. III розряду, 5 од. II розряду і 1 од. I розряду.

Сотні	Десятки	Одиниці

8. Марко помітив, що, аби купити книжку за 90 грн, йому бракує 5 грн. Наведи приклади 3–4 товарів, які може купити Марко за наявні гроші. Зазнач їх ціну.

9. Аліса й Антон продовжують свої кулінарні спроби. Аліса купила книжку «50 рецептів канапок», а Антон — «40 рецептів канапок на всі смаки». Порівнюючи книжки, діти помітили, що за ними можна приготувати лише 68 різних канапок. Скільки рецептів повторюється в книжках?

ПОРІВНЯННЯ ЧИСЕЛ

1. Поясни, що більше — одноцифрове число чи трицифрове. Що менше — двоцифрове число чи трицифрове?

2. Чи погоджуєшся ти з правилом?

Якщо два числа мають різну кількість цифр,
то більшим буде те, у якого цифр більше.

Розглянь приклади порівняння трицифрових чисел та пояснення до них.

- Порівняти 473 і 392.

Сотень у першому числі більше, ніж у другому ($4 > 3$). Тому: $473 > 392$.

- Порівняти 473 і 482.

Сотень в обох числах порівну ($4 = 4$). Але десятків у першому числі менше ($7 < 8$). Тому: $473 < 482$.

- Порівняти 473 і 472.

Сотень і десятків в обох числах порівну ($4 = 4$, $7 = 7$). Але одиниць у першому числі більше ($3 > 2$). Тому: $473 > 472$.

Чи зрозумілі тобі ці міркування?

3. У кожній парі зазнач більше число.

72 і 312 547 і 9 243 і 323 547 і 529

4. $41 \bigcirc 410$ $321 \bigcirc 312$ $161 \bigcirc 116$ $925 \bigcirc 920$
 $295 \bigcirc 29$ $425 \bigcirc 245$ $737 \bigcirc 738$ $703 \bigcirc 730$

5. Запиши числа в порядку зростання разом з відповідними буквами. Прочитай назву острова — колиски українського козацтва.

Р 125

И 309

Я 473

Х 89

Т 152

О 101

Ц 375

6. 28 апельсинів розклали порівну на 7 тарілок. Скільки апельсинів на кожній тарілці? Розв'яжи задачу та склади до неї дві обернені (усно).

7. $890 \bigcirc 89$ $711 \bigcirc 171$ $473 \bigcirc 472$ $217 \bigcirc 232$
 $35 \bigcirc 113$ $329 \bigcirc 392$ $198 \bigcirc 203$ $507 \bigcirc 508$

8. Запиши числа в порядку спадання разом з відповідними буквами та прочитай назву однієї з найбільших річок України.

Н 709

С 572

Р 417

Т 527

Е 418

Д 729

І 625

9. Марина запланувала за тиждень канікул розв'язати 20 задач. У четвер дівчинка пішла до театру, тому не займалася, а в неділю хотіла відпочити. Тож задачі вона розподілила порівну між рештою днів канікул. По скільки задач щодня має розв'язувати Марина?

10. **Задача-жарт.** Яке число записується такою самою кількістю цифр, як і кількістю літер?

ПОРІВНЯННЯ ЧИСЕЛ. ЗАПИС ЧИСЛА У ВИГЛЯДІ СУМИ РОЗРЯДНИХ ДОДАНКІВ

1. У кожній парі вкажи менше число.

49 і 409

225 і 205

742 і 745

217 і 97

2. Спиши, заповнюючи клітинки такими цифрами, щоб отримати правильну нерівність.

$275 > 27\square$

$5\square7 > 542$

$\square39 > 482$

$442 < 44\square$

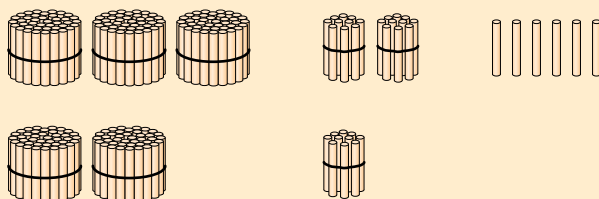
$4\square9 < 427$

$512 > \square27$

3. Запиши три числа, кожне з яких більше за 739 та має 5 дес.

Розглянь малюнок та записи під ним. Поясни, як виконано обчислення.

$$500 + 30 + 6 = 536$$

$$5 \text{ сот.} + 3 \text{ дес.} + 6 \text{ од.} = 536 \text{ од., або } 536$$

Числа 500, 30 і 6 називають **розрядними доданками** числа 536.

4. Запиши числа сумою розрядних доданків.

270 405 999 600 172

342 713 188 606 127

5. Запиши числа, подані сумою розрядних доданків.

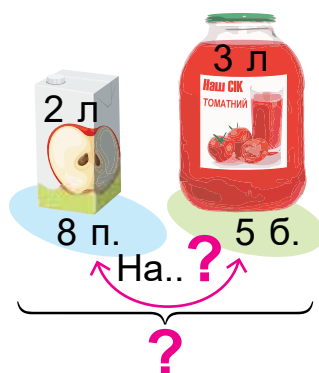
$700 + 20$ $500 + 70 + 2$ $300 + 20 + 5$

$800 + 3$ $900 + 20 + 1$ $300 + 50 + 2$

6. Купили 8 пакетів яблучного соку по 2 л та 5 банок томатного соку по 3 л.

1) Скільки всього літрів соку купили?

2) Якого соку купили більше — яблучного чи томатного? На скільки літрів?

7. Спиши. Замість * постав цифру так, щоб отримати правильну рівність.

$$425 < 42* \quad 2*7 < 243 \quad *29 < 452$$

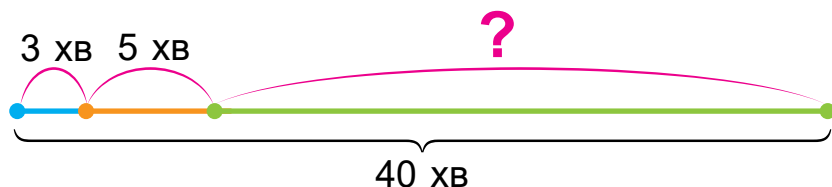
$$713 < 71* \quad 3*8 < 352 \quad *17 < 689$$

$$\begin{array}{lll}
 8. \quad 500 + 9 & 200 + 30 + 7 & 400 + 20 + 9 \\
 700 + 20 & 200 + 70 + 3 & 200 + 40 + 9
 \end{array}$$

9. Урок триває 40 хв. Перші 3 хв учителька перевіряла домашнє завдання, а потім 5 хв учні виконували усні вправи. Скільки хвилин уроку після цього залишилося?

10. Щоб купити дві порції морозива Марті бракує 7 грн. А якщо Марта купить одну порцію, то в неї ще залишиться 33 грн. Чи можеш ти дізнатися, скільки коштує порція морозива?

ДОДАВАННЯ ДО ТРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА ОДИНИЦЬ ПЕВНОГО РОЗРЯДУ

1. З'ясуй, чи правильно записано числа сумою розрядних доданків. У правильних рівностях назви розрядні доданки. У хибних рівностях зазнач помилки.

$$\begin{array}{ll}
 732 = 700 + 30 + 2 & 370 = 300 + 7 \\
 513 = 500 + 30 + 1 & 205 = 200 + 50 \\
 402 = 400 + 2 & 240 = 200 + 40
 \end{array}$$

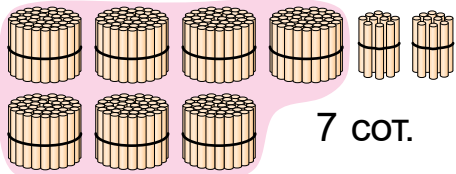
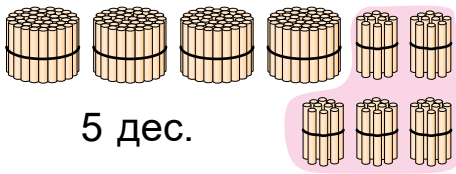
2. Обчисли. Що ти помітив/-ла?

$$723 + 4 \quad 310 + 5 \quad 972 + 4 \quad 451 + 6$$

Чи погоджуєшся ти з правилом?

Одиниці додають до одиниць.

Поясни, як виконано обчислення.

 7 сот.	 5 дес.
$420 + 300 = 720$ 4 сот. + 3 сот. = 7 сот., або 700 Разом: $700 + 20 = 720$	$420 + 30 = 450$ 2 дес. + 3 дес. = 5 дес., або 50 Разом: $400 + 50 = 450$

Сотні додають до сотень.

Десятки додають до десятків.

3. $230 + 400 \bigcirc 530$
 $720 + 40 \bigcirc 770$

$450 + 20 \bigcirc 470$
 $370 + 200 \bigcirc 600$

4. Перша вантажівка перевезла 250 кг овочів, друга — на 300 кг більше, ніж перша, а третя — на 20 кг більше, ніж друга. Скільки кілограмів овочів перевезла третя вантажівка?

5. Перемалюй таблицю в зошит та заповни її.

a	7	4	10	9	5
$3 \cdot a + 17$					
$a \cdot 5 - 18$					

6. Обчисли та прочитай назву міста в Україні. Дізнайся, чим воно славетне.

Г $260 + 400$

Ч $550 + 100$

И $600 + 40$

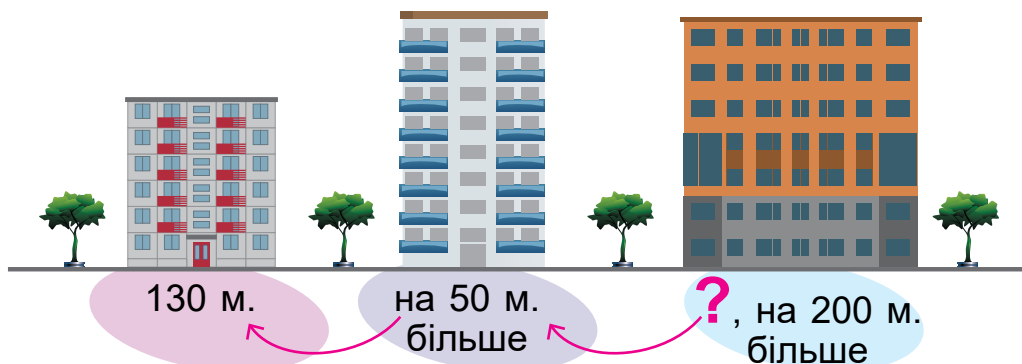
Р $642 + 3$

Н $620 + 60$

650	640	660	640	645	640	680
?	?	?	?	?	?	?

7. В одному будинку проживає 130 мешканців, в другому — на 50 мешканців більше, ніж у першому, а в третьому — на 200 мешканців більше, ніж у другому. Скільки мешканців у третьому будинку?

8. У групі відбору до чемпіонату світу з футболу грає 6 збірних, одна з яких — збірна України. Протягом турніру кожна збірна з кожною зіграє по 2 матчі. Скільки матчів зіграє збірна України?

9. За умовою попередньої задачі знайди, скільки всіх матчів буде зіграно збірними.

ВІДНІМАННЯ ВІД ТРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА ОДИНИЦЬ ПЕВНОГО РОЗРЯДУ. ЗАДАЧІ НА ДВІ ДІЇ, ЩО МІСТЯТЬ ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ЗМЕНШУВАНОВО

- У** 1. Обчисли. Що ти помітив/-ла?
 $957 - 3$ $425 - 1$ $719 - 4$ $827 - 6$
 Чи погоджуєшся з правилом?

Від одиниць віднімають одиниці.

Поясни, як виконано обчислення.

$360 - 200 = 160$ $3 \text{ сот.} - 2 \text{ сот.} = 1 \text{ сот.},$ або 100 Разом: $100 + 60 = 160$	$360 - 20 = 340$ $6 \text{ дес.} - 2 \text{ дес.} = 4 \text{ дес.},$ або 40 Разом: $300 + 40 = 340$

Від сотень віднімають сотні.

Від десятків віднімають десятки.

- 2.** $420 \text{ кг} - 200 \text{ кг}$ $580 \text{ хв} - 60 \text{ хв}$ $480 \text{ м} - 300 \text{ м}$
 $730 \text{ кг} - 20 \text{ кг}$ $870 \text{ хв} - 600 \text{ хв}$ $480 \text{ м} - 30 \text{ м}$
- 3.** $500 + 230 - 10$ $750 - 400 + 30$ $890 - 40 - 30$
 $530 - 200 - 10$ $750 - 400 - 30$ $890 - (40 - 30)$

- 4.** Учень купив набір наклейок за 48 грн. Після того в нього залишилося грошей у 6 разів менше, ніж він витратив. Скільки грошей спочатку мав учень?

- 5.** Запиши буквені вирази та обчисли їх значення, якщо $a = 4$:

7 збільшити на різницю чисел 12 і a ;
 суму чисел 11 і a зменшити у 3 рази;
 від числа 37 відняти суму чисел 20 і a ;
 різницю чисел 9 і a збільшити у 2 рази.

6. $280 - 30$ $\bigcirc$ $380 - 200$
 $760 - 100$ $\bigcirc$ $680 - 20$
 $250 - 100 + 20$ $\bigcirc$ $120 + 60$
 $880 - 500 - 30$ $\bigcirc$ $380 - 40$

7. На першому баскетбольному матчі були присутні 590 глядачів, на другому — на 50 глядачів менше, ніж на першому, а на третьому — на 200 глядачів менше, ніж на другому. Скільки глядачів були присутні на третьому матчі?

8. Дитячий майданчик має форму квадрата зі стороною 9 м. Якою має бути довжина паркану, щоб обгородити цей майданчик?

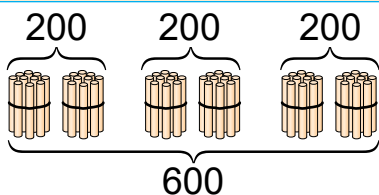
9. Яке найбільше і яке найменше трицифрові числа можна записати за допомогою цифр **0**, **7** і **3**, якщо в кожному із чисел цифри не повторюються?

МНОЖЕННЯ НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ. ЗАДАЧІ, ЩО МІСТЯТЬ ЗБІЛЬШЕННЯ ЧИСЛА В КІЛЬКА РАЗІВ

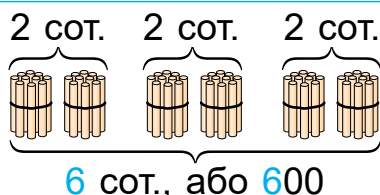

1. $3 \cdot 2$ $7 \cdot 1$ $1 \cdot 9$ $2 \cdot 4$ $5 \cdot 0$ $2 \cdot 5$

Розглянь вираз і малюнок у кожній рамці. Поясни, як множать круглі сотні.

$$200 \cdot 3 = 200 + 200 + 200 = 600$$

$$2 \text{ сот.} \cdot 3 = 6 \text{ сот., або } 600$$

2. $1 \text{ сот.} \cdot 7$ $3 \text{ сот.} \cdot 3$ $5 \cdot 1 \text{ сот.}$ $1 \cdot 2 \text{ сот.}$
 $100 \cdot 7$ $300 \cdot 3$ $5 \cdot 100$ $1 \cdot 200$

$$\begin{array}{lll}
 3. \quad 200 \cdot 3 - 500 & (800 - 600) \cdot 2 & 100 \cdot 7 + 40 \\
 (300 - 200) \cdot 5 & 500 \cdot 1 - 300 & 400 \cdot 2 - 500
 \end{array}$$

4. Чохол для телефона коштує 200 грн, а ігрова миша — у 4 рази дорожча.

- 1) Скільки коштує ігрова миша?
- 2) Скільки гривень треба заплатити за чохол і мишу?
- 3) На скільки гривень миша дорожча за чохол?

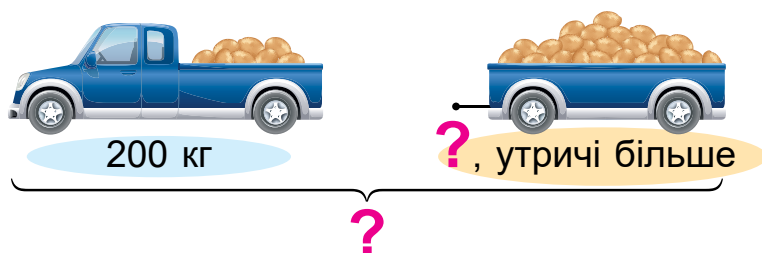
$$\begin{array}{ll}
 5. \quad (7 \cdot 8 - 48) \cdot 9 & 5 \cdot 9 + 32 : 8 \\
 (15 + 5 \cdot 7) : 10 & (28 : 4 + 42) : 7 \\
 7 \cdot 10 - 48 : 6 & (9 \cdot 10 - 83) \cdot 4
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 6. \quad 800 - 300 \cdot 2 \bigcirc 2 \cdot 100 \\
 400 \cdot 2 + 30 \bigcirc 850 \\
 (700 - 500) \cdot 2 \bigcirc 100 \cdot 3 + 80 \\
 (60 + 40) \cdot 8 \bigcirc 200 \cdot 4 + 7
 \end{array}$$

7. На машину навантажили 200 кг картоплі, а на причеп — утричі більше.

- 1) Скільки кілограмів картоплі навантажили на причеп?
- 2) Скільки всього кілограмів картоплі навантажили на машину й причеп разом?
- 3) На скільки більше кілограмів картоплі навантажили на причеп, ніж на машину?

8. Оріся хотіла купити 2 набори ручок по 38 грн, але набір подешевшав до ціни 32 грн.

1) Скільки гривень зекономить дівчинка, купивши 2 набори?

2) Чи зможе Оріся купити 3 таких набори, маючи 100 грн?

БУЛО СТАЛО ЕКОНОМІЯ

по 32 грн ?

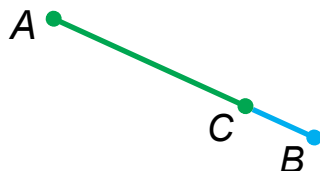
по 38 грн

9. На малюнку довжина відрізка AB дорівнює 4 см, а довжина відрізка AC дорівнює 3 см.

1) Знайди довжину відрізка BC за допомогою обчислень.

2) Перевір свої обчислення, використавши лінійку.

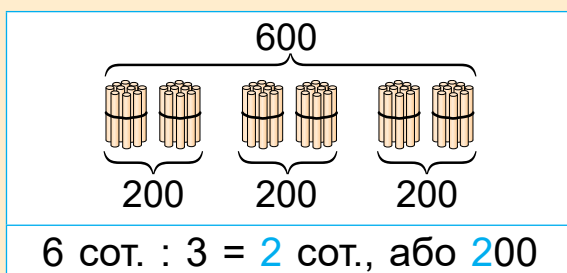

ДІЛЕННЯ НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ. ЗАДАЧІ, ЩО МІСТЯТЬ ЗМЕНШЕННЯ ЧИСЛА В КІЛЬКА РАЗІВ

1. $9 : 1$ $9 : 3$ $9 : 9$ $8 : 4$ $8 : 2$ $8 : 1$

Розглянь вираз та малюнок у рамці. Спробуй пояснити, як ділити круглі сотні.

2. $8 \text{ сот.} : 2$ $9 \text{ сот.} : 3$ $7 \text{ сот.} : 1$ $5 \text{ сот.} : 5$
 $800 : 2$ $900 : 3$ $700 : 1$ $500 : 5$

3. Прочитай назву міста України. Дізнайся, чим воно відоме.

Б $400 : 2 + 40$ ←

Р $160 + 500 - 60$

У $200 : 2 + 60$

И $600 : 2 + 400$

Т $(100 + 700) : 4$

Н $700 : 7 + 300$

А $(240 - 40) : 2$

4. За день магазин продав 600 кг картоплі, а овочева ятка — утричі менше.

1) Скільки кілограмів картоплі продала ятка?

2) Скільки кілограмів картоплі продали магазин і ятка разом?

3) На скільки більше продав магазин, ніж ятка?

5. Периметр трикутника дорівнює 50 см. Довжини двох його сторін дорівнюють 20 см і 12 см.

1) Знайди довжину третьої сторони трикутника.

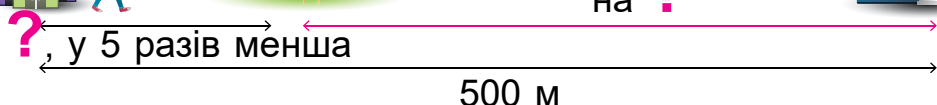
2) На скільки сантиметрів довжина найбільшої сторони трикутника більша за довжину найменшої?

6. $800 : 4 + 50$ $\bigcirc$ $600 : 3 + 5$ $600 \text{ кг} : 2 - 200 \text{ кг}$ $\bigcirc$ 1 ц
 $(440 - 40) : 2$ $\bigcirc$ $(900 - 500) : 4$ $300 \text{ см} : 3 + 20 \text{ см}$ $\bigcirc$ 1 м

7. Від будинку Мишка до школи — 500 м, а спортмайданчик розташований на відстані, у 5 разів меншій.

1) Яка відстань від будинку до спортмайданчика?

2) На скільки метрів майданчик ближчий до будинку, ніж школа?

8. За 2 книжки заплатили 600 грн. Чи вистачить 1000 грн, щоб купити 3 таких книжки?

9. Побудуй коло, радіус якого 3 см. Познач на колі дві точки так, щоб відстань між ними була більша за радіус кола.

ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНІ ВЕЛИЧИНИ: ЦІНА, КІЛЬКІСТЬ, ВАРТІСТЬ. ОДИНИЦІ ВИМІРЮВАННЯ ДОВЖИНИ. СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ ОДИНИЦЯМИ ВИМІРЮВАННЯ ДОВЖИНИ

Розглянь задачу.

Задача. Ліна купила дві книжки, за ціною 100 грн кожна. Яка вартість усієї покупки?

У цій задачі такі величини:

ціна однієї книжки — 100 грн;

кількість придбаних книжок — 2 шт.;

вартість покупки — загальна сума.

Вартість можна знайти так:

$$100 + 100 = 200 \text{ (грн)}$$

або заміною додавання однакових доданків множенням:

$$100 \cdot 2 = 200 \text{ (грн)}.$$

100 грн

100 грн

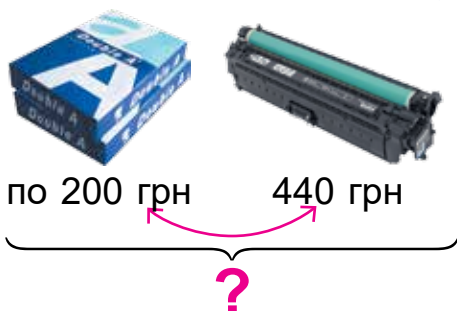
**Вартість товару дорівнює добутку ціни
на кількість товару.**

1. У Олесі є 24 грн. Яку кількість ручок вона зможе купити на ці гроші, якщо ціна ручки 3 грн? 4 грн? 6 грн? Доповни висновок: **«Чим дорожча ручка, тим ... ручок на ті самі гроші можна купити».**

Чи підтверджує цей висновок твій життєвий досвід?

2. Купили дві пачки паперу по 200 грн і картридж для принтера за ціною 440 грн.

1) За що заплатили більше: за папір чи за картридж?

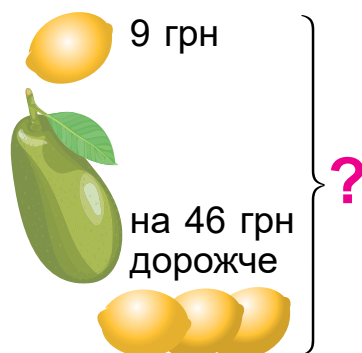
2) Скільки всього заплатили грошей?

3. Скільки сантиметрів у 3 м? 5 м? 7 м?

4. $4\text{ м} \bigcirc 500\text{ см}$ $21\text{ дм} + 9\text{ дм} \bigcirc 3\text{ м}$ $200\text{ см} \cdot 3 \bigcirc 6\text{ м}$
 $2\text{ дм} \bigcirc 20\text{ см}$ $42\text{ мм} - 12\text{ мм} \bigcirc 2\text{ см}$ $800\text{ см} : 4 \bigcirc 1\text{ м}$

5. Побудуй прямокутник зі сторонами 5 см і 3 см. Поділи його на квадратики зі стороною 1 см, використовуй клітинки. Скільки квадратів у тебе вийшло?

6. Ціна лимона 9 грн, а авокадо на 46 грн дорожче за три лимони.

1) Яка ціна авокадо?

2) Скільки гривень треба заплатити за лимон і авокадо разом?

7. Заповни клітинки такими одиницями довжини, щоб отримати правильні рівності.

$300\text{ см} = 3\boxed{}$

$4\boxed{} = 40\text{ дм}$

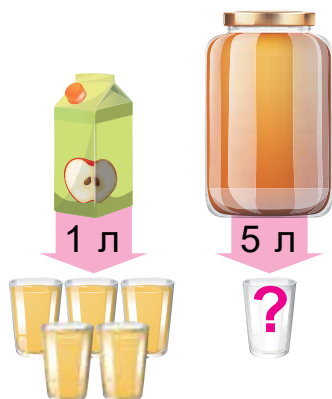
$50\boxed{} = 5\text{ м}$

$20\text{ см} = 2\boxed{}$

$80\boxed{} = 8\text{ см}$

$700\boxed{} = 7\text{ м}$

8. Літровий пакет містить 5 склянок соку. Скільки склянок соку у п'ятилітровій банці?

9. Коли з першої бочки взяли 12 л води, а з другої — 7 л води, то в обох бочках води стало порівну. У якій бочці було більше води спочатку? На скільки літрів?

СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ ОДИНИЦЯМИ ВИМІРЮВАННЯ ДОВЖИНИ, ЇХ ПОРІВНЯННЯ. ВИБІР ДОЦІЛЬНОЇ МІРКИ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ ДОВЖИНИ

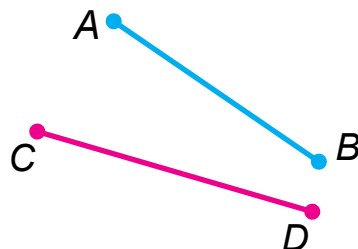
1. Іванко виміряв довжину рейки і сказав, що її довжина 6 дм 3 см, а Оленка, вимірявши ту саму рейку, сказала, що її довжина 63 см. Чи може таке бути?

2. Випиши парами рівні між собою довжини.

6 см 5 мм	6 м 5 дм	6 м 5 см	6 дм 5 см
65 дм	65 см	65 мм	605 см

3. 1) Виміряй та запиши довжини відрізків AB і CD .

2) Накресли відрізок KM , довший за відрізок AB , але коротший од відрізка CD .

4. Доповни задачу доцільними одиницями вимірювання довжини та розв'яжи.

Від мотузки завдовжки 3 80 відрізали 60 . Яка довжина мотузки, що залишилася?

5. Чи може довжина відрізка бути більшою за 2 дм і водночас меншою за 3 дм? Наведи приклади.

6. Знайди значення виразів. А тоді знайди суму $a + b$ і дізнайся рік заснування міста Вишгород (Київська обл.).

$$a = 300 + 200 \cdot 3 + 40$$

$$b = (71 - 23) : 8$$

$$a + b = \boxed{?} \boxed{?} \boxed{?}$$

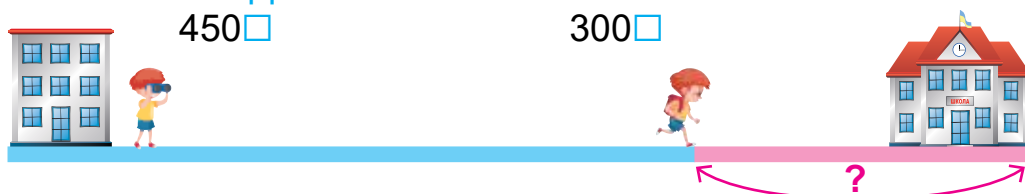
7. Виміряй довжину і ширину будь-якого підручника. Запиши результати вимірювань двома способами.

8. Доповни задачу доцільними одиницями вимірювання довжини та розв'яжи.

Відстань від дому до школи дорівнює $450 \square$. Учень вже пройшов $300 \square$ цієї відстані. Скільки йому залишилося пройти?

ЗАГАЛЬНА ВІДСТАНЬ **УЖЕ ПРОЙШОВ** **ЗАЛИШИЛОСЯ**

9. Футбольний матч почався о 19 год. 3 хв лунав гімн України, а перший тайм тривав 45 хв. О котрій годині завершився перший тайм?

10. У числах кілька цифр замінили $\star$. Порівняй ці числа.

1) $7\star\star$ і $8\star\star$; 2) $\star 1\star$ і $9\star$; 3) $96\star$ і $\star 5\star$.

ОДИНИЦІ ВИМІРЮВАННЯ МАСИ. СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ НИМИ, ЇХ ПОРІВНЯННЯ. ВИБІР ДОЦІЛЬНОЇ МІРКИ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ МАСИ

1. Які одиниці маси ти знаєш? Які співвідношення між ними?

2. Заповни пропуски.

$$1 \text{ ц} = \square \text{ кг}$$

$$400 \text{ кг} = \square \text{ ц}$$

$$700 \text{ кг} = \square \text{ ц}$$

$$8 \text{ ц} = \square \text{ кг}$$

$$900 \text{ кг} = \square \text{ ц}$$

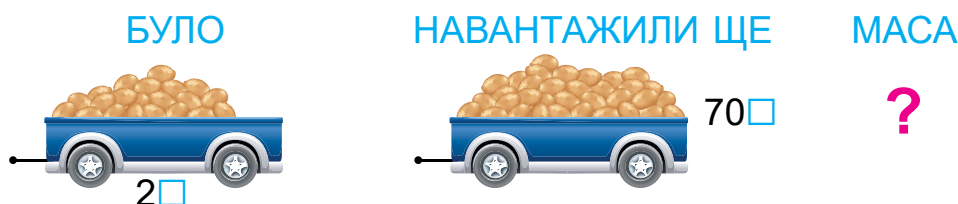
$$7 \text{ ц} = \square \text{ кг}$$

3. $512 \text{ кг} + 30 \text{ кг} \bigcirc 6 \text{ ц}$ $4 \text{ ц} + 2 \text{ ц} \bigcirc 529 \text{ кг} - 8 \text{ кг}$
 $470 \text{ кг} - 50 \text{ кг} \bigcirc 4 \text{ ц}$ $9 \text{ ц} - 3 \text{ ц} \bigcirc 672 \text{ кг} + 3 \text{ кг}$
 $673 \text{ кг} + 200 \text{ кг} \bigcirc 9 \text{ ц}$ $5 \text{ ц} - 2 \text{ ц} \bigcirc 972 \text{ кг} - 600 \text{ кг}$

4. Доповни задачу доцільними одиницями вимірювання маси та розв'яжи її.

На причепі було 2□ картоплі. Навантажили ще 70□. Знайди масу картоплі на причепі після цього.

5. Розглянь розширену задачу на зведення до одиниці та розв'яжи її за планом.

За 3 однакових олівці заплатили 18 грн. Ручка на 2 грн дорожча за олівець. Скільки гривень треба заплатити за 5 таких ручок?

План розв'язування

- 1) Яка ціна олівця?
- 2) Яка ціна ручки?
- 3) Скільки треба заплатити за 5 ручок?

6. 1) Побудуй коло, радіус якого 25 мм.

2) Проведи діаметр кола. Знайди довжину діаметра кола в сантиметрах.

7. Розташуй величини в порядку зростання та дізнайся назву столиці однієї з держав Європи.

Н 532 кг

Д 2 ц

О 1 ц

Н 145 кг

Л 92 кг

О 4 ц

8. Доповни задачу доцільними одиницями вимірювання маси та розв'яжи її.

Фермер зібрав 820 $\square$ буряку. 6 $\square$ він продав. Скільки $\square$ буряку залишилося?

9. Візьми календар на наступний місяць поточного року. Дізнайся:

1) на який день тижня припадає 8 число місяця; 20 число;

2) на яке число припадає перший четвер місяця; остання неділя місяця.

Придумай іще запитання за календарем. Обміняйтеся ними в парах.

10. Запиши всі двоцифрові числа, у яких сума цифр дорівнює 5.

ОДИНИЦЯ ВИМІРЮВАННЯ МІСТКОСТІ — ЛІТР. РІВНЯННЯ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ НА ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ДОДАНКА

1. Як називають міру місткості?

2. 24 л молока розлили порівну у 8 банок. Скільки літрів молока в одній такій банці?

3. Купили 6 п'ятилітрових бутлів води і 9 дволітрових пляшок. Скільки всього літрів води купили? Розв'яжи задачу виразом.

Розглянь задачу та способи її розв'язування.

Задача. Сергій і Марійка разом упіймали 8 карасів. Сергій упіймав 3 карасі. Скільки карасів упіймала Марійка?

1-й спосіб:

$$8 - 3 = 5 \text{ (к.)}$$

Відповідь: 5 карасів.

2-й спосіб:

Позначимо кількість карасів, які впіймала Марійка, буквою **x** (ікс).

Тоді за умовою: $3 + x = 8$.

Маємо рівність, що містить невідоме число — **рівняння**. Легко збагнути, що це число дорівнює 5.

Отже, $x = 5$.

Відповідь: 5 карасів.

Рівність, що містить невідоме число, називають **рівнянням**.

Значення невідомого, за якого рівняння перетворюється на правильну числову рівність, називають **розв'язком рівняння**.

У рівнянні $3 + x = 8$ розв'язком є число 5, оскільки $3 + 5 = 8$.

Розглянь **рівняння на знаходження невідомого доданка**.

$$\begin{array}{c} \bullet \bullet \bullet + x = \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \\ x = \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \end{array}$$

Ти вже знаєш, що розв'язком рівняння $3 + x = 8$ є число 5. Це число можна було отримати так:

$$x = 8 - 3.$$

Щоб знайти невідомий доданок, треба від суми відняти відомий доданок.

$3 + x = 8$
$x = 8 - 3$
$x = 5$
$3 + 5 = 8$

4. Розв'яжи рівняння.

$$x + 12 = 19 \quad 9 + x = 16 \quad x + 17 = 29 \quad 30 + x = 50$$

5. Подай числа у вигляді суми розрядних доданків.

26, 78, 383, 580, 702, 720

6. Пакет соку містить 5 склянок. У групі дитячого садочка 20 дітей. Скільки пакетів соку на день треба цій групі, якщо кожна дитина випиває по склянці соку на сніданок і на вечерю?

ГРУПА СНІДАНОК ВЕЧЕРЯ

20 д.

— ?

7. Розв'яжи рівняння.

$$7 + x = 28 \quad x + 4 = 11 \quad 32 + x = 45 \quad x + 20 = 70$$

8. Розглянь календар на червень цього року. Допоможи родині спланувати відпочинок тривалістю 10 днів підряд так, щоб перший робочий день припав на понеділок. Порівняйте свої планування у класі.

ЧЕРВЕНЬ

2024

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

9. Сергійко знайшов суму всіх парних чисел від 2 до 20, а Оленка — усіх непарних від 1 до 19. Чи можеш ти, не обчислюючи, сказати, на скільки сума Сергійка більша за суму Оленки?

ПАРНІ
від 2 до 20

НЕПАРНІ
від 1 до 19

ПЕРЕТВОРЕННЯ ВЕЛИЧИН, ВИРАЖЕНИХ У ДВОХ ОДИНИЦЯХ НАЙМЕНУВАНЬ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ НА ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ЗМЕНШУВАНОВОГО

1. Які одиниці вимірювання довжини та маси ти знаєш? Пригадай співвідношення між ними.

2. Заповни пропуски.

$$5 \text{ м } 3 \text{ дм} = \square \text{ дм}$$

$$6 \text{ дм } 7 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$29 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$$

$$76 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$5 \text{ м } 3 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$2 \text{ ц } 3 \text{ кг} = \square \text{ кг}$$

$$107 \text{ см} = \square \text{ м } \square \text{ см}$$

$$180 \text{ кг} = \square \text{ ц } \square \text{ кг}$$

3. $7 \text{ м } 2 \text{ дм } 5 \text{ см} \bigcirc 721 \text{ см}$
 $4 \text{ м } 3 \text{ дм } 9 \text{ см} \bigcirc 439 \text{ см}$

$472 \text{ см} \bigcirc 4 \text{ м } 7 \text{ дм}$
 $4 \text{ м } 5 \text{ дм} \bigcirc 4 \text{ м } 5 \text{ см}$

Розглянемо **рівняння на знаходження невідомого зменшуваного**.

$$x - \text{●} \text{●} = \text{●} \text{●} \text{●}$$

$$x = \text{●} \text{●} \text{●} \text{●} \text{●}$$

Щоб знайти невідоме зменшуване, треба до різниці додати від'ємник.

x	$-$	2	$=$	3
x	$=$	3	$+$	2
x	$=$	5		
5	$-$	2	$=$	3

4. Розв'яжи рівняння.

$$x - 10 = 12$$

$$x - 9 = 17$$

$$x + 9 = 17$$

$$x - 20 = 30$$

5. 6 однакових пакетів із цукром важать 18 кг. Пакет гречки на 1 кг легший за пакет із цукром. Скільки важать 7 пакетів гречки?

6. Заповни пропуски.

7 см 5 мм = мм

89 мм = см мм

3 м 12 см = см

9 дм = см

80 см = дм

5 ц 82 кг = кг

7. Розв'яжи рівняння.

$x - 12 = 7$

$x - 5 = 30$

$x - 7 = 8$

$x + 7 = 8$

8. Підприємець закупив гуртом набори кульок для настільного тенісу за ціною 30 грн, а продає вроздріб у своєму магазині за ціною 38 грн. Який буде прибуток підприємця, якщо він продав 7 таких наборів?

9. Розшифруй слова та знайди зайве.

УКБ

НОУКС

ІТОЛ

ЯКУЛ

ПЕРЕТВОРЕННЯ ВЕЛИЧИН, ВИРАЖЕНИХ У ДВОХ ОДИНИЦЯХ НАЙМЕНУВАНЬ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ НА ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ВІД'ЄМНИКА

1. Які одиниці вимірювання часу ти знаєш? Пригадай співвідношення між ними.

2. 1 год 15 хв = хв

62 хв = год хв

1 хв 8 с = с

78 с = хв с

1 доба 3 год = год

29 год = доба год

4 тижні 6 діб = діб

9 діб = тиждень доби

3. Корабель вийшов з порту Одеси 16 липня о 12 год і був у рейсі 50 год. Котрого дня й о котрій годині корабель повернувся в порт?

Розглянь **рівняння на знаходження невідомого від'ємника**.

$$\begin{array}{c} \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet - x = \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \\ x = \bullet \bullet \end{array}$$

Щоб знайти невідомий від'ємник, треба від зменшуваного відняти різницю.

6	-	x	=	4
x	=	6	-	4
x	=	2		
6	-	2	=	4

4. Розв'яжи рівняння.

$$17 - x = 5 \quad 9 - x = 5 \quad x - 9 = 5 \quad 40 - x = 20$$

5. Зібрали 25 жовтих і 30 червоних яблук, а також 42 груші. Чого зібрали більше: яблук чи груш? На скільки?

6. Заповни пропуски.

$$1 \text{ год } 8 \text{ хв} = \square \text{ хв}$$

$$1 \text{ доба } 12 \text{ год} = \square \text{ год}$$

$$60 \text{ хв} = \square \text{ год}$$

$$40 \text{ год} = \square \text{ доба } \square \text{ год}$$

$$1 \text{ хв } 20 \text{ с} = \square \text{ с}$$

$$7 \text{ тижнів } 1 \text{ день} = \square \text{ днів}$$

$$80 \text{ с} = \square \text{ хв } \square \text{ с}$$

$$12 \text{ діб} = \square \text{ тижд. } \square \text{ діб}$$

7. Розв'яжи рівняння.

$$23 - x = 10 \quad 17 - x = 15 \quad 50 - x = 40 \quad x - 50 = 40$$

8. Працюючи влітку, старшокласник Артур заробив за тиждень 800 грн. Половину грошей він віддав у благодійний фонд, а за 300 грн купив геймпад. Скільки грошей залишилося в Артура?

9. Котра зараз година, якщо до кінця доби залишилось удвічі більше часу, ніж пройшло від початку доби?

МИНУЛО

ЗАЛИШИЛОСЯ

удвічі більше

ДОБА

АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ З ІМЕНОВАНИМИ ЧИСЛАМИ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ З ОДНІЄЮ ЗМІННОЮ НА ОСНОВІ ПРАВИЛ ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО КОМПОНЕНТУ АРИФМЕТИЧНОЇ ДІЇ

У 1. $45 - 23$ $45 + 23$ $74 + 13$ $74 - 13$

Старша сестра показала братові третьокласнику два способи додавання та віднімання величин, які виражено у двох одиницях найменувань. Чи зрозумілі тобі ці способи? Який подобається більше?

1-й спосіб

$$\begin{array}{l} 5 \text{ дм } 3 \text{ см} + 4 \text{ дм } 1 \text{ см} = \\ = 9 \text{ дм } 4 \text{ см} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 5 \text{ дм } 3 \text{ см} - 4 \text{ дм } 1 \text{ см} = \\ = 1 \text{ дм } 2 \text{ см} \end{array}$$

2-й спосіб

$$\begin{array}{l} 5 \text{ дм } 3 \text{ см} + 4 \text{ дм } 1 \text{ см} = \\ = 53 \text{ см} + 41 \text{ см} = 94 \text{ см} = \\ = 9 \text{ дм } 4 \text{ см} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 5 \text{ дм } 3 \text{ см} - 4 \text{ дм } 1 \text{ см} = \\ = 53 \text{ см} - 41 \text{ см} = 12 \text{ см} = \\ = 1 \text{ дм } 2 \text{ см} \end{array}$$

2. Обчисли зручним для тебе способом.

$$6 \text{ дм } 5 \text{ см} + 3 \text{ дм } 1 \text{ см}$$

$$4 \text{ см } 9 \text{ мм} - 2 \text{ см } 7 \text{ мм}$$

$$7 \text{ м } 9 \text{ дм} - 2 \text{ м } 4 \text{ дм}$$

$$3 \text{ м } 80 \text{ см} + 5 \text{ м}$$

$$5 \text{ ц } 20 \text{ кг} + 3 \text{ ц}$$

$$7 \text{ ц } 30 \text{ кг} - 2 \text{ ц}$$

3. Обчисли, використовуючи перший спосіб.

$$5 \text{ ц } 12 \text{ кг} + 3 \text{ ц } 10 \text{ кг}$$

$$5 \text{ год } 12 \text{ хв} + 2 \text{ год } 30 \text{ хв}$$

$$9 \text{ ц } 28 \text{ кг} - 2 \text{ ц } 12 \text{ кг}$$

$$7 \text{ год } 18 \text{ хв} - 5 \text{ год } 18 \text{ хв}$$

$$7 \text{ м } 24 \text{ см} - 2 \text{ м } 20 \text{ см}$$

$$4 \text{ хв } 20 \text{ с} - 3 \text{ хв } 10 \text{ с}$$

$$3 \text{ м } 12 \text{ см} + 4 \text{ м } 30 \text{ см}$$

$$5 \text{ хв } 10 \text{ с} + 1 \text{ хв } 23 \text{ с}$$

 4. Розв'яжи рівняння. Знайди значення виразу та дізнайся рік заснування міста Лубни (Полтавська обл.).

$$x - 400 = 500$$

$$y + 10 = 90$$

$$13 - z = 5$$

$$x + y + z = \boxed{?} \boxed{?} \boxed{?}$$

 5. Перемалюй у зошит таблицю та заповни її.

Товар	Ціна, грн	Кількість, шт	Вартість, грн
Лінійка	9	5	
Гумка	6		48
Геймпад		2	600

 6. Обчисли зручним для тебе способом.

$$5 \text{ м } 20 \text{ см} + 3 \text{ м}$$

$$5 \text{ дм } 3 \text{ см} + 4 \text{ дм } 6 \text{ см}$$

$$7 \text{ дм } 4 \text{ см} - 2 \text{ дм } 3 \text{ см}$$

$$7 \text{ см } 2 \text{ мм} - 3 \text{ см } 2 \text{ мм}$$

$$9 \text{ ц } 32 \text{ кг} - 5 \text{ ц}$$

$$6 \text{ см } 3 \text{ мм} + 2 \text{ см } 5 \text{ мм}$$

 7. Розв'яжи рівняння.

$$x + 20 = 30$$

$$x - 15 = 17$$

$$12 + x = 23$$

$$35 - x = 15$$

 8. Мандрівниця Олеся вирушила з України в подорож по Європі 18 липня о 9 год ранку і повернулася додому 27 липня о 15 год дня. Скільки діб і годин мандрувала Олеся?

 9. Запиши два числа, добуток і частка яких дорівнюють 15.

АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ З ІМЕНОВАНИМИ ЧИСЛАМИ. ЧИСЛОВІ НЕРІВНОСТІ

 1. $13 \text{ см} = \square \text{ см } \square \text{ мм}$
 $129 \text{ см} = \square \text{ м } \square \text{ см}$

$15 \text{ дм} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$
 $180 \text{ кг} = \square \text{ ц } \square \text{ кг}$

$$\begin{array}{r} 2. \quad 57 + 28 \\ 21 - 13 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 32 - 18 \\ 45 - 39 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 64 + 37 \\ 14 + 47 \end{array}$$

Розглянь два способи додавання величин, які виражено у двох одиницях. Чи зрозумілі тобі ці способи? Який спосіб подобається більше?

1-й спосіб

$$\begin{array}{l} 3 \text{ дм } 8 \text{ см} + 5 \text{ дм } 4 \text{ см} = \\ = 8 \text{ дм } 12 \text{ см} = 9 \text{ дм } 2 \text{ см} \\ \quad \underbrace{12 \text{ см}}_{1 \text{ дм } 2 \text{ см}} \end{array}$$

2-й спосіб

$$\begin{array}{l} 3 \text{ дм } 8 \text{ см} + 5 \text{ дм } 4 \text{ см} = \\ = 38 \text{ см} + 54 \text{ см} = 92 \text{ см} = \\ = 9 \text{ дм } 2 \text{ см} \end{array}$$

3. Обчисли зручним для тебе способом.

$$6 \text{ дм } 3 \text{ см} + 2 \text{ дм } 9 \text{ см}$$

$$5 \text{ см } 8 \text{ мм} + 9 \text{ мм}$$

$$1 \text{ см } 5 \text{ мм} + 2 \text{ см } 5 \text{ мм}$$

Розглянь два способи віднімання величин, які виражено у двох одиницях. Чи зрозумілі тобі ці способи? Який спосіб подобається більше?

1-й спосіб

$$\begin{array}{l} 7 \text{ дм } 3 \text{ см} - 2 \text{ дм } 8 \text{ см} = \\ \underbrace{7 \text{ дм } 3 \text{ см}}_{6 \text{ дм } 10 \text{ см}} \\ = 6 \text{ дм } 13 \text{ см} - 2 \text{ дм } 8 \text{ см} = \\ = 4 \text{ дм } 5 \text{ см} \end{array}$$

2-й спосіб

$$\begin{array}{l} 7 \text{ дм } 3 \text{ см} - 2 \text{ дм } 8 \text{ см} = \\ = 73 \text{ см} - 28 \text{ см} = 45 \text{ см} = \\ = 4 \text{ дм } 5 \text{ см} \end{array}$$

4. Обчисли зручним для тебе способом.

$$7 \text{ см } 2 \text{ мм} - 5 \text{ см } 4 \text{ мм}$$

$$2 \text{ дм } 3 \text{ мм} - 1 \text{ дм } 4 \text{ мм}$$

$$9 \text{ см } 3 \text{ мм} - 8 \text{ мм}$$

5. Які з нерівностей будуть правильні (істинні), якщо замість пропуску поставити число 20? Випиши їх.

$$\begin{array}{lll} 47 + \square > 58 & \square : 5 > 3 & (\square - 18) \cdot 3 < 7 \\ 29 + \square < 48 & \square : 2 < 11 & (38 - \square) : 3 < 7 \end{array}$$

 6. $300 \cdot 2 + 50$ $700 : 7 - 20$ $(420 - 20) \cdot 2$
 $860 - 500 : 5$ $420 + 600 : 2$ $(970 - 70) : 3$

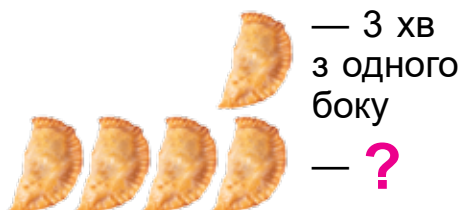
 7. Обчисли зручним для тебе способом.

$$\begin{array}{ll} 7 \text{ дм } 3 \text{ см} + 1 \text{ дм } 8 \text{ см} & 2 \text{ см } 3 \text{ мм} + 8 \text{ мм} \\ 3 \text{ см } 8 \text{ мм} + 2 \text{ см } 2 \text{ мм} & 5 \text{ дм } 2 \text{ см} - 3 \text{ дм } 1 \text{ см} \\ 7 \text{ см } 5 \text{ мм} - 9 \text{ мм} & 5 \text{ дм } 4 \text{ см} - 4 \text{ дм } 7 \text{ см} \end{array}$$

 8. Яке число: 30 або 50 треба поставити замість пропуску, щоб отримати правильну (істинну) нерівність? Виконай записи.

$$\square + 12 > 60 \quad \square : 10 + 7 < 11 \quad \square - 12 < 36.$$

 9. Чебурек з одного боку смажиться 3 хв. Скільки часу треба, щоб посмажити 4 чебуреки з обох боків кожний?

 10. У Марка було на 6 зошитів більше, ніж у Асі. Марко віддав Асі 4 зошити. У кого з друзів тепер зошитів більше? На скільки?

НЕРІВНОСТІ ЗІ ЗМІННОЮ. РОЗВ'ЯЗКИ НЕРІВНОСТІ ЗІ ЗМІННОЮ. АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ З ІМЕНОВАНИМИ ЧИСЛАМИ

Ми вже неодноразово розглядали числові нерівності.

Нерівності, які містять один із знаків $>$ або $<$, числа, знаки арифметичних дій та дужки називають **числовими нерівностями.**

$20 < 37$; $4 + 17 > 18$; $9 \cdot 5 + 7 < 70$ — приклади **правильних (істинних) числових нерівностей**.

Нерівність, що містить невідоме число, позначене буквою, називають **нерівністю зі змінною**.

Наприклад: $x < 5$; $a + 2 > 7$; $b \cdot 9 - 3 < 36$.

1. Випиши спочатку правильні (істинні) числові нерівності, а потім — нерівності зі змінною.

$7 > 6$	$b + 2 > 17$	$9 - 2 < 10$	$4 + 7 > 11$
$9 < 8$	$3 + 7 > 8$	$a - 5 > 19$	$7 - 3 < 25$

Розглянемо нерівність $x + 2 < 6$.

Якщо замість x у вираз $x + 2$ підставляти різні числа, то значення виразу $x + 2$ буде **змінюватися**. Цим, зокрема, можна пояснити й назву нерівностей із змінними.

Якщо $x = 3$, то $3 + 2 < 6$ — правильна числова нерівність. Число 3 називають **розв'язком нерівності зі змінною**.

Значення невідомого, за якого нерівність зі змінною перетворюється на правильну числову нерівність, називають розв'язком нерівності.

2. Які із чисел $x = 13$; $x = 7$; $x = 5$; $x = 20$ є розв'язками нерівності $x < 9$?

3. Добери три числа y , які є розв'язками нерівності $y > 5$.

4. Виконай дії з іменованими числами.

$6 \text{ дм } 3 \text{ см} + 2 \text{ дм } 9 \text{ см}$

$8 \text{ ц } 30 \text{ кг} - 1 \text{ ц}$

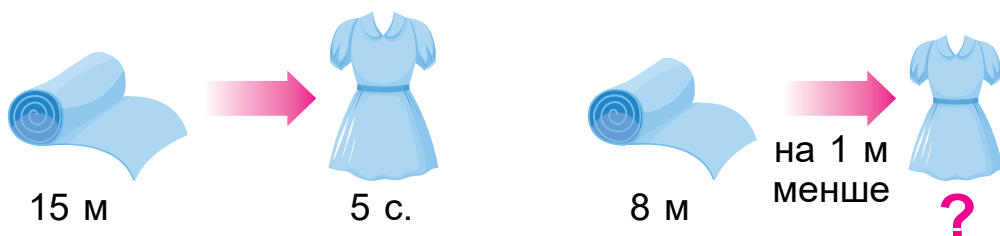
$8 \text{ см } 5 \text{ мм} - 3 \text{ см } 6 \text{ мм}$

$2 \text{ м } 20 \text{ см} + 5 \text{ м}$

$5 \text{ год} \cdot 3 + 2 \text{ год } 3 \text{ хв}$

$20 \text{ хв} : 5 + 2 \text{ хв } 8 \text{ с}$

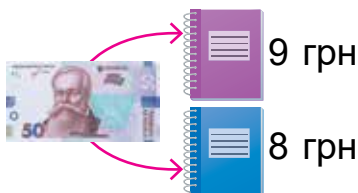
- 5.** На пошиття 5 жіночих суконь витратили 15 м тканини. На одну дівочу сукню треба на 1 м тканини менше, ніж на жіночу сукню. Скільки дівочих суконь можна пошити з 8 м тканини?

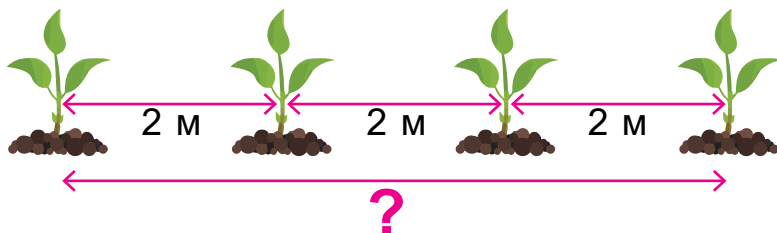
- 6.** Які з чисел $a = 7$; $a = 9$; $a = 5$; $a = 10$ є розв'язками нерівності $a > 8$?

- 7.** Добери чотири числа x , які є розв'язками нерівності $x < 17$.

- 8.** У Оленки є 50 грн. Зошит у клітинку коштує 9 грн, а в лінійку — 8 грн. Наведи кілька варіантів покупки Оленкою зошитів та здачі в кожному випадку.

- 9.** На прямолінійній ділянці алеї посадили 4 липи так, що відстань між будь-якими сусідніми липами дорівнює 2 м. Яка відстань між крайніми липами?

ЗНАХОДЖЕННЯ ОКРЕМИХ РОЗВ'ЯЗКІВ НЕРІВНОСТІ ЗІ ЗМІННОЮ. ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНІ ВЕЛИЧИНИ: ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ, ЧАС, ЗАГАЛЬНИЙ ВИРОБІТОК

1. Які числа 3, 7, 8, 5, 10 є розв'язками нерівності $x > 6$?

2. Добери по два розв'язки кожної нерівності.

$$a + 3 < 15 \quad x \cdot 3 > 9 \quad b - 4 > 5 \quad y : 2 < 9$$

Розглянь задачу.

Задача. Ганна набирає на комп'ютері щогодини по 3 сторінки тексту. Скільки сторінок вона набрала за 2 год?

У цій задачі такі величини:

продуктивність праці (кількість продукції, виробленої за одиницю часу) — 3 с. за 1 год; **час** — 2 год. Треба знайти, скільки сторінок дівчина набрала за 2 год, тобто **загальний виробіток**.

Його можна знайти так: $3 + 3 = 6$ (с.). Або заміною додавання однакових доданків множенням:

$$3 \cdot 2 = 6 \text{ (с.)}$$

Отже: **Загальний виробіток дорівнює добутку продуктивності праці на час.**

3. Лінія з виробництва морозива виробляє 4 порції щохвилини. Скільки порцій морозива буде вироблено за 5 хв? за 7 хв? за 10 хв?

4. Майстерня електротехніки перших 3 дні ремонтувала по 10 планшетів щодня, а потім протягом наступних 2 днів — по 4 ноутбуки щодня. Скільки всього девайсів було відремонтовано протягом цих п'яти днів?

77* 5. Обчисли.

$$250 - 200$$

$$720 + 100$$

$$670 + 6$$

$$450 - 300$$

$$480 + 10$$

$$327 - 5$$

$$380 - 20$$

$$345 + 3$$

6. Добери по два розв'язки кожної нерівності.

$$x + 2 > 12 \quad a \cdot 5 < 30 \quad c - 7 < 10 \quad m : 3 > 4$$

7. Принтер за 1 хв друкує 8 сторінок. Скільки сторінок надрукує принтер за 2 хв? за 5 хв? за 9 хв?

8. Іринка захотіла купити мишу для ноутбука за 435 грн, але дізналася, що в іншому магазині така миша коштує 400 грн. Скільки грошей зекономить Іринка, придбавши мишу в іншому магазині? Пофантазуй, як можна використати зекономлені гроші.

9. Кожну із чотирьох точок з'єднали відрізками з трьома іншими точками. Скільки всього отримали відрізків?

МІСЯЦЬ. РІК. ЗАДАЧІ, ЩО МІСТЯТЬ ЗБІЛЬШЕННЯ АБО ЗМЕНШЕННЯ НА КІЛЬКА ОДИНИЦЬ, СФОРМУЛЬОВАНІ В НЕПРЯМІЙ ФОРМІ

Крім секунд, хвилин, годин і доби, у яких ми вимірюємо час, є також більші одиниці. Їх прийнято називати **проміжками часу**.

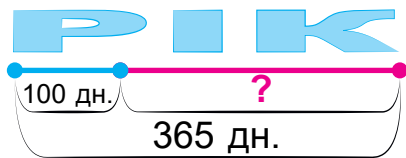
Одна з них — **рік**, який складається з **місяців**.

1. Розглянь календар на поточний рік. **31...30...29...28**
Зазнач місяці, які мають 31 день, і місяці, які мають 30 днів.

Особливим є місяць лютий. Він може мати 28 або 29 днів. Коли лютий містить 29 днів, то тривалість року становить 366 днів. Такий рік називають **високосним**. Якщо лютий містить 28 днів, то тривалість року становить 365 днів. Такий рік називають **невисокосним**. Є чітке чергування років: після трьох невисокосних років четвертий є високосним.

2. Від початку невисокосного року минуло 100 днів. Скільки днів залишилося до кінця року?

Марта і Марко розглядали задачу.

Задача. У пеналі в учня є 9 олівців, що на 5 більше, ніж ручок. Скільки ручок у пеналі?

Діти міркували так: «Оскільки олівців на 5 більше, ніж ручок, то ручок — на 5 менше, ніж олівців. Олівців у пеналі — 9, а ручок на 5 менше. Тому кількість ручок у пеналі можна знайти так: $9 - 5 = 4$. **Відповідь:** 4 ручки».

Чи зрозумілі тобі міркування дітей?

3. На ялинці 8 синіх кульок, що на 3 менше, ніж червоних. Скільки червоних кульок на ялинці?

8 к., на 3 менше

4. Склади задачу на пряме збільшення, яка розв'язується тим самим виразом, що й попередня.

5. 1) Побудуй коло, радіус якого дорівнює 3 см.
2) Накресли відрізок так, щоб він мав із колом одну спільну точку.

6. До кінця високосного року залишилося 200 днів. Скільки днів пройшло від початку року?

7. Порівняй задачі з різними умовами, але однаковими запитаннями. Розв'яжи задачі.

1) У класі 12 хлопців, що на 3 **більше**, ніж дівчат.

2) У класі 12 хлопців, що на 3 **менше**, ніж дівчат.

Скільки дівчат у класі?

8. Квітникар купив 2 пакетики насіння віоли Фенікс по 9 грн кожний. Скільки пакетиків насіння віоли Лорд за ціною 3 грн він міг купити на ті самі гроші?

9. У понеділок і четвер Олеся допомагає у волонтерській організації. Дівчина планує двічі на тиждень додатково вивчати англійську. Склади для Олесі всі можливі розклади, якщо крім двох зазначених днів, вихідним для неї є неділя.

9 грн

3 грн

понеділок	вівторок	середа	четвер	п'ятниця	субота	неділя
волонтерство			волонтерство			вихідний

СКЛАДЕНІ ЗАДАЧІ, ЩО МІСТЯТЬ ЗБІЛЬШЕННЯ АБО ЗМЕНШЕННЯ НА КІЛЬКА ОДИНИЦЬ, СФОРМУЛЬОВАНІ В НЕПРЯМІЙ ФОРМІ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ

1. Зошит коштує 9 грн, що на 2 грн дорожче за лінійку. Скільки гривень коштує лінійка?

2. Олі 8 років, вона на 3 роки молодша від Петрика. Скільки років Петрику?

3. В їдальню завезли 12 банок томатного соку, що на 3 банки більше, ніж яблучного. Скільки всього банок томатного і яблучного соку завезли в їдальню?

4. Доповни задачу одноцифровим числом. Обмінюйся задачами з однокласником/однокласницею. Розв'яжи отриману задачу.

У секції плавання 19 хлопців, що на менше, ніж дівчат. Скільки всього дітей у секції плавання?

5. Розв'яжи рівняння. Знайди значення виразу — число перемог у битвах, які здобув кошовий отаман Іван Сірко. Дізнайся більше про цю видатну особистість.

$$x + 19 = 46 \quad 42 - y = 35$$

$$p - 17 = 28$$

$$x - y + p = \boxed{?} \boxed{?}$$

6. Добери по два розв'язки кожної з нерівностей.

$$x + 3 > 7$$

$$a - 7 < 15$$

$$b \cdot 2 < 14$$

7. Філіжанка кави коштує 35 грн, що на 7 грн дешевше за тістечко. Скільки треба заплатити за філіжанку кави й тістечко?

8. Розв'яжи рівняння.

$$57 - m = 49 \quad x + 13 = 21 \quad y - 37 = 43 \quad 47 + c = 83$$

9. Із 2 кг борошна господиня спекла 16 пиріжків. Скільки таких пиріжків можна спекти з 1 кг борошна? з 3 кг борошна?

10. Сума чисел, що позначає номери трьох сусідніх будинків на одній стороні вулиці, дорівнює 18. Знайди номери цих будинків.

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ЗА ДОПОМОГОЮ РІВНЯНЬ. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

Задача. На тарілці лежало кілька слив. Коли на тарілку поклали ще 8 слив, на ній стало 14 слив. Скільки слив було на тарілці спочатку?

Марта і Марко розв'язали цю задачу за допомогою рівняння. Діти міркували так: «Позначимо кількість слив, що лежали на тарілці спочатку, буквою x . Коли поклали ще 8 слив, на тарілці стало 14 слив. Тому: $x + 8 = 14$. Отримали рівняння.

Розв'яжемо його за правилом знаходження невідомого доданка: щоб знайти невідомий доданок, треба від суми відняти відомий доданок. Отже:

$$x = 14 - 8$$

$$x = 6$$

Відповідь: 6 слив».

Чи зрозуміло тобі, як розв'язано задачу?

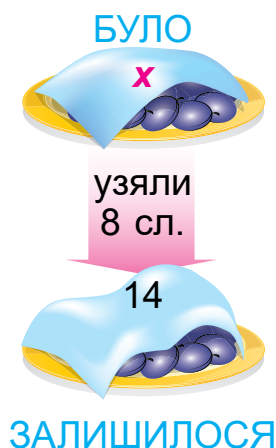

Розглянь спосіб оформлення запису задачі: короткої умови, розв'язання і відповіді.

Було – x сл.	Розв'язання:
Поклали – 8 сл.	$x + 8 = 14$
Стало – 14 сл.	$x = 14 - 8$
Відповідь: 6 слив	$x = 6$
	$6 + 8 = 14$

1. Розв'яжи задачу за допомогою рівняння. Порівняй з попередньою. На тарілці лежало кілька слив. Коли взяли 8 слив, на тарілці залишилося 14 слив. Скільки слив було на тарілці спочатку?

2. Розв'яжи задачу арифметичним способом та за допомогою рівняння. У кав'ярню завезли 19 тістечок. Коли кілька тістечок продали, їх залишилося 14. Скільки тістечок продали?

3. Обчисли значення кожного виразу. Додай ці значення та дізнайся рік заснування міста Ужгород (Закарпатська обл.).

$$200 + 300 \cdot 2 + 90$$

$$(51 - 9 \cdot 3) : 8$$

4. Одна сторона трикутника дорівнює 3 см, а інша — 40 мм. Периметр трикутника дорівнює 13 см.

1) Подай довжину другої сторони у сантиметрах.

2) Знайди довжину третьої сторони трикутника.

5. Розв'яжи задачу за допомогою рівняння.

Пекарня до обіду спекла 15 кексів і ще декілька — після обіду. Усього за день спекли 28 кексів. Скільки кексів спекли після обіду?

ДО
ОБІДУ

15 к.

ПІСЛЯ
ОБІДУ

?

28 к.

6. Український художник Ігор Степанов створив мініатюрну Конституцію України.

Її розміри 2 см на 3 см. Обчисли та дізнайся, скільки сторінок налічує ця мініатюра.

$$540 - 4 \cdot 100 + 20$$

7. Орест за 1 хв миє 3 тарілки.

1) Скільки тарілок Орест помие за 5 хв?

2) Скільки часу потрібно хлопчикові, щоб помити 18 тарілок?

8. Пудель на 2 кг важчий за таксу і на 11 кг легший за вівчарку. На скільки кілограмів вівчарка важча за таксу?

на 2 кг важчий

на 11 кг легший

На.. ?

Перевір свої досягнення

1. $29 \bigcirc 290$ $412 \bigcirc 421$ $530 \bigcirc 532$
 $131 \bigcirc 31$ $732 \bigcirc 729$ $425 \bigcirc 423$

2. $500 - 200 + 30$ $800 - (100 + 200)$ $200 + 300 \cdot 2$
 $725 + 40 - 3$ $680 - 40 + 5$ $800 : 4 - 100$

3. Виконай дії з іменованими числами.

$7 \text{ дм } 5 \text{ см} + 4 \text{ дм } 3 \text{ см}$ $3 \text{ см } 8 \text{ мм} + 2 \text{ см } 4 \text{ мм}$

$5 \text{ см } 9 \text{ мм} - 3 \text{ см } 2 \text{ мм}$ $5 \text{ дм } 3 \text{ см} - 1 \text{ дм } 5 \text{ мм}$

$4 \text{ м } 12 \text{ см} + 3 \text{ м}$

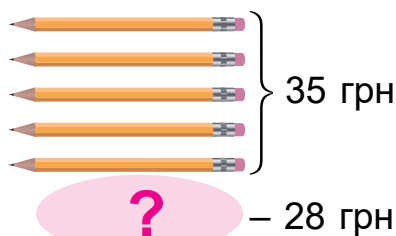
$8 \text{ ц } 23 \text{ кг} - 2 \text{ ц}$

4. Розв'яжи рівняння.

$x - 18 = 23$ $32 + x = 47$

5. За 5 олівців заплатили 35 грн.

Скільки таких олівців можна купити на 28 грн?

Навчальний проєкт «Купуємо подарунки до Різдвяних та Новорічних свят»

1. Дізнайся у своїх рідних, друзів, які подарунки вони хотіли б до свят.

2. Дізнайся в магазинах неподалік ціни на такі подарунки.

3. Порівняй ціни в кількох магазинах. Зроби висновки, де купувати вигідніше.

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ В МЕЖАХ 1000

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯМ КРУГЛИХ СОТЕНЬ І КРУГЛИХ ДЕСЯТКІВ

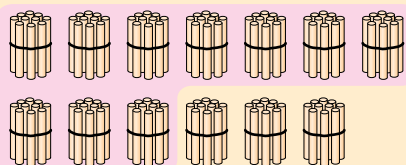
1. $400 + 300$ $200 + 800 + 100$ $400 + 200 - 300$
 $700 - 200$ $800 - 200 - 500$ $700 - 600 + 200$

2. Полічи десятками:

- 1) від 50 до 90; 2) від 80 до 40;
3) від 80 до 120; 4) від 130 до 90.

Розглянь малюнок і поясни, як виконано **додавання**.
Чи зрозумілий тобі хід обчислень?

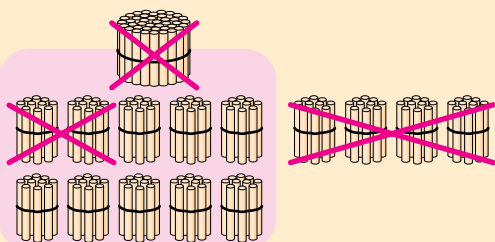

$$70 + 60 = 130$$

$$7 \text{ дес.} + 6 \text{ дес.} = 13 \text{ дес.,} \\ \text{або } 130$$

3. $80 + 50$ $580 + 70$ $210 + 30 + 80$
 $70 + 30$ $790 + 10$ $450 + 60 + 20$

Розглянь малюнок і поясни, як виконано **віднімання**.
Чи зрозумілий тобі хід обчислення?

$$140 - 60 = 80$$

$$14 \text{ дес.} - 6 \text{ дес.} = 8 \text{ дес.,} \\ \text{або } 80$$

4. $120 - 80$ $230 - 30$ $480 - 60 - 70$
 $140 - 50$ $350 - 80$ $530 - 60 - 20$

5. Розв'яжи рівняння.

$$x - 80 = 130 \quad 570 - x = 70 \quad 140 - x = 90 \quad x + 400 = 500$$

6. Доповни задачу одноцифровим числом. Обміняйтесь задачами в парах. Розв'яжіть отриману задачу. Купили банок томатного соку по 5 л та 8 пакетів яблучного — по 2 л. Скільки всього літрів соку купили?

7. Обчисли «кругові» вирази (починай з літери **К**) та прочитай прізвище українського вченого в галузі ракетобудування та космонавтики. Дізнайся про нього більше.

К $400 + 200$

Л $500 + 400$

О $700 - 200$

Р $300 + 400$

О $200 + 600$

Ь $900 - 700$

О $600 - 300$

В $800 - 400$

8. $140 - 80 \bigcirc 70$
 $90 + 30 \bigcirc 110$

$170 + 40 \bigcirc 220 - 20$
 $430 - 90 \bigcirc 280 + 60$

9. Іринка мала 600 грн. Третину цих грошей вона витратила на придбання захисного скла для планшета, а половину поклала до скарбнички. Скільки грошей після цього залишилося в Іринки?

МАЛА

600 грн

ВИТРАТИЛА

Третину

ПОКЛАЛА

Половину

ЗАЛИШИЛОСЯ

?

10. Олесь намалював трикутники й чотирикутники, кожний на окремому листку. На запитання, скільки всього фігур, зазначив, що довелося намалювати 10 відрізків. Скільки окремо трикутників і чотирикутників він намалював?

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ КРУГЛИХ СОТЕНЬ І КРУГЛИХ ДЕСЯТКІВ. ЗЧИТУВАННЯ ДАНИХ З ТАБЛИЦЬ, СХЕМ, ДІАГРАМ

У 1. $700 + 300 - 200$ $900 - 500 + 300$ $40 + 40 + 40$
 $30 + 70 + 400$ $270 - 70 + 400$ $180 - 60 - 60$

2. Обчисли та прочитай назву небесного тіла, що дає енергію всім організмам на Землі.

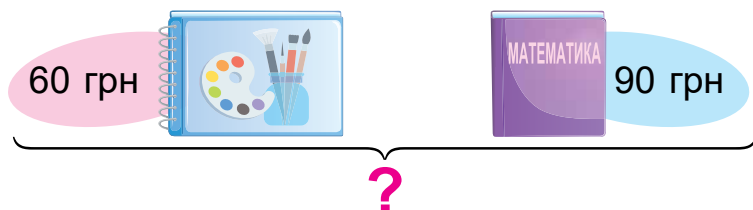
Н $200 + 700$ **Е** $700 - 300$

С $400 + 100$ **Ц** $800 - 100$ **О** $500 - 200$

500	300	900	700	400
?	?	?	?	?

3. Альбом коштує 60 грн, а книжка — 90 грн.

1) Скільки треба заплатити за альбом і книжку разом?

2) Що дорожче: два альбоми чи книжка? На скільки?

≥ 4. $80 \text{ кг} + 60 \text{ кг}$ $\bigcirc$ 1 ц 30 кг $420 \text{ см} + 80 \text{ см}$ $\bigcirc$ 5 м
 $320 \text{ кг} - 80 \text{ кг}$ $\bigcirc$ 2 ц 40 кг $170 \text{ см} - 90 \text{ см}$ $\bigcirc$ 7 дм

5. У таблиці зазначено, скільки часу витрачала Інга на дорогу від дому до школи й назад протягом тижня.

Дорога	Дні				
	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
До школи	12 хв	11 хв	13 хв	14 хв	15 хв
Зі школи	15 хв	16 хв	13 хв	10 хв	11 хв

1) Скільки часу витратила Інга на дорогу до школи у вівторок? 2) Якого дня дорога займала однаково часу?

3) Коли дорога до школи зайняла менше часу, ніж назад?

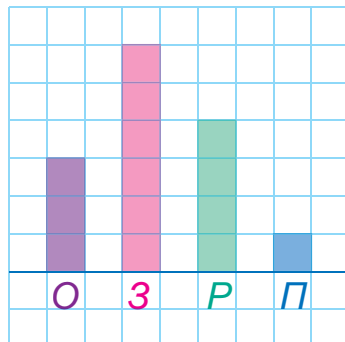
6. Знайди по три розв'язки кожної з нерівностей.
 $x + 20 > 30$ $40 - a < 20$ $b \cdot 7 > 15$

7. $220 - 80$ $100 + 80 + 70$ $150 - 20 - 30$
 $80 + 70$ $140 + 30 - 90$ $250 - 60 + 30$

8. На діаграмі видно, яку кількість олівців, зошитів, ручок та пеналів придбали діти в крамниці (1 клітинка = 1 шт.).

За діаграмою дай відповіді на запитання:

- 1) Скільки олівців придбали? Скільки ручок? Скільки пеналів?
- 2) Чого більше придбали: зошитів чи ручок? На скільки?
- 3) У скільки разів більше придбали зошитів, ніж олівців?

9. Пачка печива коштує 38 грн. Яку решту отримає Богданко з 80 грн, купивши дві пачки печива?

10. Побудуй прямокутник. Поділи його одним відрізком на трикутник і п'ятикутник.

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ВИДУ $420 + 300$, $420 + 30$, $360 - 200$, $360 - 20$. ЗАДАЧА, ЩО МІСТИТЬ СУМИ ДВОХ І ТРЬОХ ДОДАНКІВ

1. $760 + 100$ $760 + 30$ $450 - 20$ $450 - 300$
 $760 - 100$ $760 - 30$ $450 + 20$ $450 + 300$

2. Розв'яжи рівняння.

$x - 200 = 320$ $470 - x = 60$ $300 + x = 580$

3. Обчисли, розташуй відповіді в порядку зростання та прочитай прізвище української народної художниці, майстрині декоративного живопису. Дізнайся про неї більше.

О $290 - (380 - 300)$ **Р** $100 + 220 + 30$

І $360 - 200 + 20$ **Б** $70 + 200 : 2$

У $350 - (70 + 30)$ **Л** $600 - 100 \cdot 4$

К $480 - 50 - 200$

? **?** **?** **?** **?** **?** **?**

4. Левко, Любомир і Мар'янка разом зіпили 83 вареники. Любомир і Мар'янка зіпили разом 56 вареників.

ЛЕВКО ЛЮБОМИР МАР'ЯНКА

? 56 в.
83 в.

- 1) Скільки вареників зіпвав Левко?
- 2) Чи можна дізнатися, скільки вареників зіпвав Любомир? Зіпила Мар'янка? Поясни чому.

5. Доповни речення доцільними мірами для вимірювання довжини або маси.

Довжина столу — 2 ☐.

Маса верблюда — 7 ☐.

Довжина кроку Оленки — 50 ☐.

Відро з водою важить 12 ☐.

6. $240 + 100 \cdot 3$ ☐ 520

$380 - 600 : 3$ ☐ 200

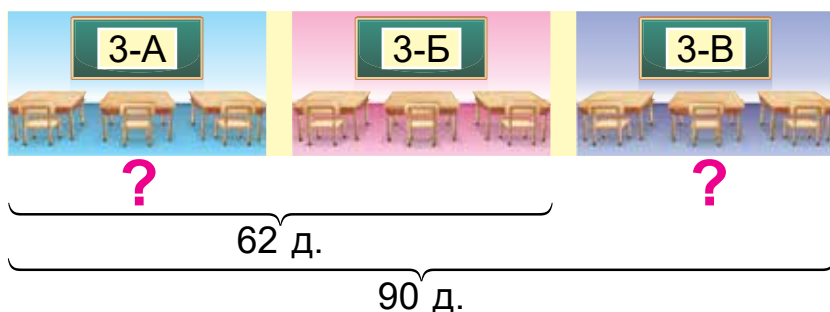
$680 - 30$ ☐ $620 + 30$

$720 + 40$ ☐ $870 - 100$

7. У трьох третіх класах разом навчається 90 дітей. У 3-А і 3-Б разом навчається 62 дитини.

- 1) Скільки дітей навчається у 3-В?
- 2) Чи можна дізнатися, скільки дітей навчається у 3-А?

8. Меланія 45 хв допомагала дорослим на городі, а потім 26 хв підмітала подвір'я. Скільки всього часу Меланія витратила на домашні справи? Запиши відповідь у годинах і хвилинах.

9. Знайди закономірність, за якою записано числа в ряді, та допиши ще два числа.

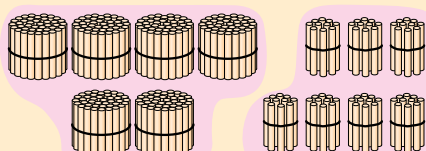
700, 400, 600, 300, 500, ..., ...

ДОДАВАННЯ ВИДУ $430 + 240$. ЗАДАЧІ НА СПІЛЬНУ РОБОТУ

1. $700 + 200$ $420 - 100$ $480 - 50$ $780 + 3$
 $500 - 300$ $230 + 100$ $320 + 40$ $475 - 2$

Розглянь малюнок. Поясни, як виконано додавання.

$$430 + 240 = 670$$

4 сот. + 2 сот. = 6 сот., або 600

3 дес. + 4 дес. = 7 дес., або 70

Разом: 600 + 70 = 670.

**Сотні додають до сотень.
Десятки додають до десятків.**

2. $230 + 320 \bigcirc 580$
 $110 + 450 \bigcirc 550$

$320 + 150 \bigcirc 240 + 230$
 $510 + 140 \bigcirc 220 + 450$

3. Обчисли. Підстав букви та дізнайся ім'я співачки, яка першою здобула Україні перемогу на конкурсі Євробачення.

Н $330 + 350$

У $520 - 200 + 340$

Л $420 + 160$

А $700 - 600 + 460$

С $120 + 200 + 250$

Р $200 + 350 + 120$

670	660	570	580	560	680	560
?	?	?	?	?	?	?

4. Розглянь задачу та короткий запис до неї у вигляді таблиці. Розв'яжи задачу.

Перший цех працював 4 год, випікаючи щогодини по 7 тортів, а другий — 5 год, випікаючи щогодини по 6 тортів. Скільки тортів спекли за цей час обидва цехи?

Цех	Продуктивність праці	Час роботи	Загальний виробіток	Разом
I	7 т.	4 год	?	} ?
II	6 т.	5 год	?	

5. Доповни речення доцільними мірами для вимірювання часу та проміжків часу. У яких реченнях можливі кілька варіантів відповіді?

Рік має 12 .

Олесь пробіг 100 м за 16 .

Марина старша за Ігоря на 3 .

Орія розв'язувала задачу 17 .

год

міс.

хв

р.

с

6. $520 \text{ кг} + 370 \text{ кг}$ $420 + 200 + 250$ $510 + 30 + 120$
 $120 \text{ м} + 250 \text{ м}$ $730 - 400 + 120$ $290 - 80 + 130$

7. Один оператор комп'ютерного набору працював 6 год, набираючи щогодини по 4 сторінки, а інший — 7 год, набираючи щогодини по 3 сторінки.

?, 6 год по 4 с.

?, 7 год по 3 с.

?

- 1) Скільки сторінок за час роботи набрав 1-й оператор?
- 2) Скільки сторінок за час роботи набрав 2-й оператор?
- 3) Скільки сторінок за час роботи набрали вони разом?

8. Мишка коштує 460 грн, а килимок для неї 30 грн. Але якщо купувати мишку разом з килимком, то пропонується знижка 20 грн. Скільки треба заплатити за мишку й килимок?

9. Троє людей підійшло до човна на березі річки. Як їм переправитися на інший берег, якщо човен уміщує двох людей?

ЗМІСТ

Узагальнення та систематизація знань за 1–2 класи	4
Усна і письмова нумерація чисел першої сотні. Випадки додавання і віднімання, пов'язані з нумерацією чисел. Відрізок	4
Назви чисел при додаванні та відніманні. Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток. Периметр трикутника	5
Додавання і віднімання з переходом через десяток у межах 20. Складання і розв'язування задач	7
Додавання виду $24 + 6$. Віднімання виду $30 - 6$. Зв'язок дій додавання і віднімання	8
Додавання виду $27 + 5$. Віднімання виду $32 - 5$. Задачі на різницеве порівняння	10
Буквені та числові вирази. Обчислення буквеного виразу із заданим значенням букви. Периметр многокутника	12
Додавання і віднімання двоцифрових чисел різними способами. Задачі на знаходження третього доданка	13
Додавання і віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток. Гроші. Розв'язування задач двома способами	15
Дія множення. Назви чисел при множенні. Таблиця множення чисел 2 і 3	17
Переставний закон додавання. Переставний закон множення. Розв'язування складеної задачі на дві дії	18

Множення чисел 0 і 1. Множення на 0 і 1.	
Складання і розв'язування задач	20
Дія ділення. Назви чисел при діленні. Зв'язок дій множення й ділення. Задачі на множення й ділення	21
Таблиці ділення на 2 і 3. Знаходження значень числових виразів. Розв'язування задач	23
Ділення на 1. Ділення рівних чисел. Розв'язування задач	25
Ділення числа 0. Неможливість ділення на 0. Порядок дій у виразах з дужками	26
Година, доба, тиждень. Визначення часу за годинником. Задачі на кратне порівняння чисел	28
Дії з іменованими числами. Задачі на різницеве і кратне порівняння величин	29
<i>Перевір свої досягнення</i>	31
Табличне множення і ділення	32
<i>Навчальний проєкт «Історія виникнення чисел»</i>	32
Таблиці множення числа 2 та на число 2. Таблиці ділення на 2. Парні та непарні числа. Половина	32
Таблиці множення числа 3 та на число 3. Таблиця ділення на 3. Третина	34
Таблиці множення та ділення із числом 4	36
Таблиці множення та ділення із числом 4. Використання таблиць для розв'язування задач і знаходження значень виразів	37
Обернена задача	38
Таблиці множення та ділення із числом 5	41
Таблиці множення та ділення із числом 5. Використання таблиць для розв'язування задач і знаходження значень виразів	42

Обернена задача. Складання і розв'язування обернених задач до даної	43
Таблиці множення і ділення. Вибір числових даних, необхідних і достатніх для відповіді на запитання задачі	45
Таблиця множення і ділення із числом 6	47
Таблиці множення та ділення із числом 6. Використання таблиць для розв'язування задач і знаходження значень виразів	48
Перевірка правильності розв'язку задачі за допомогою оберненої задачі	49
Міри часу. Тиждень. Доба, година, хвилина, секунда. Визначення часу за годинником	51
Вимірювання і порівняння одиниць часу. Задачі та дослідження на визначення тривалості події, часу її початку й закінчення	53
Використання таблиць множення для розв'язування задач і знаходження значень виразів	54
<i>Перевір свої досягнення</i>	56
Коло. Круг	57
Таблиці множення і ділення із числом 7	59
Таблиці множення і ділення із числом 7. Використання таблиць для розв'язування задач і знаходження значень виразів	61
Таблиці множення і ділення. Розв'язування задач на різницеve і кратне порівняння	62
Таблиці множення і ділення. Розв'язування задач на різницеve і кратне порівняння	64
Таблиці множення та ділення із числом 8	66
Таблиці множення та ділення із числом 8. Використання таблиць для розв'язування задач і знаходження значень виразів	67

Обернена задача. Побудова та вимірювання відрізків	69
Обернена задача. Периметр многокутника	71
Таблиці множення та ділення із числом 9	72
Таблиці множення та ділення із числом 9. Використання таблиць для розв'язування задач і знаходження значень виразів	74
Розв'язування задач на знаходження четвертого пропорційного способом зведення до одиниці. Перетворення мір довжини	75
Таблиці множення та ділення із числом 10	77
Таблиці множення та ділення із числом 10. Використання таблиць для розв'язування задач і знаходження значень виразів	79
Розв'язування задач на спосіб зведення до одиниці (другий вид)	80
Таблиці множення і ділення. Дії з іменованими числами	82
<i>Перевір свої досягнення</i>	84
Нумерація чисел у межах тисячі. Додавання і віднімання в межах 1000	85
<i>Навчальний проєкт «Часові пояси»</i>	85
Лічба сотнями	85
Назви круглих сотень. Додавання і віднімання круглих сотень	87
Утворення, читання і запис чисел у межах 1000. Відтворення послідовності чисел у межах 1000	89
Запис і читання трицифрових чисел. Визначення їх розрядного складу	91
Порівняння чисел	93
Порівняння чисел. Запис числа у вигляді суми	

розрядних доданків	95
Додавання до трицифрового числа одиниць певного розряду	97
Віднімання від трицифрового числа одиниць певного розряду. Задачі на дві дії, що містять знаходження невідомого зменшуваного	100
Множення на основі нумерації. Задачі, що містять збільшення числа в кілька разів	101
Ділення на основі нумерації. Задачі, що містять зменшення числа в кілька разів	103
Взаємопов'язані величини: ціна, кількість, вартість. Одиниці вимірювання довжини. Співвідношення між одиницями вимірювання довжини	105
Співвідношення між одиницями вимірювання довжини, їх порівняння. Вибір доцільної міри для вимірювання довжини	107
Одиниці вимірювання маси. Співвідношення між ним, їх порівняння. Вибір доцільної міри для вимірювання маси. Розширена задача на зведення до одиниці	108
Міра місткості — літр. Рівняння. Розв'язування рівнянь на знаходження невідомого доданка	110
Перетворення величин, виражених у двох одиницях найменувань. Розв'язування рівнянь на знаходження невідомого зменшуваного	113
Перетворення величин, виражених у двох одиницях найменувань. Розв'язування рівнянь на знаходження невідомого зменшуваного	114
Арифметичні дії з іменованими числами. Розв'язування рівнянь з однією змінною на основі правил знаходження невідомого компоненту арифметичної дії	116

Арифметичні дії з іменованими числами.	
Числові нерівності	117
Нерівності зі змінною. Розв'язки нерівності зі змінною. Арифметичні дії з іменованими числами	119
Знаходження окремих розв'язків нерівності зі змінною. Взаємопов'язані величини: продуктивність праці, час, загальний виробіток	122
Місяць. Рік. Задачі, що містять збільшення або зменшення на кілька одиниць, сформульовані в непрямій формі	123
Складені задачі, що містять збільшення або зменшення на кілька одиниць, сформульовані в непрямій формі. Розв'язування рівнянь	125
Розв'язування задач за допомогою рівнянь. Обчислення значень виразів	126
<i>Перевір свої досягнення</i>	129
<i>Навчальний проєкт «Купуємо подарунки до Різдвяних та Новорічних свят»</i>	129
Додавання і віднімання в межах 1000	130
Додавання і віднімання круглих сотень і круглих десятків	130
Додавання і віднімання круглих сотень і круглих десятків. Зчитування даних з таблиць, схем, діаграм	132
Додавання і віднімання виду $420 + 300$, $420 + 30$, $360 - 200$, $360 - 20$. Задача, що містить суми двох і трьох доданків	133
Додавання виду $430 + 240$. Задачі на спільну роботу	135

*У підручнику використано
ілюстративний матеріал з відкритих джерел інтернету,
зокрема сайтів vcteezy.com, depositphotos.com.
Усі матеріали в підручнику використано з навчальною метою
відповідно до законодавства України про авторське право
і суміжні права.*

Навчальне видання

ІСТЕР Олександр Семенович

МАТЕМАТИКА

Підручник для 3 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

ЧАСТИНА 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Відповідальна за випуск, редактор *Марія Москаленко*
Обкладинка *Олександра Павленка*
Макет, художнє оформлення,
комп'ютерна обробка ілюстрацій *Василя Марущинця*
Комп'ютерна верстка *Юрія Лебедєва*
Коректор *Олена Симонова*

Формат 70×100/16. Ум. друк. арк. 11,7. Обл.-вид. арк. 10,18.
Тираж _____ пр. Вид. № _____. Зам. № _____.

ТОВ «Гене́за» 01133, Україна, місто Київ,
вулиця Генерала Алмазова 18/7 (літ. В), офіс 404.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 7692 від 24.10 2022.

Виготовлено